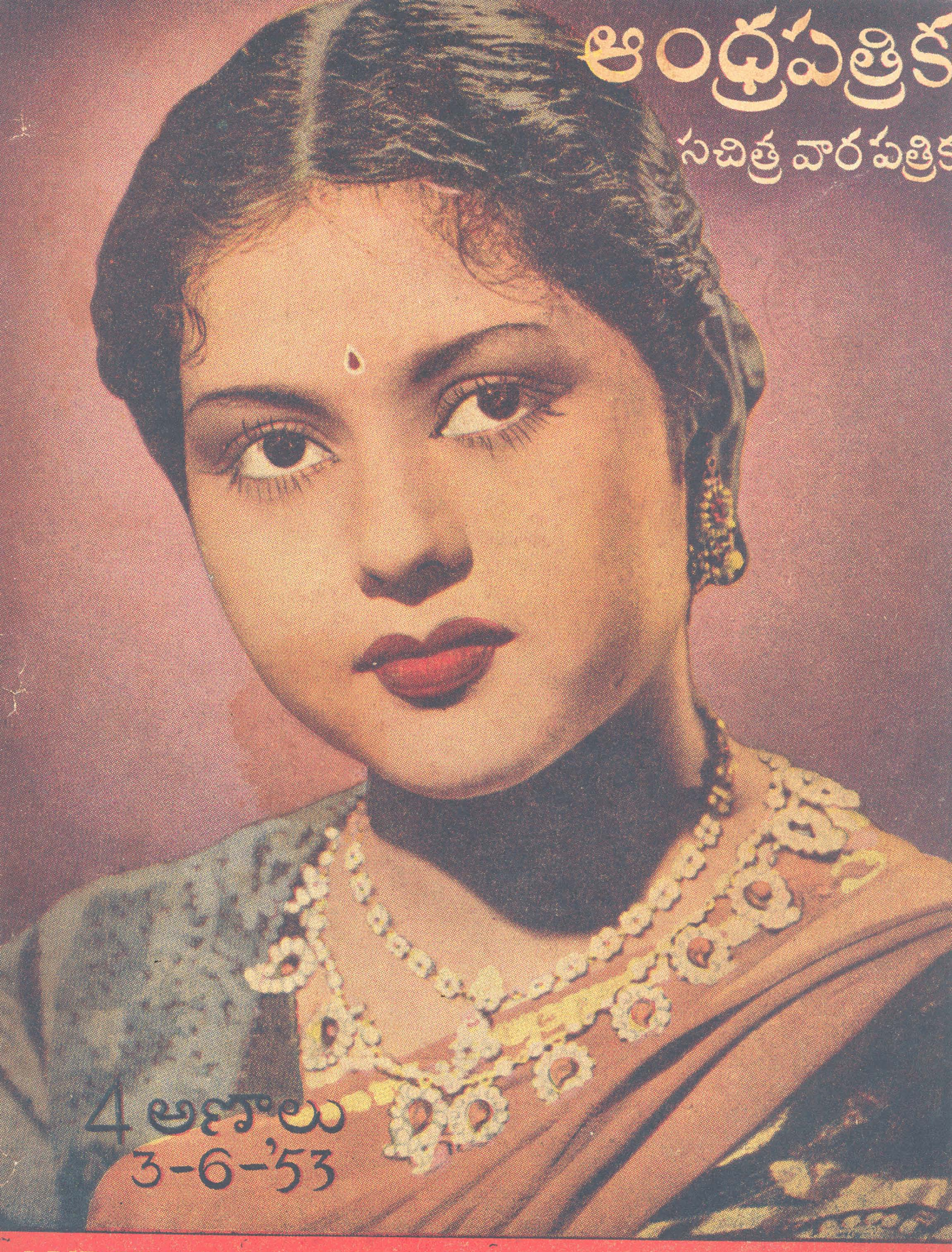
ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్ర వారపత్రిక

4 అణాలు

3-6-'53

ANDHRA PATRIKA ILLUSTRATED WEEKL

సాయంత్రం షికారు

ఫోటో—శ్రీ సి. సీతారాం (మద్రాసు).

సంవత్సర చందా
రు. 12-0-0
విడిప్రతిక 4 అ.

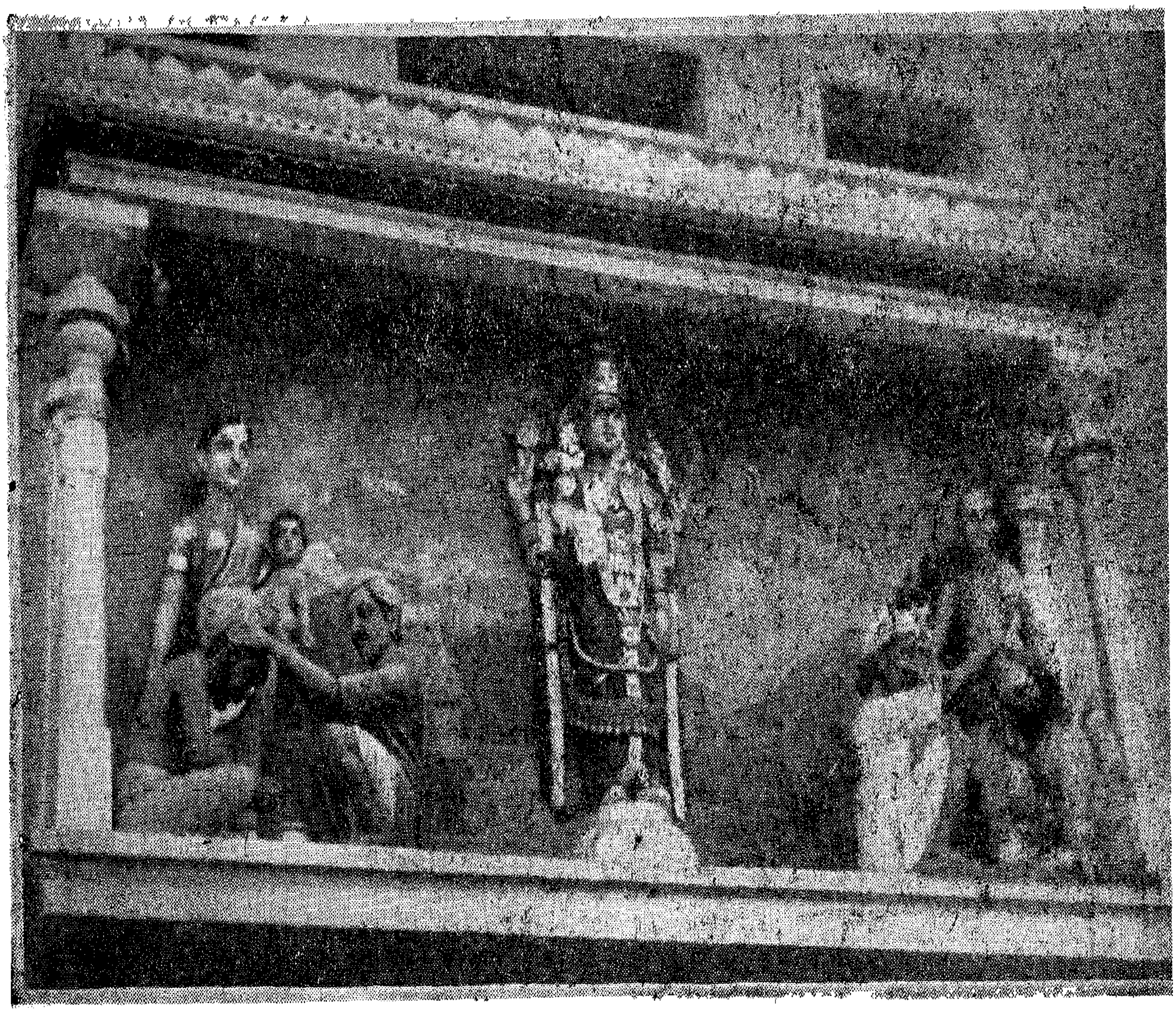
ఆంధ్రపత్రిక

సచిత్రవారపత్రిక

Founder : K. NAGESWARA RAO

సంపుటము 45
సంచిక 40
3-6-53

విజయ నిజ వైశాఖ బహుళ షష్ఠి; బుధవారం

తిరుపుండ్రాలదేవుని సన్నిధిలో తిరుకళ్యాణం

ఫోటో : శ్రీ యస్. యస్. శెట్టి, మద్రాసు.

విషయానుక్రమణిక

ముఖచిత్రం:—ఇటీవల విడుదల అయిన జూపిటర్ వారి "మణిదన్" లో కృష్ణకుమారి.

కాలక్షేపం

"నరకద్వారము, సాహసాకరము,
పుణ్యస్వర్గ విఘ్నంబు, దు
స్తర మాయా శత పేటి, దంభనిధి,
దోషస్థాన, మప్రత్యయో
త్కర సుక్షేత్రము, కాలకూట
మమృతాకారంబు, స్త్రీయంత్ర
మున్
థర నెవ్వాడు సృజించె బూరుష
గళోద్బద్ధక్రియా పాశమున్."

తా॥ నరక ప్రవేశమునకు ద్వారమువంటిదిన్నీ, అనేక సాహసకార్యములకు నిలయమైనటువంటిదిన్నీ, పుణ్యలోకమైన స్వర్గమునకు పోవుటకు ఆటంకములను కల్పించేటటువంటిదిన్నీ, కనిపెట్టుటకు వీలులేని అనేక వందలకొలది మాయలతో నిండిన పెట్టెవంటిదిన్నీ, కపట వేషములకు నిధియున్నూ, దోషములకునిలయమువంటిదిన్నీ, అపనమ్మకములకు చక్కని క్షేత్రమువంటిదిన్నీ, అమృతము ఒలుకునటువంటి ఆకారం కలిగి, కాలకూటంవంటి విషమును హృదయం లోపల కలిగినటువంటిదిన్నీ, పురుషుని మెడకు బిగించిన (ఉరిత్రాడు) పాశమువంటిదిన్నీ అగు స్త్రీఅనబడే యంత్రమును ఎవడు సృష్టిచేసినాడో?

స్త్రీలయెడల స్త్రీల ప్రవర్తనను గూర్చిగాని, స్త్రీలయెడల పురుషుల ప్రవర్తనను గూర్చిగాని, యీ పద్యములో ప్రస్తావించలేదు. పురుషునియెడల స్త్రీయొక్క ప్రవర్తనా ప్రభావమును గూర్చి మాత్రమే యీ పద్యంలో ప్రస్తావింపబడినది.

స్త్రీని దూషించడంలో యీ పద్యం దివ్యంగా రచింపబడినదని భూషించేవారున్నూ, యీ కవిత్వాన్ని ప్రశంసించే రసజ్ఞులున్నూ కొందరున్నారు. ఇది తిట్టు కవిత్వపు రకంలో చేరినటువంటి ఒక పదునైనపద్యం-ఆమాటనిజమే - ఒక్క విషయం ఆలోచించాలి. ఏదైనా ఒక వస్తువైనను, వ్యక్తియైనను సృష్టిలో "చెడ్డది" అనేరకంలో గాని "మంచిది" అనేరకంలోగాని చేర్చబడినదా? దానిమీద అక్షరాలా అటువంటి మాట ఏదైనా వ్రాయబడియున్నదా? ఏవస్తువుమీదనున్నూ, "ఇది మంచివస్తువు" అని గాని, "ఇది చెడ్డవస్తువు" అనిగాని బ్రహ్మవ్రాయలేదు. పాషాణం తింటే మనిషి చచ్చిపోతాడు. అందువల్ల పాషాణంతో తయారుచేయబడిన మందును ఏ సీసాలో నిల్వచేస్తారో ఆసీసామీద ఇంగ్లీషులో "*Poison*" అని ("ఇది విషం"అని) వ్రాస్తారు. కాని, దానిని బీరువాలో యితర మందులన్నింటికంటె ఎక్కువ శ్రద్ధతో ఎక్కువజాగ్రత్తగా దాచి ఉంచుతారు. ఈ పాషాణ మిశ్రిత ఔషధమునే అనేక దారుణ పురాణవ్యాధులను కుదుర్చుటకు వైద్యులు ప్రయోగించి, కొందరి ప్రాణాలను కాపాడుతూఉంటారు. రసవిష గంధకాదులు కలిగిన ఔషధములు ఆయుర్వేదవైద్యంలో అనేకం ఉన్నాయి. వీటిని ఆయుర్వేద ఔషధములలో, అందులో ముఖ్యంగా 'సిద్ధౌషధము'లైన కుప్పెలను తయారుచేయుటలో ఎక్కువగా వాడుతూ ఉంటారు. గనుక అటువంటి ఆయుర్వేద ఖుజ్జలీ ఔషధములు చాలా ప్రమాదకరములైనవనియు, అటువంటి ప్రమాదకర ఔషధములను ఎక్కువగా ఉపయోగించేటటువంటి ఆయుర్వేద వైద్యము ప్రోత్సహింపదగినది కాదనియు యింగ్లీషువైద్య శిఖామణులు కొంతకాలము వాదించి ఆయుర్వేదవైద్యము ఆయుక్షీణ వైద్యమని నిందించియుండిరి.

కాని, యీనాడు యింగ్లీషు వైద్యులు ఉపయోగించేమందులు విరివిగా రసవిష గంధకాదులు చేర్చబడినవై ఉంటున్నాయి. చాలా నిర్భయంగా యీ యింగ్లీషు సిద్ధౌషధములను (*Ready-made medicines*) వాడుతున్నారు. సులభమైన మూలికాద్రవ్యములతో కుదర్చదగిన వ్యాధులకుకూడా యీదారుణ తీవ్రఔషధములను ప్రయోగించడంవల్ల ఒక్కొక్కప్పుడు కొండ

దాసు వామనరావు

నాలుకకు మందు వేస్తే ఉన్న నాలుకకూడా ఊడుట సంభవిస్తుంది. గోటితో పోయే వ్యాధిని గొడ్డలితో నరికినట్లవుతుంది. అంతే కాదు ఒక వ్యాధిని కుదర్చబోయి, యీ దారుణ రస విష గంధకాదులను ప్రయోగించినందువల్ల లేనిపోని యితర అవలక్షణములున్నూ, అంగ వైకల్యములున్నూ, అసాధారణ వ్యాధులున్నూ రోగికి ఏర్పడుట సంభవిస్తోంది. అయ్యవార్లంగారిని చేయబోతే కోతి అయినట్లవుతోంది. అంత మాత్రంగా చావు తప్పి కన్ను లొట్టపోయి బ్రతికి బట్ట కట్టడమే మహా భాగ్యం అని రోగి భావించి డాక్టరుకు వైద్యకట్నం సమర్పించుకుంటున్నాడు. ఆ మందులను దూషించకుండా తన పాప కర్మమునే దూషించుకుంటున్నాడు. వైద్యులు తెలిసిగాని, తెలియకగాని, అటువంటి దారుణ విషపదార్థములను ఔషధములుగా యిచ్చి రోగిని సేవించవలసినదని ఉపదేశించినప్పుడు, రోగి "ఔషధం జాహ్నవీ తోయం - వైద్యో నారాయణో హరిః" అని దానిని ఆరగిస్తున్నాడు. ఆ వైద్యుడు యిచ్చిన ఔషధం గంగోదకంతో సమానమనిన్నీ, ఆ మందును యిచ్చిన వైద్యుడు సాక్షాత్తు నారాయణుడనియు, శ్రీమహావిష్ణువనియు, స్మరించి తన రోగం హరించే వరకు కాలకూటం అయినా అమృతంతో సమానంగా భావించి సేవిస్తున్నాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు పాము విషం (గరళం) కూడా ఔషధంగా యిస్తారు. ఏమైనప్పటికీ, అటువంటి ఔషధ ద్రవ్యములు కలిసిన గుళికలను అమృతగుళికలుగా వైద్యుడు యివ్వడం, అందువల్ల తమకు బాధా విముక్తి కలుగుకుందనే నమ్మకముతో రోగార్తులు సేవించడం సంభవిస్తోంది.

ఒక్కొక్కప్పుడు ఆ వైద్యుని మాత్రవల్ల నిజంగా వైకుంఠయాత్ర లభించడం కూడా కలదు.

మన్యపు చలిజ్వరానికి "క్వయినా" అనే మందును నిర్భయంగా వాడవలెనని మన యింగ్లీషు డాక్టర్లు నిర్ణయించారు. కాని, యీ క్వయినాను విరివిగా మన్యజ్వర చికిత్సకై ప్రయోగించడంవల్ల మన్యజ్వరంపోయి, చెవుడు సంభవించిన సందర్భాలు అనేకం ఉన్నాయి. శ్రీ గిడుగు రామమూర్తిపంతులు గారు కొంతకాలం మన్యజ్వరంతో బాధపడ్డారు. ఆ జ్వరచికిత్సకోసం క్వయినా సేవించారు. చివరకు జ్వరం పోయి చెవుడు వచ్చింది.

హోమియోపతి వైద్యవిధానమును కనిపెట్టినటువంటి హాన్నమన్ అనే మహాశయుడు యీ విషయమునే మొట్టమొదట గమనించాడు. ఇంగ్లీషుమందులుగాని తదితర మందులుగాని ఒక వ్యాధినిర్మూలనకై ఉపయోగిస్తే చిట్టచివరకు రోగియొక్క రక్తం క్షీణించడంగాని, నరాలు దుర్బలం కావడంగాని, లేదా యితర వ్యాధులు పుట్టడంగాని తటస్థిస్తోంది అని గ్రహించాడు. ఔషధమును తగ్గించి అత్యల్పప్రమాణంలో అతిసూక్ష్మ ప్రభావంగల అణురూపంలో ప్రయోగించినట్లయితే, రోగియొక్క పాతవ్యాధి పోయి కొత్తవ్యాధులు పుట్టవని నిరూపించాడు. అనేక పరిశోధనలు చేసి ఆ విషయాన్ని గ్రహించాడు.

మరొక వైద్యపరిశోధకుడు మరొక మహత్తర విషయం బోధించాడు. శరీరంలో ఏదైనా చెడు పదార్థం చేరియున్నప్పుడు, లేదా విషపదార్థం చేరియున్నప్పుడు, దానిని శత్రువువలె పరిగణించి శరీరంలోనుంచి తరిమివేయుటకు శరీరధాతువులే పట్టుదలతో పోరాడి శరీరాన్ని మరమ్మత్తు చేయుటకు ప్రయత్నిస్తాయి. ఇటువంటిస్వయంచికిత్సాశక్తి ప్రకృతిసిద్ధంగా మన శరీరధాతువులకు భగవంతుడు కల్పించియున్నాడు. కనుక శరీరాన్ని మరమ్మత్తు చేయు విషయంలో మన శరీరంలోని సహజప్రకృతి శక్తులకే మనము సహకరించి, అసహజ చికిత్సాప్రభావమునే ప్రవర్ధమానం చెయ్యవలెననే సిద్ధాంతము ననుసరించి ప్రకృతి చికిత్స అనే వైద్యవిధానమును నిర్ణయించడమైనది.

ఈవిధంగా, మన సహజ ప్రకృతిని మనము బాగా పరిశోధించి పరిశీలించినట్లయితే, మనకు కీడు కలిగించేటటువంటి వానిని, మన దేహ స్వస్థతను, చిత్తస్వాస్థ్యమును చెడగొట్టేటటువంటి వానిని, మన శరీరంలోనుంచిన్నీ, మన మనస్సులోనుంచిన్నీ తరిమి, వెడలగొట్టగల సహజశక్తులు కొన్ని మనలోనే ఉన్నాయి. ఆ సహజ శక్తులు మనలో బాగా విజృంభించి వికసించేటట్లుగా మనము తోడ్పడి తదనుగుణమైన చర్యలను అవలంబించినట్లయితే, బయటనుండి మన శరీరంలోనికిన్నీ బుద్ధిలోనికిన్నీ దుష్పదార్థములు దుర్విషయములు ప్రవేశించజాలవు. ప్రవేశించినప్పటికీ, అవి వెంటనే వెలుపలికి తరిమి వేయబడును.

ఈ ప్రకృతి సిద్ధాంతములో గాంధిమహాత్మునకు చాలా నమ్మకము ఉండేది. సేవాగ్రామంలో ఆయన ఉన్నప్పుడు ఆయనకు ఒక పర్యాయము మన్యజ్వరం వచ్చింది. ఇంగ్లీషు డాక్టర్లువచ్చి ఆయనను పరీక్షించి అది మన్యజ్వరం అని రోగనిదానం చేశారు. ఆయన ఆగ్రామంలో కొన్ని పాకలు పర్ణశాలలు నిర్మించుకొని నివసిస్తూ ఉండేవాడు. ఆ పర్ణశాలల చుట్టూ, ఆపల్లెటూరిలో, కొన్ని మురుగునీటి గుంటలు, నిల్వనీటిగుంటలు ఉండడంచేతను, ఆ నీటిగుంటలలో దోమలు వృద్ధికావడంచేతను, ఆదోమలు మహాత్ముని కుట్టడంవల్లను, ఆయనకు మన్యజ్వరం వచ్చినదని డాక్టర్లు అన్నారు. ఆ మాటనిజమే. అందువల్ల ఆ దోమలను చంపివేయుటకై ఆ నీటిగుంటల మీద కిరసనాయిలు, ఫినైలు వగైరా క్రిమిహార ద్రవ్యాలను జల్లుటకు ప్రారంభించారు. ఈ రీతిగా దోమలను చంపడం కేవలం హింసాపద్ధతి అని గాంధిమహాత్ముడు ఒకరితో అన్నాడు. అతడు ఆమాటవిని మహాత్ముని అహింసా సిద్ధాంతము వెర్రితలలు వేయుచున్నదని ఎంచి "మన్యజ్వర కారణభూతములైన దోమలను కూడా చంపకూడదని గాంధి మహాత్ముడు బోధించుచున్నాడు" అను వార్తను అమెరికాలోని పత్రికలకు వ్రాశాడు. ఆ పత్రికలు ఆ వార్తను ప్రకటించి, మహాత్మునకు మతిపోయిన దన్నట్లుగా హేళన చేశాయి. అమెరికాలో ఉన్న ఒక భారతీయ ప్రముఖుడు ఈ అమెరికను పత్రికలలో ప్రకటింపబడిన విషయాలను మహాత్మునకు తెలియజేయుటకై ఆ పత్రికలలోని ఆ వార్తాప్రకటనభాగాలను కత్తిరించి ఇండియాకు పంపించాడు. ఈ అమెరికను పత్రికలు చేయుచున్న దుష్ప్రచారమును ఖండిస్తూ ఒక వ్యాసమును వ్రాసి, తనకు పంపవలసినదిగా ఆ భారతీయ ప్రముఖుడు అమెరికానుంచి గాంధిమహాత్మునకు ఒక ఉత్తర వ్రాశాడు. అది చదువుకొని గాంధి మహాత్ముడు తిరిగి యీ క్రింది రీతిగా అమెరికాలోని ఆ భారతీయ ప్రముఖునకు జవాబు వ్రాశాడు.

"ఆర్యా, మన్యజ్వర మశక సంహారం హింసాత్మక వ్యవహారం అని నేను చెప్పిన మాట నిజం-అది నా స్థిర విశ్వాసం. నా స్థిర సిద్ధాంతం అది. దోమలు కుట్టినప్పటికీ మనకు మన్యజ్వరబాధ కలుగకుండా చేయగల అంతశ్శక్తి మనలో వృద్ధి పొందాలి— పూర్వులు మహారణ్యాలలో తపస్సు చేశారు. అటువంటివారి యోగశక్తివల్ల విష జంతువులు కూడా వారిని ఏమీ చెయ్యలేదు. క్రూరమృగములుకూడా వారికి కూర్మి మృగములైనాయి. అది అహింసాత్మకమైన విష విరోధ నిరోధశక్తి - అటువంటిశక్తియందు నాకు నమ్మకం ఉంది. కాని సాధకం లేదు. కాబట్టి దోమలను చంపడమూ, తద్వారా మన్యజ్వరం రాకుండా చేయడమూ, హింసాత్మకవిధానం-దోమలను చంపకుండానే యోగశక్తులను ఆత్మశక్తులను మనలో వికసింపజేసి విషభయ రహితులమై ఆత్మబల సంపన్నులమై ఆయుర్వృద్ధిని పొందడం అనేది అహింసాత్మక విధానం" - మహాత్ముడు

రచయితలకు మనవి

మాకు కథలు, గేయాలు, చిత్రాలు, ఫొటోలు పంపేవారు ఈ క్రింది అంశాలను గమనించ ప్రార్థన.

ప్రచురించని వానిని త్రిప్పిపంపగోరే వారు బుక్ పోస్టుకు అవసరమైన స్టాంపులను, రచనలూ, చిత్రాలూ ఫోటోలతోనే చేర్చిపంపాలి.

బుక్ పోస్టుకు అణా స్టాంపుకు తక్కువ కాకుండా పంపాలి.

రచనలను కాగితానికి ఒకే ప్రక్కన సిరాతో వ్రాసి పంపాలి.

ఫోటోలు కనీసం కార్డు సైజులో వుండాలి. నెగటివ్‌లు స్వీకరించబడవు.

చిత్రాలు ఇండియన్ ఇంకుతో వేసిపంపాలి. రంగుల చిత్రాలు స్వీకరించబడవు.

ప్రచురణ విషయాన్ని వెంటనే తెలియచెయ్యడం కష్టం.

నిరాకరించబడిన వానిని త్రిప్పి పంపడానికి మాకు కనీసం ఒక మాసమైనా వ్యవధి అవసరం.

ప్రచురించే వానిని గురించి ప్రచురించే ముందు మాత్రమే తెలియపరచగలము.

రచయితలూ, చిత్రకారులూ సహృదయంతో సహకరించగలరని విశ్వసిస్తున్నాము.

—సంపాదకుడు.

★ కాలక్షేపం ★

వ్రాసిన యీ ప్రత్యుత్తరము అప్రముఖునకు సర్వసంశయ విచ్ఛేదకమైనది. పాశ్చాత్య హింసా సిద్ధాంతమునకును ప్రాచీన అహింసా సిద్ధాంతమునకును హస్తిమశకాంతరం ఉన్నది.

అడవులలో తపస్సు చేసిన మునీశ్వరులకు మన్మథజ్వరాలు రాలేదు. వారు జితేంద్రియులై సర్వవిధ ప్రతిఘటనా సమర్థులైనారు. అటువంటి ఆత్మబలమును యోగసాధనవల్ల సాధించారు. కాని, అడవులలో ఉన్న ఆ తపస్వులను దోమలు ఏమీ చెయ్యలేదు. విషసర్పములు ఏమీ చెయ్యలేదు. క్రూరమృగాలు కూడా దూరంగా తొలగిపోయేవి. కాని, అటువంటి ఘోర తపస్సు చేస్తున్న విశ్వామిత్రుని యంతటివానిని మేనక అనే అప్సరస తన వగలచేత వశపరచుకొన్నది. దేనికిన్నీ చలించని ఆయన స్థిరచిత్తమును, ఆత్మనిగ్రహ బలమును, ఆ వగలాడి చలింపజేసింది. ఆ మునీశ్వరుడు, ఆమెతో భోగించాడు. తన తపశ్శక్తిని అవిఘ్నంగా కొంత పోగొట్టుకొన్నాడు. మహా మునీంద్రులు ఎటువంటి వజ్రపంజర సమానులైనప్పటికీ, వారి ఆత్మబలమును అవలీలగా అప్సరసలు చెదరగొట్టేరి. అందువల్ల వారు కొంత నిస్పృహ చెందేవారు. చేసిన యోగసాధకం వ్యర్థమైనదని తలచి పరీక్షలో ఫెయిలయిన విద్యార్థివలె విచారపడుతూ ఉండేవారు. వారు నోముల ఫలం ఒక్క రంకుతో పోవునన్న జంకు వారిని బాధిస్తూ ఉండేది. అందువలనుగా వారు తపస్సాధన చేసేటప్పుడు, స్త్రీలను ఎంతవరకు తమకు సమీపమునకు రానీయవచ్చుననే విషయం విశేషంగా వితర్కించారు. రానివ్వకపోవడమే రాజమార్గం అని నిర్ణయించి నిషేధించి స్త్రీ సఖ్యం అనేది యోగసాధకులు చాలా కఠినసత్యంగా ఘంటాపథంగా ఘోషించారు. వారి ఘోష ఎంత హెచ్చుస్థాయిలోకి వెళ్ళిందో చూడవలెనంటే, స్త్రీని ఎంతతీవ్రంగా గర్హించారో గమనిస్తే చాలును. స్త్రీ అంటే "నరకద్వారం" అన్నారు. మనుష్యులను మోసం చేసి, మోహంలోముంచి వేసి, పుణ్యలోకప్రాప్తి కూడా లేకుండా చేస్తుంది అన్నారు! ఆడది అంటే హడలిపోయినారు. అది జేబుదొంగవంటి దన్నారు.

గాంధిమహాత్ముడు ఒకఆశ్రమము ఏర్పాటు చేసి, తన ఆశ్రమంలో కొందరు శిష్యులను స్త్రీలను పురుషులను పడుచువాళ్లను ఉండనిచ్చి, వారి ప్రవర్తన సరిగ్గా ఉన్నదో లేదో అజమాయిషీ చేస్తూ ఉండేవాడు. స్త్రీలు పురుషులు వేర్వేరు ఆశ్రమాలలో ఉంటే మంచిదా, లేక, ఒక్కచోటే ఆశ్రమంలో ఉంటే మంచిదా? స్త్రీలు పురుషులు కలిసి కరస్పర్శలు (షేక్-హాండు) చేయడంగాని, వీడ్కోలు యిచ్చునప్పుడు స్వాగతమిచ్చునప్పుడు గౌరవాదరణ పూర్వకంగా కౌగలించుకొనడంగాని మంచిదేనా? స్త్రీలుపురుషులు ఏపరిమితివరకూ కలిసిమెలసి అన్యోన్యసంపర్కంతో సహచరిస్తూ ఉండవచ్చు? అనే విషయములనుగూర్చి ఒక పెద్దమనిషి మహాత్ముణ్ణి ప్రశ్నించాడు.

"ఆ విషయంలో నేను కొన్ని స్థిర నిర్ణయాలు యింకా చేయలేకుండా ఉన్నాను" అని మహాత్ముడు జవాబు చెప్పాడు. ఏ హద్దు మేరలలో స్త్రీలు పురుషులు ఉండి సంచరిస్తూ ఉండాలి? అనే విషయంలో చాలా దీర్ఘమైన తత్వజిజ్ఞాసచేయకతప్పదు. అది సులభమైన పేలవమైన ప్రశ్న కాదు. అది చొప్పదంటు ప్రశ్న కాదు. అది మహాత్ముణ్ణి కూడా మథించే ప్రశ్న.

పాణిని అనే మహా వ్యాకరణవేత్త సంస్కృత భాషకు చాలా కట్టుదిట్టమైన సూత్రాలూ సులభ పద్ధతులూ శాసించాడు. సంస్కృతభాషను అంతా సర్వసమగ్రంగా కట్టుదిట్టంచేసి సర్వేచేసి రాళ్లు పాతించినట్లుగా వ్యాకరణం వ్రాశాడు. కాని, అటువంటి మహావిద్వాంసుడు మరణకాలమందు చాలా విచారగ్రస్తుడై తన శిష్యులవంక చూచాడట. "ఏమి స్వామీ! మీరు ఆవిధంగా చింతాక్రాంత చేతస్కులై వింతవైఖరిగా ఉన్నారు?" అని ఆయన చెంతనున్న శిష్యులు ఆయనను ప్రశ్నించారట. అప్పుడు పాణిని మహాశయుడు శిష్యులవంక జూచి, "నాయనలారా! నా జీవితమంతా కృషి చేసి సంస్కృత భాషను కట్టుదిట్టంచేశాను. కాని సంస్కృత భాషలో ఏ శబ్దం స్త్రీలింగమో ఏ శబ్దం పుంలింగమో ఏ శబ్దం నపుంసకలింగమో సులభంగా నిర్ణయించి చెప్పుటకు వీలైనపద్ధతిని నిర్ణయించి శాసించలేక పోయినాను. ఈ లింగ భేద సమస్య నా మనస్సును యింకా బాధిస్తోంది" అన్నాడట.

మహాపండితులను, మహాత్ములను కూడా యీలింగభేద వ్యవహారమే బాధిస్తోంది.

కాని, వంచింపబడేది పురుషుడా? వంచింపబడేది వనితయా? అనే విషయమును వితర్కించినప్పుడు పురాణ పురుషులైన పార్వతీ పరమేశ్వరులే అందుకు జవాబు చెప్పాలి. శివుని తపస్సును పార్వతిభంగం చేసిన దనవచ్చు కాని, ఆతపోభంగం చేసిన మన్మథుడే భస్మమైనాడు. "బాహ్యరూప వ్యామోహ కారణముగా నేను పార్వతిని

(58-వ పేజీ చూడండి)

జానపద నృత్యం

[illegible] రచించిన - రేఖా - చిత్రం.

వైరాగ్యం

వెంకటేశ్వరరావు కండ్లు సీతవైపే ఒక్క నిమిషంపాటు తీవ్రంగా చూచేయి. ఆ కండ్లలో అసహ్యం గూడు కట్టుకొని వుండడం సీత స్పష్టంగా గ్రహించింది. దిగులుతో, భయంతో ఆమె అట్లాగే భర్తవైపు చూస్తూ నిలబడిపోయింది. వెంకటేశ్వరరావు కండ్లు కేలండరు మీదవున్న మార్చి 17 మీద ఆగి, బాధతో మూసుకున్నాయి. భార్యమీద వున్న చికాకు, అసహ్యత యింకా ఆ ముఖంనుండి అదృశ్యమవలేదు. ఆకస్మికంగా అతను ముఖాన్ని గోడవైపుకు త్రిప్పుకొని పడుండటం గమనించింది సీత.

సీతకు కండ్లనీరు తిరిగింది. తనేమి పాపం చేసింది? తననెందు కిట్లా బాధిస్తున్నా రీమన్యను? నెమ్మదిగా అవతల వార్డులో వున్న నర్సువద్దకు నడిచింది సీత.

'ఏం తల్లీ యిట్లా వచ్చేవు? మీ ఆయనకు ప్రమాదం తప్పిపోయిందిగా......మరేం ఫర్వాలేదింక!'

'నాకేమో భయంగా వుంది సిస్టర్! నావైపు ఎట్లాగో అదోలాగ......యిదివర కెన్నడూ చూడనట్లు చూస్తున్నారు ఆయన.'

'ఎట్లాగ......కోపంగానా?' అడిగింది సిస్టర్ 'ఛార్టు' చూస్తూ.

'మీరు...వేరే అర్థం చేసుకోకండి...నన్ను వారు అసహ్యించుకుంటున్నారు సిస్టర్.' నెమ్మదిగా చెప్పింది సీత.

'ఛ! నువ్వు పొరబడుతున్నావమ్మా! మీ ఆయన ఎప్పుడూ నిన్ను గురించే మాట్లాడుతూంటారే!...ఆప్యాయంగా!...'

'అవును. నేనిక్కడ లేనప్పటి సంగతది. నన్ను చూడగానే వారి కండ్లు అసహ్యతతో నిండిపోతాయి. నువ్వింకా ఆరోగ్యంగా వున్నావా అన్నట్లు నన్ను ఎగాదిగా చూస్తారు. నువ్వు మాత్రం ఎందుకు జబ్బు పడకూడదూ అన్నట్లు నూటికో కోటికో మాట లంటూంటారు. నేనేదైనా మాట్లాడితే చాలు, 'అవును......నేను పోయేక నువ్వు హాయిగా వుండొచ్చు' అన్నట్లు ఎత్తిపొడుస్తారు. నన్నసలు హాస్పటలు దరిదాపులకుకూడా రావద్దన్నట్లు మాట్లాడుతున్నారు...నేనేం చేయను సిస్టర్.'

నర్సు సబ్దుపలె కూర్చుండిపోయింది. ఒక్క క్షణంతర్వాత ఆమె అన్నది 'మరేమీ ఫర్వాలేదమ్మా...ఎప్పుడూ జబ్బు పడని కొందరు వ్యక్తులు జబ్బొస్తే యిట్లాగే ఈర్ష్యతో వింతగా ప్రవర్తిస్తారు. జ్వరపు లక్షణాలు పోగానే, యీ లక్షణాలుకూడా క్రమంగా అదృశ్యమయి పోతాయి. నువ్వేమీ ఖంగారు పడ నవసరంలేదు...కాస్త ధైర్యంగా మాత్రం వుండు.'

సీత కండ్లు తుడుచుకొని బయటికొచ్చే సరికి హాస్పటలులో 'విజిటర్ల'ను వెళ్ళిపొమ్మని గంట కొడుతున్నారు.

* * *

వెంకటేశ్వరరావు చీకు చింతా లేని జీవితం గడుపుతూండేవాడు. భార్యా, అతనూ...వేరే పిల్లా పీచూ లేరాతనికి. నెలకి రెండు వందలు తెచ్చుకుంటూ నిర్విచారంగా వుండేవాడతను. మార్చి 10 వ తేదీ వుదయాన అతను వున్నట్లుండి, ప్రక్కమీదనుంచి లేవలేకపోయేడు. భయపడి భార్యను కేకవేసేడు. భార్యవచ్చి చూచింది. కుడి చెయ్యి, కుడి కాలు వాచి వున్నాయి. వాటిని కదపలేకుండా వున్నాడతను. భయపడిపోయి డాక్టరును పిల్పించిందామె. డాక్టరువచ్చి 'ర్యూమెటిజం' అనిచెప్పి, హాస్పిటలులో చేరడం మంచిదని సలహాయిచ్చేడు. తన కుడికాలు, కుడిచెయ్యి వాచి వుండటం గమనించిన వెంకటేశ్వరరావుకి తనకెందుకు యీ రోగం రావాలో అర్థంకాలేదు. ఈ ప్రపంచం చాలా క్రూరమైంది అనుకున్నాడతను. డాక్టరు ఎంత ధైర్యంచెప్పినా దిగులుపడిపోసాగేడు. తనకెందుకు రావాలి యీ రోగం అన్న ఆలోచన తప్పితే మరో ఆలోచనే లేదు.

* * *

కాంతి! ఇదివరకెన్నడూ తను ఎరుగనటువంటి కాంతి! మృదువుగా, సురగవజె 'హారైజన్' నుండి నేలకుజారిపోయే కాంతి!

సన్నగా, ఎక్కడ నుండో మూలుగు! ఏమిటా మూలుగు? ఎక్కడున్నాడు తను?

బాధతో కండ్లు మూసుకున్నాయి. గుండెల్లో ఏదో చిక్కని మంట ఆరంభమయ్యింది. ఎందుకు తనిట్లా బాధపడటం? చక్కగా తను మందేదైనా తీసుకుంటే బాగుండును.

మెత్తని బూట్ల శబ్దము వినవచ్చింది. చాలా దగ్గరగా, మృదువుగా ఎవరో అంటూన్నారు ఎవరితోనో 'ఫర్వాలేదమ్మా! అట్లా కండ్లనీరుపెట్టుకుంటే ఎట్లా? గండం గడచిపోయినట్లే! చూడు, టెంపరేచరుకూడా 'నార్మలు'కు వచ్చేసింది.'

నెమ్మదిగా కండ్లు తెరిచేడు వెంకటేశ్వరరావు, ఎదురుగా లక్ష్మణరావు అవుపించసాగేడు! తన యింట్లో ఎందుకున్నాడు యితను? మంచంమీద పడుకొనివున్నాడు. జబ్బు పడినట్లు అట్లా చిక్కిపోయి వున్నాడేం?

వెంటనే వెంకటేశ్వరరావుకు గుర్తుకొచ్చింది, తను హాస్పటలులో వున్నట్లు. ఛార్టుగోడకి తగిలించి వచ్చిన నర్సు లక్ష్మణరావు 'టెంపరేచరు' తీసుకుంటూండటం గమనించేడతను. ఇంకెందుకు అనుమానం - తను యింకా హాస్పటలులోనే వున్నాడు!

డాక్టరు రంగనాథంవచ్చి 'ఎట్లా వుంది సిస్టర్! టెంపరేచరు నార్మలేనా?' అని అడుగుతున్నాడు.

'ఓ నార్మలే' దుప్పటి సరిగా లక్ష్మణరావుకి కప్పి నర్సు మరో పేషెంటువద్దకు నడిచింది. డాక్టరు మరోదిక్కుకి వెళ్ళిపోయేడు తన వంకైనా చూడకుండానే.

తనంటే డాక్టరు కూడా ఆశలు వదులుకున్నట్టున్నాడు. ఇదివరకు ఎప్పుడూ తన వద్దనే వుండేవాడు...యిప్పుడు రోజు కొకసారైనా తనని చూడడేం?

ఎదురుగుండా లక్ష్మణరావు దగ్గుతో వుక్కిరి బిక్కిరి అవుతూ 'స్పిట్టూన్' అందక వసుగుతున్నాడు.

ఒంటరిగా, బాధతో వెంకటేశ్వర్రావు మనస్సంతా వికలమయిపోయింది. ఒక నిట్టూర్పువిడిచి నుదుటిమీద చెయ్యివేసుకొని చూచుకున్నాడతను. శరీరమంతా వెచ్చగా వున్నట్లనిపించింది అతనికి.

లక్ష్మణరావు భార్య ఎంతో ఆదుర్దాతో 'స్పిట్టూన్' అందుకొని భర్త నోటివద్ద ఎత్తిపట్టుకున్నది. అతను అందులో కళ్ళెవుమిళ్ళ, ఒక్క క్షణం ఆయాసంతో కండ్లు మూసుకొని, ఉన్నట్లుండి భార్య నెత్తిమీద ఒకటి తగిలించి 'వుక్కిరి బిక్కిరి అయి చస్తూంటే చూస్తూ వూరుకుంటావేమే...' అన్నాడు.

పాపం, ఆమె కిమ్మనలేదు. ఎంతో ఓర్పుతో కన్నీళ్ళు ఆపుకుంటూ, ముందుకు వంగి 'స్పిట్టూన్'ని నేలపైన వుంచి, 'సోడానీళ్ళిమ్మంటారా?' అని అడిగింది.

లక్ష్మణరావు వగరుస్తూనే, ఓ తిట్టు

తిట్టి, 'అక్కరలేద'ని తలగడకి చేరబడి కూర్చున్నాడు

వెంకటేశ్వరరావు బాధగా కళ్ళు మూసుకున్నాడు మళ్ళీ కుమిలిపోయే ఆ యిల్లాలి ముఖం చూడలేకపోతున్నా డతను.

'బ్రూట్' అని లక్ష్మణరావును నిందించుకున్నాడు, మూసుకున్న కండ్లతోనే వెంకటేశ్వరరావు నిన్న యీ లక్ష్మణరావు హాస్పటలులో చేరింది లగాయితు చూస్తున్నాడు అతని వైఖరి ఇంట్లో పనులన్నీ చక్కబెట్టుకొని, యిక్కడ మళ్ళీ భర్తకు సపర్యలు తక్కువ అవుతాయేమోనని వచ్చిన భార్యను పశువులా హింసిస్తాడేమిటి యితను ?

వెంకటేశ్వరరావుకు వక్కక్షణంపాటు ఆలోచనలు ఆగిపోయేయి మూసుకున్న అతని కండ్లకి ఆంబోతు వకటి అవుపించసాగింది లక్ష్మణరావే కాబోల్ను అది! 'పసువు బ్రూట్.' అకస్మికంగా ఆ అంబోతు ముఖం సినిమాలోని '*Close up*' వలె స్పష్టంగా, పెద్దదిగా, దగ్గరగా అవుపించసాగింది లక్ష్మణరావు పోలికలు లేవు దానికి దాని ముఖానికి కుడివైపున, తన కున్నట్లే చిన్న చార అడ్డంగావుంది

భయంతో కండ్లు తెరిచేడు వెంకటేశ్వరరావు ఎదురుగా లక్ష్మణరావు గ్లాసుతో కాఫీ త్రాగుతున్నాడు అతని భార్య ప్రక్కనే నిలబడి చల్లగా, విసనకర్రతో నెమ్మదిగా విసురుతున్నది

'మగవాడికి వున్నంత క్రోధం, ఆడదానికి కూడా వుంటే యిద్దరి బ్రతుకులు ఏమయిపోయేవో ? భూదేవికూడా లేని సహనం వీళ్ళకు ఎట్లావుంటుందో !'

వెంకటేశ్వరరావుకు గొంతు ఎండిపోతున్నట్లు అన్పించసాగింది 'కొంచెం మంచి నీళ్ళు ఎవరన్నా యిస్తే బాగుండును! ఈ నర్సు ఏమయిపోయింది ? తన భార్య ఏమయిపోయింది యింతవరకు రాకుండా? తను యిట్లాగే గొంతు ఎండిచని పోతాను కాబోల్ను ఎవర్నీ పిలవడానికి తన గొంతుక కూడా లేవదేం ? తనకి ఆరోగ్యం చక్కపడుతూంది అంటాడే డాక్టరు తనసలు ప్రక్కలో ఆ వైపు నుంచి యీ వైపుకు తిరగగలడా ? ప్రయత్నించి నెమ్మదిగా యిటువైపు తిరిగేడతను సీత ఎదురుంగా గుమ్మములో కూర్చుని ఏదో బొమ్మల పుస్తకం చూస్తూంటటం గమనించేడతను

ఉన్నట్లుండి భార్య నెత్తిమీద వకటి తగిలించి 'వుక్కిరి బిక్కిరి అయి చస్తూంటే చూస్తూ వూరుకుంటా వేమే' అన్నాడు.

అంత నీరసంలోనూ వెంకటేశ్వరరావుకు విపరీతమైన కోపంవచ్చింది తనిక్కడ చావడానికి సిద్ధంగావుంటే చీకూ చింతా లేనట్లు అదేదో బొమ్మల పుస్తకం చూచుకుంటూన్నది తనెప్పుడు పోతాడా, పీడ విరగడయిపోతుంది అన్నట్లు అట్లా కూర్చుంటుందేం ? ఈ సమయంలో అమ్మ కనక యిక్కడ వుంటే ఎంత బాగుండును తనకోసం ప్రతిక్షణమూ గిల గిల లాడిపోదూ? ఇంకో రెండు మూడు దినాలు చూచి అమ్మకి వుత్తరం రాయించాలి !

సీత వెంకటేశ్వరరావును చూచి ఏం కావాలి అన్నట్లు లేచి నిలబడింది ఆదుర్దాగా వెంకటేశ్వరరావు చింతగా ఏదో సంజ్ఞచేస్తూ కండ్లు మూసుకున్నాడు అతని ముఖం అసహ్యంతో నిండిపోయింది.

సీతకు ఆలోచించే అవకాశం లేదు. సంజ్ఞను ఎట్లాగో గ్రహించి వెంటనే గ్లూకోజు డబ్బా అందుకొని, నీళ్ళలో కలిపి మంచందగ్గర నిలబడింది చెంచాతో.

వెంకటేశ్వరరావు కండ్లు తెరచేసరికి సీత

వెలుగు

గ్లూకోజు నీళ్ళతో దగ్గరగా నిలబడివుంది బెదురుతూ మళ్ళీ సంజ్ఞచేసేసరికి నెమ్మదిగా చంచాతో గ్లూకోజ్ అతని నోట్లోకి అందించ సాగింది సీత.

అతనికి విపరీతంగా చమట పడుతూండటం గమనించి, సీత, టవలుతో అతని ముఖాన్ని తుడిచి, మళ్ళీ గ్లూకోజ్ యివ్వసాగింది.

చేతిని నోటికడ్డుపెట్టుకొని యిక చాలన్నట్లు ఆపేడతను. సీత గ్లూకోజ్ గ్లాసును నిశ్శబ్దంగా చిన్న బల్లమీద వుంచి, మరోసారి 'టవలు'తో అతని ముఖంతుడిచి, చిరునవ్వుతో, విసరసాగింది.

తలిక చావకు, చెమట బాగా పట్టింది. జ్వరం పూర్తిగా వదిలిపోయి వుండాలి. పూర్వంలాగా తన తలలో 'దిమ్ము' కూడా లేదిప్పుడు.

సీత ముఖంవైపే చూస్తూ పడుకున్నాడతను. కండ్లు రెండూ ఎర్రగావున్నాయి. సీతకి నిద్రలేదా, లేక ఏడుస్తుందా?

కండ్లు రెండూ మూసుకున్నాడతను. తేనెటీగలు తుట్టెలోనుండి కదలినట్లు కిగులుతున్నాయి ఎవ్వేవో ఆలోచనలు. తన శక్తి సగము యీ అర్థములేని ఆలోచనలతోనూ, అణచబడిన కోరికలతోను నశించిపోతూన్నది. అవును, తన యీ రోగానికి కూడా కారణం కొంతవరకూ నీరసమే.

కండ్లు తెరిస్తే విచారంగా తనవంక చూస్తూన్న సీత! కండ్లు మూస్తే తనలాగే వున్న ఆంబోతు. తను కాదుకదా యీ ఆంబోతు? ఛీ! ఛీ!

ఆ ఆలోచనను పక్క విదిలింపు విదిల్చి, వేరే యేదైనా ఆలోచించబోయేడు అతను. సీత కిటికీవద్ద నిలబడి ఏడుస్తూన్నట్లు అన్పించింది. ఎందు కేడుస్తూంది? తను ఆమెపైన చిరాకు పడుతున్నందుకేనా?

ఎవరో నిలవేసి ప్రశ్నించినట్లనిపించింది వెంకటేశ్వరరావుకి. 'ఎవరు పశువు? నువ్వా నేనా? పాపం, అంతదూరంనుంచి ఎండన నడిచివచ్చిన భార్యని నానామాటలూ అనీ, లేనిపోని అనుమానాలతో బాధపడే నువ్వా, లేక నేనా పశువు?'

చీకట్లో ఆ ముఖం స్పష్టంగా అగుపించలేదు. దగ్గరలో కూడా ఏమీ అవుపించడం లేదు, ఆ ముఖాన్ని యీడ్చి కొడదామనుకుంటే.

ఎక్కడినుంచో ఎవరో వెక్కి వెక్కి ఏడవటం వినవచ్చింది చటుక్కున కండ్లు తెరిచేడతను. ఎదురుగా సీత శాంతంగా విసురుతూనే వుంది. అవతల గదిలో కాబోల్ను ఎవరో రోగి బాధతో యేడుస్తున్నట్లున్నాడు.

ఎందు కొస్తాయో యీ రోగాలూ, బాధలూ! ఆలోచనలలాగే యివీ తప్పనిసరి కాబోలు ప్రతి జీవికీ!

సీత కండ్లు తుడుచుకుంటూంది, ఒక్కక్షణం విసరడం ఆపి, చెమటను తుడుచుకుంటూన్నట్లుంది - ఏడవడానికేముందని, యిందులో.

ఇక తన జబ్బు తగ్గిపోయినట్లే! తను వద్దన్నాగాని, పాపం కంటికి రెప్పలాగ ఎట్లా తనను కనిపెట్టుకుని కూర్చుంటూన్నదో! డి. యం. ఓ. గారి వద్ద తన జబ్బు నయమవ్వక యేమవుతుందీ? ఇంకో గంట ఆగి అది యింటికి వెళ్ళిపోవచ్చు.

చాలా స్వల్ప విషయాలలో యిదివరకు ఏమీ పట్టనట్లు భార్యయెడ తను యెట్లా ప్రవర్తించినదీ గుర్తుకు రాసాగినది వెంకటేశ్వరరావుకు. ఒకసారి దానికి జ్వరం వస్తే, అదే తగ్గిపోతుందిలే అని వైద్యుడిని కూడా పిలువకుండా వూరుకున్నాడు. ఆడవాళ్ళకి అసలు జబ్బు లేమిటి అన్నట్లు నీచంగా ప్రవర్తించేడు తను. తర్వాత, పాపం, అట్లాగే లేచి వంటపనీ అదీ చేసేది.

అవును. ఆ ఆంబోతు తనే. లక్ష్మణరావు కంటె కూడా హీనంగా, నీచంగా ప్రవర్తించేడు తను యీ రోగంలో! సీతను గురించి ఎన్నెన్ని అనుకున్నాడు తను! ఎంత అసహ్యించుకున్నాడు! ఈ ఆడవాళ్ళకు ఓర్పు లేకపోతే తనవంటి భర్తల గతి ఏమయివుండేదో!

కండ్లు తెరిచేడు వెంకటేశ్వరావు. సీత తనవంకే చూస్తూ యింకా అట్లాగే విసురుతూ వుంది. తనని చూస్తూ భయంతో 'ఫ్లాస్కులో కాఫీ వుంది యిమ్మంటారా?' అడిగింది.

ఒకడు: నిజానికి అబద్ధానికి
ఎంతదూరం రా?
మరియొకడు: బెత్తెడు.
మొదటివాడు: ఎల్లాగో చెప్పు
రెండవవాడు: కళ్ళారా చూచి
నది నిజం — చెవులతో
విన్నది అబద్ధం.

— శ్రీ కె. వి. గణ్నం, (భీమవరం.)

మలినంగా, హీనంగా వచ్చిన చిరునవ్వుతోనే అన్నాడు వెంకటేశ్వరావు, 'ఇవ్వు'

పడుకొనివున్న భర్త గొంతులో కొంత చొప్పున కాఫీ పోసి, 'ఎట్లావుంది?' అని అడిగింది సీత బెరుకుగానే.

'ఫర్వాలేదు' అన్నట్లు తలవూపి, అలసటతో కండ్లు మూసుకొని 'విసురు' అన్నట్లు సంజ్ఞచేసేడు వెంకటేశ్వరరావు. లోపలనుండి పొగలు! చల్లటి గాలితో ప్రాణం లేచివచ్చినట్లయి, మళ్ళీ కండ్లు తెరచి సీతనుచూస్తూ 'కూర్చో' అన్నాడతను మంచం చూపుతూ.

సీత ముఖం సంతోషంతో వికసించింది. నెమ్మదిగా భర్త కాళ్ళదిక్కున కూర్చుని మళ్ళీ విసరసాగింది. అతని హృదయం ఏదో ఆనందంతో నిండినట్లయింది - ఒక ఆలోచనతో. నెమ్మదిగా ఆమె చేతిని తన చేతిలోనికితీసుకుని 'కాఫీతాగేవా' అడిగేడతను.

సీత తల తిప్పుతూ, నెమ్మదిగా చేతి వదిలించుకొని 'నా కాఫీకేమి తొందర వచ్చింది? తాగుతాలెండి.' అన్నది మృదువుగా.

ఉండుండి లక్ష్మణరావు అవతల ప్రక్క మీదనుండి అరువసాగేడు 'అవును. నేను చస్తాను...అదేగా నీ కోరిక! హాయిగా నువ్వా డాక్టరుతో సరసాలాడుకోవచ్చును. ...నేనిక్కడ నీరసంతో చచ్చిపోతూ వుంటే నువ్వక్కడ నిద్రపోతావేమే... కావలిస్తే విషం పెట్టు...త్వరగా వదుల్తుంది నీకు పీడ.'

వెంకటేశ్వరరావుకు నవ్వొచ్చింది. తిన్నగా సీత కండ్లలోకి చూసేడతను.

వెంకటేశ్వరరావు కండ్లు ఆనందంతో మెరుస్తూండటం చూచింది సీత. ఆ కండ్లలో కాంతితోనిండిన దివ్యహార్మ్యశ్రీం చూచింది సీత.

సీత కండ్లలో యేమి చూచేడో వెంకటేశ్వరరావు, అతనుమాత్రం ఆమె చేతిని చిన్న నొక్కునొక్కి వదిలివేసేడు చిరునవ్వుతో.

ప్రశాంతంగా తిరిగి కండ్లు మూసుకున్న అతనికి, ఆకాశంనుంచి నేలకు, మృదువుగా నురగవలె జారిపోయే వింత కాంతి అవుపించ సాగింది. ★

గాలి వాలు

వెంకట్రామయ్య చెప్పుకు పోతున్నాడు. సుందరమ్మ వింటూ వుంది పక్కనే పడుకున్న బాబిగాడికి చెమటపోయకుండా విసుర్తూ. విసే పుయికంలో ఏ కొస్త విసనకర్ర రాగినా బాతులా మెడపైకెత్తుతున్నాడు బాబిగాడు. వెంకట్రామయ్య చెప్పుకుపోతున్నాడు.

'ముందు పోర్టికో, ఆ తరువాత నో వేపు చిన్న గది. పెద్దా చిన్నా వస్తే మాట్లాడడాని కనువుగా. రెండో వేపు కాళీగా వుంటుంది విడంబరంగా. సింహద్వారం దాడ్డంతోనే చావిడి, చక్కగా విశాలంగా వుంటుంది. తరవాత దక్షిణంవేపున పెద్దగది. గదిలో బరంపురంనించీ పనివాళ్ళని పిలిపించి చేయించిన పాలగచ్చు పనితనం. గదిలో తోటవేపు, వో దర్వాజా, రెండు పెద్ద పెద్ద కిటకీలు. ఏ చివురాకల్లాడినా గదిలోకి గాలి వస్తుంది. గది ముందు హాలు. అవతల డాబా వసారాలో వో చిన్న గది ఏ సామానుకైనా వుంటుంది. వసారా కొంచెం యెడంగా వంటిల్లు. దీనికీ దానికీ మధ్య ఏ వర్షాకాలములో నయినా తడవకుండా వెళ్లడానికి అరవంకీ కప్పు. వంటగదిలోనే గంజివార్పు గుంటలగాయితూ వూరగాయల బీరువావరకు అన్నీ వుంటాయి. వంటగది పక్కనే పని బడితే పాతికాకులు వేయడానికి వీలుగా భోజనాల చావిడీ, దాన్నానుకొని స్నానాలగది. లెట్రిన్ కూడా. పోతే యింకా చుట్టూ కావలసినంత స్థలం. వాటర్ టాపూ నుయ్యీ రెండూ వుంటాయి. నూతి చప్టానానుకొని అరటిచెట్లు, అంటు మామిళ్ళూ, బత్తాయి చెట్లు, మధ్య మధ్య కొబ్బరి చెట్లూ యిటు వెంపు. అటువైపున నైట్ క్వీనూ, నందివర్ధనా, గులాబీ, చైనా బాక్సు నూరువరాల్లాంటి పూలచెట్లు. వాటి మధ్య పాలరాతి అరుగు. వేసంకాలం వెన్నెల రాత్రులక్కడే పడుకోవచ్చు. అన్నిటికన్నా ముఖ్యంపువ్వులూ కాయలూ అల్లరిమూక కందకుండా ఎత్తయిన ప్రహరీ.'

కలువరేకుల్లాంటి కళ్ళలో గంతులేస్తున్న సంతోషంతో యింతవరకూ వింటున్న సుందరమ్మ 'మెట్లెక్కడ్నుంచీ?' అంది భర్తతో.

'ఔను మరిచిపోయాను! జ్ఞాపకం చేశావు నయమే!' అన్నాడు, తనెంత పెద్ద పొరపాటు చేశానబ్బా అనుకుంటున్నట్టూ, తన తప్పును చూపిన భార్యకు కృతజ్ఞత చూపుతూవున్నట్టు.

'ఇటు వుత్తరవేపున వుంటాయి. డాబా వెనకపక్కన వంటింటి దగ్గర్నించి కూడా వుంటాయి రెండు చోట్ల నించీ వుండడం మంచిది. ముందెప్పటి కయినా పై అంతస్తు పడుతుంది గనుక.' అన్నాడు వెంకట్రామయ్య.

'అంతా సరేగాని గది వొక్కటే అయితే యెలా? మరి మా బాబిగాడికో!' అంది సుందరమ్మ భర్తకేసి కొంటెగా చూస్తూ, పడుకున్న కొడుకు వుంగరాల జుత్తు గోముగా సవరిస్తూ.

'అబ్బో! ఆకోడలు వొచ్చేనాటికి పైనో గదిపట్టే వేయించలేమా?' అన్నాడు, అన్నీ ఆలోచించే వుంచానన్నట్టు వెంకట్రామయ్య.

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

'ఎలావుంది?' అడిగాడు — దేవుడు మేలుచేస్తే గిస్తే కట్టబోయే డాబాకు తన వూహల్లోనే కట్టుకుంటూ వున్న ప్లాను యింతవరకూ భార్యకు వినిపిస్తూ వెంకట్రామయ్య అడిగాడు.

'మొత్తమంతా ఎంత డబ్బవుతుంది?' అంది సుందరమ్మ తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం కొద్దీ.

'తక్కువలో తక్కువ పదివేలు'—

'పదివేలే!'

'మరేమనుకున్నావ్' అన్నాడు తాపీగా.

వెంకట్రామయ్య చాలా నిదానస్తుడు. తనూ తన వుద్యోగమేమిటో అదే కాని వొకరి జోలీ సొంటే అక్కర్లేదు. అలా అని నన్ను ముట్టకు నామాల కాకి రకం మాత్రం కాదు. ఇరుగు వచ్చనకూ పచ్చనకూ, పొరుగు అక్కరకూ సక్కరకూ ఆదుకొనే స్వభావం. అతనికి తగిందేను సుందరమ్మ కూడా. ఆవాడ కట్టందరికీ ఆ భార్యా భర్తలంటే మంచి అభిప్రాయం వుంది.

అతని చదువుకూ తండ్రి సుస్తీకి పోయింది పోగా మిగిలిన పిత్రీయం గోదావరి కాలవకింద సుక్షేత్రమయిన పొలం నాలుగెకరాలు, ముసలితనంలో మూలుగుతూవున్న ఆ పాతకొంప. వెంకట్రామయ్యకు బాంక్ లో వుద్యోగం. నెలాఖరునాటికి ఎలవెన్సులన్నీ కలుపుకుని నూటయాభైరూపాయిలు చేతిలో పడతాయి. సుందరమ్మ పల్లెటూరి పిల్లవడంచేత స్వతహా పొదుపుగలదవడంచేతా ఆజీతంతోనే సరిపెడుతూ కొస్తా కూస్తా ఎక్కువయితే కవులు సొమ్ములోసరిపెడుతూ మిగిలిందానితో ప్రతియేడూ యేచీరో యే వెండి సామానో యేమిరియం గాజులో యేర్పరుచుకుంటూ వస్తూవుంది. కాపరానికివచ్చిన ఆరేళ్లకు బాబిగాడు పుట్టాడు. వాడికిప్పుడు రెండెళ్లి మూడోయేడు.

వెంకట్రామయ్య ఆ వీధిలో పుట్టి ఆ వీధిలో పెరిగాడు. అయితే అవచ్చును గాని అతను చిన్నతనంలో గుంటాపిన్నీసు గిల్ దండూ ఆడుకొన్న అప్పటి వీధికీ ఇప్పటి వీధికీ పోలికేలేదు అప్పుడు ఆ వీధికొసన యీనాందారు సుబ్బయ్యగారి డాబా తప్ప అన్నీ పాత పెంకుటిళ్లేను! ఇప్పుడు ఆ వీధ వాళ్లని చెప్పుకోతగ్గ పాతవాళ్లు చాలామంది యిళ్లూ వాకిళ్లూ అమ్ముకుని ఏమయిపోయినారో? ఎక్కడ తలదాచుకున్నారో? ముప్పాతికవంతంతా క్రొత్తవాళ్లే. ఖాళీ జాగాలన్నీ చక్కని డాబాలయినాయి. పాతకొంపలు మేడలయ్యాయి. అద్దెకోసమే కొందరు కొత్తగా కట్టించారుకూడా. ఇద్దరు వకీళ్లు వొక డాక్టరూ వచ్చారా వీదికి. మొగలో వున్న డాబాలో కొత్తగా వెలిసిన 'పళనిసుబ్రమణ్యకేఫ్'తో ఆ వీధికే కొత్త అందం వచ్చినట్లయింది.

వెంకట్రామయ్యలాటి యే నలుగురైదుగురివో తప్ప మిగతావన్నీ యీమధ్య కొత్తగా తీర్చికట్టినవే. వాటిని చూస్తూ వుంటే వెంకట్రామయ్య కా పాతకొంప మరీ పాతదయిపోతూవుంది. కిళ్లీకొట్టు కనకరాజు, మణియారీకొట్టు పద్మనాభం చూస్తూ చూస్తూ వుండగానే తన కళ్లయెదట అందక్కని రేడియో మోడల్ డాబాలు వేశారు. తనకంటే అన్నివిధాలా లోజ్జనుకున్నవాళ్లు కూడా పదేళ్ల యీ మధ్య చాలామంది మేడలూ మిద్దెలూ కట్టారు. తానుమాత్రం ఆ పాతకొంపను పట్టుకు ప్రాకులాడుతున్నాడు అసమర్థుడిలా. అతని మనస్సు మెరమెరలాడింది.

ప్రతివర్షాకాలం నేయించాలి. పాత

కొంపయినా పని బాగానే పెడుతుంది. పాతికా యాభైకి వనకొడి పూరుకుంటాని కూడా వీల్లేదు. వంటింట్లో వానదేవతలు కాపురం వుంటారు. గది మరీ అధ్వాన్నం. చావిడి సరేసరి. తృప్తిగా రెండుముద్దలు తింటానికి తగినచోటులేదు ఆ మసిపారిన వంటింట్లోతప్ప; వొకప్రక్క బొగ్గులబుట్ట, మరోప్రక్క పొయ్యిలో బూడిద, పయిన పేర్చిన కట్టె పుల్లలు, గోడల మూలల బొద్దింకల కుటుంబాలు—చూస్తూ వుంటే అతనివొళ్లు గరిపొడిచేది. గోచిపాతలాంటి కొంప. చిట్టడవి పెరిగి చుట్టూకోవలసినంత స్థలంవుంది ఎందుకూ కొరగాకుండా. అక్కడికీ వెంకట్రామయ్య వీలైనప్పుడల్లా ఏదో మరమ్మతు చేయిస్తూనేవున్నాడు. చావిడి గది గచ్చు చేయించాడు. గదిలో టాపు వేయించాడు. మల్లెపువ్వులా పరచిన తెల్లటి దుప్పటినిండా తెల్లారేసరికల్లా పై కప్పు దుమ్మూ దుమారం పడి ఖరాబుచేయడం తప్పిందప్పట్నించీ స్నానాలకని రేకు వసారా వేయించాడు. రెండుగజాల ఎత్తున సిమెంటు పోతరాళ్లతో ప్రహరీకట్టించాడు. ఎన్ని చేసినా పాతకొంప పాతకొంపే!

వంటింటిదే మరీ గొడవగావుంది. ఎక్కణ్ణించి వస్తాయో పందికొక్కులు రోజూ వంటిల్లంతా తవ్విపోస్తాయి. తెల్లారేకొ మట్టి కుప్పలన్నీ ఎత్తిపొయ్యలేక సుందరమ్మ విసుక్కుంటుంది. పెట్టినమూతలు పెట్టినట్టుండవు. బద్దకించి యే కూరగాయలో బయట పెడితే చాలు ప్రొద్దుటికి కొరికి ముక్కలు చేస్తాయి. 'కొంచెం మా వంటింటి సంగతి చూద్దురు! ఏ నాపరాయో వేయించండి బాబూ!' అంటూ సుందరమ్మ మధ్య మధ్య రిమైండర్లు వార్నింగులివ్వడం 'వంట రానియ్ ముందు దానిపనే చూస్తా సరా?' అని వెంకట్రామయ్య సర్ది చెప్పడం పరిపాటయింది. ఇప్పటివరకూ యింటికి పెట్టిన మరమ్మతుల డబ్బుతో క్రొత్తయిల్లే కట్టించుకోవచ్చుననుకున్నాడు వెంకట్రామయ్య.

ఒక సుముహూర్తాన వెంకట్రామయ్య తన మనస్సులో కలిగిన సంకల్పాన్ని భార్య సుందరమ్మ చెవిని వేశాడు' చిన్న డాబా కట్టించాలని వున్నదని. ఆమె దానికి కావలసిందాని కన్నా యెక్కువగానే ప్రోత్సాహం చేసింది.

అప్పట్నించీ ఆ దంపతుల మధ్య కట్టబోయే యింటిని గురించీ పెట్టబోయే గోడ బీరువాల్ని గురించీ సలహాలూ సంప్రదింపులూ ఎక్కువయాయి.

ఆదివారం వచ్చిందంటే చాలు యిక అతని మనస్సు కు స్తిమితం వుండదు. ఆలోచనల్తో బుర్ర వేడెక్కిపోతుంది. ఎంతసేపూ తనలో తానే యిల్లు కట్టి నచ్చలేదని పడగొడుతూవుంటాడు. అక్కడ కిటికీ బాగుండదని యిక్కడ, యిక్కడ దర్వాజా అక్కర్లేదని అక్కడా, యిటుకంటే దొడ్డి అటు వుసులని, యిల్లా యిల్లంతా మారుస్తూ మధ్య మధ్య 'కరణేషు మంత్రీ' అన్నట్టు సుందరమ్మ ఆలోచన అడగందే అతనికి తృప్తిలేదు. ఆమె యేమంటుందో కూడా అతనికి తెలుసు ముందే. 'నేనే మెరుగుదునండి, మీకు నచ్చినట్టు చేయండి.' ఎప్పుడూ ఆమె సమాధానమిదే.

ఆఫీసులో నలుగురి స్నేహితుల్తో చెప్పాడు కొత్త డాబా కట్టిస్తున్నానని వెంకట్రామయ్య. కొంచెం దగ్గరవారనుకున్న వారినల్లా అందంగా అమరిగ్గా వుండే ప్లానివ్వమని అడిగాడు. చాలామంది ఎవరికి తోచిన ప్లాను వారు చెప్పేవారు. వెంకట్రామయ్య అన్నీ శ్రద్ధగా విన్నాడు. ఒక స్నేహితుడు చెప్పినట్టు సి. యమ్. వి. వారికి వ్రాసి '60 డిజైన్సు ఫర్ యువర్ న్యూహోమ్' అన్న పుస్తకము తెప్పించాడు. భార్యా తనూ అయిదారు రోజులపాటు ఆ అరవై యిళ్ళ మంచి చెడ్డలు చర్చించుకున్నారు. చివరి కందులో వొక్కటీ నచ్చలేదు.

వెంకట్రామయ్యకు దూరపు బంధువు, తోటి గుమాస్తా, స్నేహితుల్లో ఆంతరంగికుడు సోమసుందరం. అతని సలహా ప్రకారం ఈ ప్లానతో పుస్తకాల్లో తల బద్దలు కొట్టుకోడంకంటే కొత్తగా కడుతూవున్నవి కాని కట్టి కాపురాలున్నవి కాని ప్రత్యక్షంగా చూచి నచ్చిన దాన్ని ఎంచుకోవడం మంచి పద్ధతని వొప్పుకున్నాడు.

ఆ రోజునుంచీ ఎక్కడ ఏ డాబా కడుతూవున్నా, కంటికానిన యే చిన్న డాబా కనపడ్డా వెళ్ళి చూసి యింటి యజమానితో సౌకర్యాల్ని గురించి మంచీ చెడ్డా అడిగి తెలుసుకుని చివరికి సెలవు తీసుకుంటూ తనూ వొక డాబా కట్టించాలని వుందనీ అందుకు చూస్తున్నానని చెప్పేవాడు. యిలా కొన్నాళ్లు తిరిగాక అతనికి ముఖ్యంగా తేలిందేమిటంటే ప్రతి గృహస్థుకీ తన యిల్లు బాగావున్నా ఏదో వొక అసౌకర్యం శాపంపెట్టినట్టు మిగిలిపోతూ వుంటుందనేదే.

ఈమధ్య వెంకట్రామయ్యను కొత్తవాళ్లు పలకరిస్తున్నారు. వడ్రంగం మేస్త్రీలూ కలప అడితివాళ్లూ యినపకొట్లవాళ్లూ నవ్వులతోనూ నమస్కారాలతోను ప్రారంభించిన పరిచయాల్ని బలపరుస్తున్నారు.

వెంకట్రామయ్య యిల్లు కట్టించాలని అనుకుని ఆరు నెల్లు గడిచాయి. అసలైన ప్లాను చిక్కీ చిక్కకుండా వుంది. రాత్రి

వేదాంతి: "మనం యింతో అంతో యితరులకు సాయం చేయడానికే పుట్టామని గుర్తు వుంచుకోండి"

శ్రోత:- "అయితే యితరు లెందుకు పుట్టినట్లండి?"

—శ్రీమతి సావిత్రి, సామిరెడ్డి పల్లె.

కలల్లోనూ కలవరింతల్లోనూ యింటిగొడవలే. ఏదో పని మొదలు పెడితే అన్నీ అప్పుడే కుదురుతాయి అన్నది అతని కంతగా నచ్చలేదు. అన్నీ తుణ్ణంగా ఆలోచించుకునే పని ప్రారంభించాలని అతని వూహ. ఏదో తప్పువస్తే చెరిపి సరిచేయడానికిది కూడికా సొచ్చపేత కాదు. ఒక్క పొరపాటు జరిగిందంటే వున్నంత కాలం మన్ని వెక్కిరిస్తూనే వుంటుంది. యిల్లుకట్టడమంటే మాట్లా? 'కట్టేవాళ్ళెందరూనో' అంటే అది వాళ్లిష్టం. ఇవీ అతని భావాలు.

వెంకట్రామయ్య విషయమెలావున్నప్పటికీ సుందరమ్మకుమాత్రం వంటగది యెలా వుండాలో తేల్చి ప్లానిచ్చారు యిరుగూ పొరుగూ. ఆమె తన బరువు తప్పిపోయినట్టు తృప్తిగా నిట్టూర్పుతీసుకుంది. ఆమె పైకెవరితో చెప్పలేదు కానివుంకో మెట్టుపైనేవుంది. ఇల్లుకట్టడమెలాగూ తేలిపోయింది. గనుక గృహప్రవేశపు భోజనాలకు ఏమేం చెయ్యాలో ఎవర్నెవర్ని పిలవాలో ఆలోచించుకుంటూవుంది. అటు అత్తింటివేపువార్ని యిటు పుట్టింటివేపువార్ని కొంచెం యెడమైనాసరే అందర్నీ పిలవాలి. తను యీ యింటిగడప తొక్కాక యిదే పెద్దక్కర. బ్రదికి బాగుంటే ఎప్పటికో బాబిగాడి పెళ్లి తప్ప మరోటి కనిపించడమే లేదు. సుందరమ్మ తియ్యని కలలు కంటూవుంది.

వెంకట్రామయ్య ఆఫీసుకు వెళ్ళాక తనింత తిని యిల్లు సద్దుకుని తలుపుకు గొళ్లెం పెట్టి బాబిగాడితో పక్కని ప్లీడరుగారింటికో యెదుర్నె షాహుకార్లయింటికో వెళ్ళడం ఏ పచ్చీసో అష్టాచెమ్మో వైకుంఠపతమో ఆడుకుంటూ అయిగవుతూ వుండగానే 'ఆయన వచ్చే వేళయిం?'దంటూ వెంకట్రామయ్య వచ్చేవేళకో గడియముందే వచ్చి కాఫీకి బొగ్గులు,పొయ్యి రాజెయ్యడం సుందరమ్మ కలవాటయింది.

ఈమధ్య మధ్యాన్నపు మహిళా సమా

(55-వ పేజీ చూడండి)

ప్రొద్దు పొడువని రాత్రి

గడియారం నాలుగు కొట్టింది. ప్రొద్దు గ్రుంకుతూంది. రాత్రి పడుతున్నది. తెల్లవారుతున్నది. మళ్ళీ మధ్యాహ్నమవుతున్నది. యిలాగ సాయంత్రం - రాత్రి - ప్రొద్దున్న - మళ్ళీ మధ్యాహ్నము విసుగు విరామం లేకుండా ఒకటి తరువాత ఒకటి గడిచిపోతున్నాయి. కానీ నా జీవితంలో మాత్రం ఎలాంటి మార్పూ కనిపించటం లేదు. ప్రతిరోజూ ఏదో ఒకవిధంగా ప్రొద్దు పుచ్చుకోవటం అమిత భారంగా వుంది. ప్రొద్దున్న లేచిన దగ్గరనుంచీ తెల్లవారే వరకూ ఆలోచనలతోనూ, నిట్టూర్పులు నిస్పృహలతోనూ చైతన్యహీనంగా గడిచిపోతున్నది కాలం. ఆనందం కోసం వెతుక్కోవలసివస్తున్నది.

గడియారం 5 కొట్టింది. ఏమీ తోచటం లేదు. యింట్లో కూడా ఎవరూ లేరు. అత్తయ్య నాలుగు కాకుండానే పురాణానికి వెళ్ళిపోతుంది...భర్త జాడ తెలుసుకోటం కష్టసాధ్యం. ఎక్కడికి వెళ్ళారో, ఎపుడు వస్తారో తెలుసుకోలేని విషయం. ఎల్లప్పుడూ హృదయాన్ని కలకవేసే విషయం.

దొడ్డి పక్కనుంచి చల్లని వాయువులు వీస్తున్నాయి. చంద్రకాంతలు పసుపు ఒలకపోసినట్లు విరపూశాయి. ఇరుకు సందులో జాజి, పూలవాసన లేని ఉల్లాసం కలుగచేస్తూంది. మెల్లిగా దొడ్లోకి వెళ్ళి నూతి పళ్ళెముమీద నుంచుని లక్ష్మివాళ్ళ దొడ్లోకి చూశాను. లక్ష్మి అపుడే స్కూలునుంచి వచ్చినట్లుంది - కాళ్ళు కడుక్కుంటోంది. "లక్ష్మీ" అని పిలిచాను. తలెత్తి ఎక్కడా అని చూస్తూంది. 'యిక్కడ' అన్నాను.

'ఓ నువ్వా! ఏం అత్తా! వస్తానుండు' అంటూ లోపలికి పరిగెత్తింది.

చిన్నపిల్ల లక్ష్మి. పిలిచినా పిలవకపోయినా అలా చనువుగా వస్తుంది. చిన్నపిల్లల కబుర్లు చెపుతుంది. అమాయకమయిన ప్రశ్నలు వేస్తుంది. మాట్లాడకుండా వుంటే 'ఏ అమ్మా! కోపము వచ్చింది' అని తను కూడా కోపంతో ఓమూల కూచుంటుంది. ఎందుకు అలా వున్నారో అని కూడా ఆలోచించలేదు, తెలియదు, పసిహృదయం. వ్యథ అంటే ఎరుగదు. అమాయకపు చిలిపి మాటలతో ఎదుటివాళ్ళను తన అమాయక లోకంలోకి తీసుకునిపోతుంది.

'ఎందుకత్తా పిలిచావు? అబ్బ యిక్కడ నుంచున్నావేం? కాళ్ళు కాలుతూంటే!'

నూతి పళ్ళెముమీదనుంచి వచ్చి అరుగు మీద కూర్చున్నాము.

'లక్ష్మీ! అత్త సంగతి మర్చిపోయావా?' అంటూ లక్ష్మి ముహంలోకి చూశాను. చక్కగా జడ వేసుకుని, పూలు పెట్టుకుంది. గులాబీ వాయిల్ పావడా, మామిడిపిందెల ఆకుపచ్చని వాయిల్ జాకెట్టు. లక్ష్మి చేతులు రెండూ నా చేతుల్లోకి తీసుకున్నాను.

శ్రీమతి

పి. ప్రభావతీదేవి

'ఎంగుకమ్మా రావటం! ఏం మాట్లాడినా మావ కసురుతాడు కానీ!" అంది లక్ష్మి బుంగమూతి పట్టుకుని.

'ఎప్పుడు లక్ష్మీ!' అన్నాను.

'మొన్న కసర్లేదూ! 'అత్త మాట్లాడితే అలా కసురుతావే' అన్నానని.'

'ఏది; యిటు చూడు! మావ కోపపడితే, అత్తకూడా కోప్పడిందా!'

అలా అనేటప్పటికి పకపక్కన నవ్వేసింది.

'ఫో అత్తా! అలా అన్నానేమిటి నేను, నువ్వు అలా అనుకుంటే నేను తప్పకుండా వస్తాను.' కోపమంతా పోయింది.

'అలా వున్నావేం అత్తా!' ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది నా మొహంలోకి.

లక్ష్మికి అత్త ఎందుకు అలావుందో అని సందేహము వచ్చింది.

'ఏమీ లేదు లక్ష్మీ! నీ బొమ్మలపెళ్ళి కబుర్లు చెప్పు; జానకీ నువ్వూ బొమ్మలపెళ్ళి చేసేశారా?' 'చేశాం. జానకి ఎలాంటిది సుకున్నావు? పెద్ద-అత్తగార్ని అత్తగార్ని - పెద్దమింటో గయ్యాళిగా పోట్లాడింది. అత్తగారయితే పోట్లాడాలేమిటి? పోట్లాడి - చివరికి నా బొమ్మల గుడ్డలన్నీ మంచి మంచివి లాగేసుకుంది. నా బొమ్మకి నేను చక్కగా వాయిల్ గుడ్డలుకొని చమ్కీరిబ్బన్లు వేసి కుట్టాను. ఎంతో కష్టపడి తయారు చేసుకున్నాను నా బొమ్మలకని. అన్నీ లాక్కుంది.' అత్తా అదేమిటి వినకుండా! అటు చూస్తా వెందుకు,

'లేదమ్మా! ఎటు చూస్తే యేం! నేను వినకపోతేగా!'

'అయితే నాకేసి చూడవేం? నేను చెప్తూంటే!'

'నువ్వు చెప్పినదంతా చెప్పనా! బొమ్మల పెళ్ళిలోగూడా అత్తగారికి కోపము వచ్చిందికదూ! కోపమువచ్చి తన బొమ్మకోడలి గుడ్డలన్నీ లాక్కుంది. చూశావా, చెప్పాను.'

'అదేమిటి! ఆ కాస్తేనేమిటి నేను చెప్పింది! ఏం? తల పట్టుకున్నావు? తలనొప్పిగావుందా నేను చెపుతుంటే?'

లక్ష్మి అమాయక ప్రశ్న చూస్తే నవ్వు వచ్చింది. బుంగ మూతిపట్టుకుని 'లక్ష్మీ! కోపమువచ్చిందా? చూడు.' నీవు చెప్పే చక్కగా వింటున్నాను.'

'అవునులే! ఎదురుగుండా తలపట్టుకుని వినలేక వింటూ, పైగా చక్కగావింటున్నానుట.' 'అత్తోయ్; ఎవరో వచ్చారు మీఇంటికి' అంటూ లేచి నిల్చుంది లక్ష్మి.

అన్నయ్య వచ్చి బయటనుంచుని చూస్తున్నాడు. అన్నయ్యని చూడంగానే ప్రాణం లేచివచ్చింది.

అన్నయ్యా! లోపలికి రా!'

అన్నయ్య లోపలికివచ్చి దొడ్లో అరుగు మీద కూర్చున్నాడు.

'అన్నయ్యా! యింటిదగ్గర్నుంచేనా?'

'అవును శుభా! యింట్లో ఎవరూ లేరేం?'

లక్ష్మి నాకొంగు పట్టుకుని అలాగే నుంచుంది. లేరు. అత్తయ్య పురాణానికి వెళ్ళింది.' ఏమితోచక లక్ష్మిని పిలిచి కూర్చోపెట్టుకున్నాను......

'మొన్న మీవాడు పోలిగాడు వచ్చి చెప్పాడు. రామం ఎప్పుడూ యింట్లోనే వుండేడుట వచ్చినప్పుడయినా అమిత కోపంగా వుంటాడుట. అంతా మారిపోయాడన్న మాట!' అంటూ బరువుగా ఒక శ్వాసవిడిచాడు.

....

'అత్తయ్యకి తెలుసా! ఏమంటుంది?'

'అన్నయ్యా! ఎవరు ఏమంటారు! నిర్భాగ్యుల్ని వూరకనే అనాలనిపిస్తుంది.'

'ఏమంటుంది?'

'నాన్న ఏమీ పెట్టటంలేదని కోపం.'

అన్నయ్యమాట్లాడకుండా అలా? కూర్చున్నాడు. ఎవరి నోటా మాట రాలేదు. లోపలికి వెళ్ళాను దీపం పెట్టటానికి. దీపంపెట్టి వచ్చేటప్పటికి లక్ష్మి అన్నయ్య దగ్గరగా కూచుని వుంది. అన్నయ్య లక్ష్మిముహం దగ్గరగా చెవి పెట్టి 'ఏమిటమ్మా!' అంటున్నాడు.

'అదిగో, అత్త వచ్చేసింది. నేను చెప్పను బాబు!' అంది భయంగా నవ్వుతూ.

'ఫరవా లేదు చెప్పు.' అన్నాడు అన్నయ్య లక్ష్మిని బుజ్జగిస్తూ.

'ఏమిటన్నయ్యా?'

లక్ష్మి అన్నయ్యదగ్గర అంత చనువుగా కూచుంటేమా అని ఆశ్చర్యం వేసింది.

'ఏం లేదు: ఏదో చెపుతూంది; అత్తని, బామ్మ, మామ.. అని ఏమిటో చెపుతూంది అతి రహస్యంగానూ; ఇంతలో నువ్వు వచ్చావు. చెప్పటం మానివేసింది.'

లక్ష్మి ముహం చూశాను. నాకేసిభయంగానూ, సిగ్గుగానూ చూస్తూ నవ్వుతూంది.

'తన విషయం ఎవరికయినా చెపితే, కోప్పడుతుంది అత్త'

'అదిగో! బామ్మవస్తూంది.' అందిలక్ష్మి.

అత్తయ్య లోపలికి వచ్చింది. 'ఏ' అత్తయ్యా! కులాసేనా!' అన్నాడు అన్నయ్య.

'నువ్వట్రా! ఏం యిలా వీచిందిగాలి?.

'అదేమిటత్తయ్యా అలా అంటున్నావు. యికేం పరాయిచోటా రాకపోవటానికి?'

'అదేమున్న మాట! పరాయివాళ్ళే నయం కావలసినవాళ్ళు ఎందుకు పనికిరారు ' మీ దృష్టిలో మాకన్న పరాయివాళ్ళే ఎక్కువ. మేము ఒక గడ్డిపోచకన్నా కూడా కనా కష్టం.' అత్తయ్య ముఖమంతా కోపంతో ఎర్రగా జేవురించింది.

'లేకపోతే ఏనాడు పనికి వచ్చాము రా మీకు. ఒక్కనాడు ఒక్క అనువయినగుడ్డ ఎరుగుదునా వియ్యాల వారింట్లో! పోని వియ్యాలవారిని అటుంచి; చెల్లెలు అని ఒక్కనాడయినా ఒక శుభ్రమైన గుడ్డ పెట్టాడా? పేరుకు గొప్పగా తీసుకు వెళ్ళటంతోనే సరా? తీసుకువెళ్ళి వంగుకు సంబాదించాలి. ఎంత తిండి పెడితే ఏం? ఏమి చేస్తే ఏం? వంట లక్కగుడ్డలతో సాగేనంపటమా! వెధవ తిండి నేను చేసుకు తిననూ! రోజుకు నాలుగుకూరలు, నాలుగు పచ్చళ్ళు ఎన్నయినా చేసుకు తినగలను.'

"ఏం? తలపట్టుకున్నావు? తల నొప్పిగావుందా నేను చెపుతుంటే?"

'అంతకోపమెందుకత్తయ్యా! మా శక్తి నీకు తెలియనిది ఏమన్నావుందా? మాకు వున్నంతలో చేశాము. ఎక్కువ ఎలా చేయగలము చెప్పు. నిజంగా నీకంత కష్టంగావుంటె అలాగే రావటం కూడా తగ్గించుకుంటాము. అంతేగదా!' అన్నాడు మెల్లిగా నవ్వుతూ!

అత్తయ్య మళ్ళీ ఏమీ మాట్లడలేదు. అన్నయ్యని చూస్తే జాలివేసింది. ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని కూచున్నాడు. అన్నయ్య ఎప్పుడూ చూసినపుడల్లా 'రావటం తగ్గించుకుంటాము' అనేమాటే అన్నయ్య

★ ప్రొద్దు పొడువని రాత్రి ★

ముఖంలో కనిపించసాగింది. అన్నయ్య మళ్ళీ వెళ్ళేవరకూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

రాత్రి అత్తయ్యకీ, అన్నయ్యకీ సావిట్లో పక్కలు వేశాను. భోజనం చెయ్యంగానే వచ్చి పడుకున్నాడు. తెల్లవారి ప్రొద్దునే వెళ్లిపోయాడు, అన్నయ్య వెళ్తుంటే కూడా వెళ్ళాను బయటికి.

'శుభా! వెళ్ళొస్తాను. అత్తయ్యతో చెప్పాను. వినిపించుకోలేదు. లక్ష్మి కనపడలేదు నాకు.' అన్నయ్య జేబులో చెయ్యి పెట్టుకుని తలవంచుకు అలాగే నిలబడ్డాడు.

'వెళ్తున్నాను. సరేనా' అంటూ నావుఖం చూస్తూ నవ్వాడు.

ఆనవ్వులో బాధవుంది. కానీ చెప్పలేదు. అన్నయ్య వెళ్ళిపోతుంటే దిగులనిపించింది. అంతా శూన్యగా కనకిపడింది. అన్నయ్య వెళ్ళిపోగానే లోపలి వచ్చేశాను. నా వస్తువేదో పోగొట్టుకున్నట్లు కించపడసాగింది మనస్సు. మనసు దేనిమీదకీ పోలేదు. దొడ్లో వెంకి చెంబులు తోముతూంది.

'ఏ అమ్మా! అన్నగారు వచ్చారంట అప్పుడే ళిరిగిపోయారా?' అని అడిగింది.

'వెళ్ళిపోయినాడు' అని యింట్లోకి వచ్చేటప్పటికి అతయ్య కూరలు తరుక్కుంటూంది. పొయ్యిలో నిప్పువేసి, బియ్యం కడిగిపడేశాను. చెరువునుంచి వచ్చేటప్పటికి వంట యింట్లోనుంచి మాటలు వినపడ్డాయి. అత్తయ్య, యింకా ఎవరో ఉన్నారు లోపల. ఎవరో నేను గుర్తించలేదు. పని అయినతరువాత మంచంమీద పడుకుని పుస్తకం తెరిచాను. వంటయింట్లో నుంచి కొత్త కంఠం వినపడుతూంది.

'అయితే. అక్కయ్యా! రామం యింకా ఆపిల్లదగ్గరికి పోతున్నాడా? ఎందుకు చెప్పు; పెళ్ళిచేసుకుని కూడా అవస్థలు! పెద్దదానివి; అన్నివిధాల కనిపెట్టుకుని వుంటావు, చేసుకున్న పెళ్ళాన్ని దగ్గర పెట్టుకుని వుండక!'

'ఏమిటోలే, అనుకున్నదంతా యిలా అయింది కదా. కావాలని చేసుకున్నందుకు నా విషయంలో యిలా జరిగింది! యింక వాడికి మాత్రం ఏంచెప్పచెప్పను.

'ఏం? అలా అంటున్నావు?' కొత్త స్వరం ఆశ్చర్యంగా వినపడింది.

'ఓ ముద్దా! ఓ ముచ్చటా! మావియ్యాల వారు యిది పెట్టారని నలుగురికీ చెప్పుకోనక్కర్లేదు. చూడబోతే మాటలు కోటలు దాటుతాయి - యింక యిక్కడ యీవిడ - ఎప్పుడూ ఏడుపే-ఒక్కరోజూ నవుతూ సంతోషంగా వుండదు - మాడు మువాం అందమూ చందమూ—'

'విచారం కాదు పాపం! కాపరం చూస్తే యీ తీరాయను!'

'ఏం? కాపరానికి? యిలా మువాం మాడ్చుకూర్చుంటే ఏ మొగుడు కోప్పడ్డు! దానికితోడు వాళ్ళ వాళ్ళ పేరు చెవితే సరి; మంట వాడికి...'

స్పష్టంగా వినపడలేదు తరువాత. రోజులో మొదటిభాగం గడచిపోయింది - చిన్న నవ్వు వచ్చింది. లేచి యిల్లు వూడ్చి కంచం పెట్టుకున్నాను. ఒక్క మాటకూడా మాట్లాడలేదు అత్తయ్య. మెదలకుండా వేసినవన్నీ తిని వచ్చేశాను. అన్నం తిన్నాను - కానీ - రుచి లేదు - ఆకలి లేదు. అయిపోయింది భోజనం.

సాయంకాలం లక్ష్మి వచ్చింది. లక్ష్మి సంతోషాన్ని చూస్తే నాకు కూడా చిన్నపిల్లనవా లనిపించింది - లక్ష్మిలాగ సంతోషంగా నేను మాత్రం ఎందుకు వుండలేను.

'జడ వేసుకుంటున్నావా?'

'అవును లక్ష్మి! నీకుకూడా వేస్తానురా'

'నేను వేసుకున్నానుగా?' అంది చిలిపి నవ్వుతో.

'మళ్ళీ వేస్తానురా! బాగుండలేదు. అంతా రేగిపోయి-' లక్ష్మి తల వంచుకుని కూర్చుని జడ వేయించుకుంటూంది.

'అత్తా! నువ్వు కూడా రాకూడదూ రోజూ గుళ్ళోకి? చక్కగా నేను స్కూలు నుంచి రాగానే మా అమ్మతో కూడా వెళ్తాను. మా స్నేహితులు కూడా వస్తారు వాళ్ళ అమ్మలతో - కానీ వచ్చి ఒక్కళ్ళు సరిగా వినరత్తా! చిన్నపిల్లలూ వినరూ! పెద్దవాళ్ళు వినరూ! ఏదో మెల్లిగామాటలు చెప్పుకుంటారు వినకుండా! అక్కడికి వచ్చి పురాణంవినకపోతే పాపం కాదూ!'

లక్ష్మి గిరుక్కున తిరిగి నా ముఖంలోకి చూసింది ప్రశ్నార్థకంగా!

'నీవు వింటావా?' అన్నాను రిబ్బను పెడుతూ!

'నాకు అక్కడక్కడ కథ అర్థం కాకపోతే మా అమ్మని అడుగుతాను. చాలా బావుందత్తా పురాణంలో కథలు!

రిబ్బనుకుచ్చు పెట్టాను. పూలుపెట్టాను. ముఖం ముందరికి తిప్పి చెంపలు దువ్వాను. ముద్దులొలుకుతూంది ముఖవర్చస్సు. ముఖం దగ్గర చేర్చుకుని ముద్దు పెట్టుకున్నాను.

'ఏం అత్తా వాళ్ళకి పాపం కాదూ?' అని అడిగింది మళ్ళీ.

'వాళ్ళకి తెలుసమ్మా! పాప మేదో, పుణ్య మేదో' ముంగురులు సరిచేశాను. పసిపిల్లలాగ వళ్ళో కూర్చుంది గాజులు సవరిస్తూ.

'ఏమే లక్ష్మి! ఇంక యింటికి వెళ్ళక్కర్లేదుటే! ప్రొద్దు కూకినా! అయినా పెద్దదానికీ నీకు సావాస మేమిటి? బాగానే వుంది. ఇంక యింటికి వెళ్లు!' అంటూ అత్తయ్య కోపపడుతూ వచ్చింది. లక్ష్మి నావైపు చూసింది. కొంచెం సేపయిన తరువాత 'వెళ్తాను అత్తా! రేపు వస్తానులే మళ్ళీ!' అని అక్కడే నుంచుంది. నాచెయ్యి పట్టుకుని 'లే' అంది.

'వెళ్లు లక్ష్మి!' అన్నాను. లక్ష్మి నవ్వి వెళ్ళిపోయింది.

....

మరుసటిరోజు శుక్రవారం. తలంటి పోసుకుంటున్నాను - హనుమాయమ్మగారు వచ్చారు. స్నానాల గదిలోకివచ్చి 'అదేమి

భర్త సంపాదిస్తున్న మొత్తానికి రెండింతలు ఖర్చు చేసేందుకు ఏళ్ల తరబడి అలవాటు పడిన ఒక యిల్లాలు, అస్తమానం గునుస్తూ వుండేది: చూడండి! అందరూ ఎల్లాంటి భవనాల్లో వుంటున్నారో? మనకొంప చూడండి. ఎంత దరిద్రంగా వుందో. మరొక మంచి యింటికి మారుదాం అంటూ.

ఒక రోజున ఆమె భర్త బరువుగా కాళ్లీడ్చుకొంటూ యింటికివచ్చి "ఏమేవ్! ఇక మనం యింకో యింటికి మారనక్కరలేదు. ఇక్కడే వుండిపోవచ్చు" నన్నాడు.

"ఏం? ఎందుచేత?"

"ఇంటి యజమాని మన భాగానికి అద్దె యివ్వాల్సినుంచీ రెట్టింపు చేశాడు!"

అమ్మ వక్కడానివే పోసుకుంటున్నావు!' అంటూ నా చేతులోనుంచి గిన్నె లాక్కుని నురుగు పిసిగిపొయ్యటం మొదలుపెట్టింది.

'ఆ వెంకిచేత పోయించు కోకపోయినావా? లేకపోతే అత్తయ్యనుపొయ్యమంటే పొయ్యకపోయిందా?' అన్నది వ్యంగ్య ధోరణిలో.

ఆమాటలు అత్తయ్యకు వినపడ్డాయి. 'ఆఁ! అత్తయ్య; అత్తయ్యని అడగటమే! అసలు మాతోటి మాట్లాడుతుందీ? నురుగు పొయ్యమని అడగటానికి! అదీలేదు యిదీ లేదు. మా యిద్దరికీ తప్పటంలేదు మరి యీ యింట్లో వుండటం.'

'అదేమీ లేదమ్మా! పిల్లదగ్గర మంచి నెమ్మదీ, అదీను. పెద్దవాళ్ళతో ఎలా మెసలుకోవాలో అన్నీ తెలుసు. అయినా పెద్దదానివాయను మళ్ళి నీచేత పోయించుకోట మెందుకనీ.' -యిద్దర్నీ సద్ది చెపుతున్నట్లు.

'ఆ పెద్దదాన్ని. ఆ పెద్దరికమే వుంటే నా నోరిట్లా బయటేపడదు. గయ్యాళి అత్తననే పేరే వుండదు.'

'అదేమన్నమాట; ఎవరింట్లో లేదు గయ్యాళి అత్త. కోడళ్ళున్న ప్రతి అత్తా గయ్యాళి అత్తే; అత్తాకోడలు అయిన తరువాత ఏదో పోట్లాటరాకుండా వుంటుందా ఏం?'

అత్తయ్యతో మాట్లాడుతూ నన్ను చూసి నవ్వుతెల్లా నవ్వుతూనే వుంది.

'పసుపు వుందా?'

'యింక నాకేమీ అక్కర్లేదు మీరు వెళ్ళండి.' అన్నాను. పాపం, తెలివిగలది. ఎక్కడ ఎలాంటి మాటలు మాట్లాడాలో తెలుసు. అత్తయ్యతో అవసరము వచ్చినపుడు అత్తయ్య మాటలు, నాదగ్గరకి వచ్చినపుడు నా మాటలు.

సాయంకాలం వెంకి వచ్చింది. రోజూ మూడుగంటలకే పురాణానికి వెళ్ళేది అత్తయ్య. కానీ ఆరోజు యింకా బయలు దేరలేదు. ఆవిడని పిల్చుకువెళ్ళటానికి కాబోలు యిద్దరు ముసలమ్మలు వచ్చారు.

'మీ అత్తగారు లేదమ్మా!'

'లోపలవున్నారు రండి.'

లోపలికివస్తూ నా ముఖంలోకి ఒకసారి చూడటం, వింతమృగాన్ని చూసినట్లు. అత్తయ్య వాళ్ళనెంతో మర్యాదచేసింది. తులసిచెట్టుదగ్గర కూర్చున్నారు ముగ్గురూ!

వెంకి అంట్లుతోమి యిల్లు వూడవటానికి వచ్చింది. దొడ్లోనుంచి మెల్లిమెల్లిగా మాటలు వినపడుతున్నాయి. తరువాత ముగ్గురు బయటికి వచ్చారు. 'నడుస్తూ వుండండి వదినా! చిల్లర పట్టుకువస్తున్నాను' అంటూ అత్తయ్య లోపలికి

చిరంజీవి వి. నిర్మల. ఇటీవల విజయవాడలో నృత్యప్రదర్శన లిచ్చిన బాలిక.

వెళ్ళింది. ముసలమ్మ లిద్దరూ వెళ్తూ వెళ్తూ ఐదు నిమిషాలు నాపై దృష్టి నిగిడ్చి మెల్లిగా బయటికి నడిచారు. అత్తయ్య కూడా వాళ్లతో వెళ్లిపోయింది. వెళ్తూ నావైపుచూసి వెళ్లిపోయింది.

వళ్లంతా జిల జిల లాడింది. ఏదోపాకుతున్నట్లయింది. ఒక్కసారి చూసుకున్నాను ఒళ్ళంతా. అద్దంలో నాముఖం చూసుకున్నాను. ఎందుకు అలాచూశారు? వింతఏమీ కనపడలేదు నాలో.

బహుశా నా హృదయంలో ఆవేదనే అంత వికృతంగా కనబడిందేమో.

'అమ్మొగోరో! యీ బోడెమ్మలిద్దరూ ఎవురో తెలుసా?' అంటూ ఆత్రంగా అడిగింది వెంకి.

తెలియదన్నట్లు తలవూపేను.

'అమ్మో! యీళ్ళే! కొంపలు తీసే రకాలు - వూళ్ళో అందరిగొడవాయీళ్ళకే కావాలి. యెళ్ళేది పురాణానికీనూ-సెప్పుకుంటేది లోకంలో గొడవానూ-యిందులో యిలాంటి ముండలే ఆడ పురాణానికి జాస్తీగా యెళ్లేది - యిలాంటి ముండలు తప్పితే పనికిరారు అత్తగారికి' అంది అక్కసంతా వెళ్లబోస్తూ.

'మొన్న సెరువు కాడుండీ, యీళ్లిద్దరూ, అదిగో అనవాయమ్మగారూ - పోగడి మీ మీదే సెప్పుకోటం. కట్టం అనే దీళ్ళకి తెలుత్తేనా? యీళ్ళకికూడా ఏదో తగిలిరావాలి - కూతుళ్ళను మొగుడు తరిమివెయ్యటమో, ఏదోటి - అపుడుగానీ తెల్చిరాదు. యిలాంటి వూసుపోని దరిద్రపోళ్ళకి - ఛీ! ఎదవబతుకులు-'

ఎందుకమ్మా! యీళ్ళకీనూ!

'వెంకీ! చాలు! యింక వూరుకో, నాకు తెలుసు ఎవరు ఏమనుకునేదీ, వెళ్ళి నీపని చేసుకో' ఏదో భయం భయంగా హృదయం కలవరపడసాగింది. ఏపక్క చూసినా, నవ్వులు, గుసగుసలు భయాన్ని పెంపొందించసాగాయి. యిందాకటి ముసలమ్మలు మళ్ళీ చూస్తున్నారు వింత చూపులతో గడ్డంమీద చేతులు పెట్టుకుని, ఓరచూపులతో నవ్వుతున్నారు. అబ్బ! వంటినిండా చెమట - వేసుకున్న జుట్టు ముడి వూడిపోయింది. విసుగ్గా - వుంది...

'వెంకీ! నవ్వవస్తూ ందా నన్ను చూస్తూంటే!'

'ఎందుకమ్మా! అలా యిదయిపోతావు? మూడు - రోజూ యినటం లా యిలాంటి మాటలు!'

'రోజూ నా చెవులకి పరిపాటయి పోయింది వెంకీ!'

'సరిగదా; రోజూ యినేదానికి యియ్యాల ఎందుకంత దిగాలుపడతావు సెప్పు. లే - జడల్లుకుని కాంత ముగం కడుక్కో! అనుకుంటే అనుకుంటారు. లెక్కేంటి - రోడ్డున పోయే కుక్కలు ఎన్ని మొరగటంలేదు - అంతే.'

'నిజమే నీవన్నది. కానీ ఏం చెయ్యమంటావు వింటూంటే - హృదయమంతా-

★ పొద్దు పొడువని రాత్రి ★

కారం - చల్లినట్లు మండుతూంది' అన్నాను చెమట తుడుచుకుంటూ.

"శుభోమ్మ! నువు సెప్పాలా యేరే - నాకు తెలీదా యిది? నువ్వు అలా దిగాలు బడి కూకుంటే, నే సెల్లా ఎల్లగలను -?' వెంకి కళ్ళు చెమర్చాయి.

యిందులో నాకేది కొత్త! అత్త ఆరళ్లు - పరుల పరిహాసాలు - వెంకి ఓదార్పులు - లక్ష్మి అమాయకపు మాటలు - జీవితంలో వెలుగు చీకట్లు.

'వెంకీ! నువ్వు వెళ్లు! నన్ను గురించి ఎవరూ చింతించ నవసరంలేదు. వెళ్ళు.'

....

కార్తీకమాసం చలిగావుంది. సెలరోజులు గడిచిపోయినయ్. తెల్లవారుఝామునఅత్తయ స్నానానికి వెళ్ళినతరువాత వాకిలి తలుపు వేద్దామని వెళ్ళాను. తలుపు తోసుకుని లోపలికి వచ్చారు....అంత చలిలో - తెల్లవారు ఝామున - వచ్చేటప్పటికి ఆశ్చర్యంగా 'మీరా' అన్నాను. 'ఊఁ-ఏం?' అని లోపలికి వచ్చేరు. మబ్బు బాగా పట్టింది. కొద్దికొద్దిగ చినుకులు పడుతున్నాయి. అత్తయ్యతో చెప్పాను 'మీ అబ్బాయి వచ్చార'ని.

'లేపకు. చూసానుగానీ, పడుకోనీ.' అంట్లు తోముతున్న వెంకి వెటకారంగా నవ్వింది.

'నొందరగా తోమియ్యవే అంట్లు, పొద్దెక్కుతూంది?' అని బావిదగ్గర కెళ్లింది అత్తయ్య. యింతలో పెద్దవాన వచ్చింది. బావిదగ్గరనుంచి వస్తుంటే పొడుగునా కాలు జారింది, బిందెతో సహా కిందపడింది. చెయ్యి పట్టుకొని లేవదీయబోయాను.

'ముట్టుకోకే; మడికట్టుకుంటేను; అమాంతంవచ్చి అలా ముట్టుకుంటావేం?

'లేవదీసివమ్మ! యింకా మడేటి!' అని వెంకి అంటూండగానే కొడుకు వచ్చారు. చెయ్యిపట్టుకొని లోపలికి తీసుకువెళ్లి మంచంమీద పడుకోపెట్టారు.

'అయ్యో, వంటగూడా చెయ్యలేదురా నాయనా! పొద్దున్నే పడ్డాను!' అంటూ కళ్ళు తుడుచుకుంది.

అక్కడే చూస్తూ నుంచున్న వెంకి 'వంటో వంటో అంటా శేంటమ్మ! యింట్లో కోడలుంటే నీకు యింత వండి పెట్టదూ! మరీ సోద్దంగానీ - పడుకో, పడుకో. తగ్గేవరకు కోడలు చేసిపెట్టుద్ది గానీ - ' అంది.

'వుండవే! నువు ఒకదానివి - నీకెందుకు మధ్య - నా గొడవేదో నే పడలేనూ! నీ పనేదో నువ్వు చూసుకోక.'

వెంకి దొడ్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

అత్తయ్య కాలునొప్పి మూడురోజులకి తగ్గింది. మూడురోజులు మూడు సంవత్సరాలు - ప్రతిపూట ఒక గండం - భోజనం చెయ్యటమే దుర్లభం - యింక భర్తసంగతి అనూహ్యం - భోజనం సమయం పరమ ఛీత్కారపు సమయం - మాటే ఒక చెప్పదెబ్బ - బాగుండలేదని భోజనం విడిచిపోవటమే ఒక పెద్దశిక్ష - నేనా యింటిలో వుండటమే ఒక మహాపరాధము -

మూడో రోజు మధ్యాహ్నం యిద్దరికీ భోజనం వడ్డించాను. అత్తయ్యకి నొప్పి కొంచెం తగ్గి నడవకలుగుతూంది. ఎవ్వరినీ పిలవకుండా కాళ్ళు కడుక్కోటానికి దొడ్లోకి వెళ్ళి మళ్ళీ పడబోయింది. 'సభా! ఏం చేస్తున్నావు! ఆవిడని చెయ్యి పట్టుకు తీసుకెళ్ళకూడదూ!'

నేను బయటకి వచ్చేటప్పటికి అత్తయ్యని చెయ్యిపట్టుకు తీసుకువస్తున్నారు. కొరకొర చూశారు నావైపు. అత్తయ్య మూలుగుతూ అన్నంముందు కూర్చుంది. ఒక్క ముద్ద కూడా నోట్లో పెట్టుకోలేదు. వేసినవన్నీ యిటూ అటూ వేసేశారు. అత్తయ్య మెల్లిగా కాస్త కాస్త నంజింది - కొంచెం తిన్నట్లు కొంచెం తిననట్లు.

'ఏమిటీ వంట! నోట్లో పెట్టుకోక్కర్లేదు!' అన్నమంతా నేలకేసి కొట్టారు. భీకరమైన ఒకే ఒక చూపు - 'మజ్జిగ'. మాట్లాడకుండా మజ్జిగ పోసాను.

'యీవక్కరోజుకీ ఎలాగో సరిపెట్టుకో నాయనా! రేపటినుంచీ నేనే చేస్తాను గానీ...'

అత్తయ్య కూడా మజ్జిగ పోసుకుంది.

వదలివెళ్ళిన కంచాలకేసి చూస్తూ అలాగే నిలబడ్డాను. నల్లపిల్లి వచ్చింది. కనిపించిన అన్నమంతా తృప్తిగా తింది - మూతి నాక్కుంటూ వెళ్ళిపోయింది...

కంచంలో అన్నం పెట్టుకుని మజ్జిగ పోసుకుని లేచాను.

'యింత అన్యాయమా! ఖర్మ! వంట చెయ్యటమే చేతకాదు! యీ యీడుకు నే సెంతపని - ఎంత వంట - ఎవరినయినా చూస్తే ముచ్చటేస్తుంది - ముచ్చటగా వుంటారు. ముచ్చటగా పనిచేస్తారు-ఇంతకీ నా ఖర్మ యిదంతా!'

తలవంపులతో భోజనాలు అయిపోయినయ్.

పని అంతా పూర్తి చేసుకుని గదిలోకి వెళ్ళాను. చొక్కా తొడుక్కున్నారు. వెనకతిరిగి తలదువ్వుకుంటున్నారు. దుఃఖమంతా ఒక్కసారి పైకుబికింది......నేనెందుకు వున్నట్లు? ఎవరికోసం యీ పడిగాపులు...ఆవేశం-దుఃఖం పొర్లివచ్చాయి.

'ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు?'

గిర్రున వెనక్కి తిరిగి చురచురచూశారు. మాట్లాడకుండా వెనక్కు తిరిగి తలదువ్వుకుంటున్నారు.

'ఏం? చెప్పండి?'

'ఏం గిరాకీ! చాలాదాకా వచ్చిందే వ్యవహారం?' పళ్ళు పటపటలాడినయ్.

'చేతులు పట్టుకుని అడుగుతున్నాను. నన్నెందుకు యిలా ఏడిపించటం! నే నేం చేశానని నా కింత పెద్దశిక్ష!'

'............'

'ఎందుకంత కోపం! ఏం చేశాను నాతో మాట్లాడక పోయినా 'మీరే నా సర్వస్వం' అనుకుని వున్నందుకా! వూళ్లోవాళ్ళు ఎన్ని చెప్పుకుంటున్నా, 'మీరే నా ప్రేమాధిదేవులని' మననం చేసుకుంటున్నందుకా! యిదేనా నా తప్పు......'

'అడ్డంలే! వెధవ ఏడుపు ముఖం వేసుకుని!' చెయ్యి విదల్చుకున్నారు.

'ఏడుపు - మిమ్మల్లను పెళ్ళిచేసుకున్నందుకు నాజీవితానికి ఏడుపుకాక నవ్వు ఎలాగ వస్తుంది. ఒక రోజు కూడా నాజీవితంలో సంతోషం లేదు - ఎన్నో అనుకున్నాను - ఎన్నో కలలు కన్నాను-పడవలసిన జాగ్రత్త పడ్డాను-కానీ!...యిప్పుడుకూడా నేనెట్లా నవ్వను? - నా ఆశలన్నీ, నా ప్రయత్నాలన్నీ బూడిదలో పోసిన పన్నీరైనాయి. నేను ఎట్లా నవ్వుతాను, చెప్పండి. నిజంగాచెప్పండి—'

'షటప్!'

చెంప చేత్తో నిమురుకున్నాను. మాట్లాడలేకపోయాను. అప్పుడే కనుచూపుమేరదాటి వెళ్లిపోయారు. దుఃఖం ఉబికుబికి రాసాగింది. ఆవేశం అణగలేదు. అత్తయ్య సావిట్లో ఏమీ ఎరగనట్లు పడుకుంది - 'అత్తయ్యా! చూడు - యిలా ఏడుస్తుంటే చెవుల్లో పడలేదా! నీకుకూడా కోపమా అత్తయ్యా! నా గొడవ ఎవ్వరూ పట్టించుకోరా! కావాలని ఒక ఆడపిల్ల గొంతు కొయ్యటం న్యాయమేనా? పెద్దదానివి నీవైనా చెప్పకూడదా అత్తయ్యా!'

'ఏమిటే గొడవ? ఏమిటే ఏడుపు? ఎవరన్నా చూస్తే నవ్విపోయేరు - బాగానే వుంది-లే-లే—'

పమిట దులుపుకుని అత్తయ్య అక్కడనుంచి లేచి వెళ్లిపోయింది.

నారోదనంతా వ్యర్థమయింది - నాగోలంతా కాకిగోల...అర్థంలేని వ్యర్థ ప్రలాపాలు...

గదిలో మంచంమీద పడుకున్నాను— హృదయమంతా బాధతో నిండిపోయింది. దిండుఅంతా తడిసిపోయింది కన్నీళ్లతో.

తొండ పరుగు పరుగున వచ్చింది ఎక్కడ్నించో. గోడమీదవున్న పురుగుని కొరికి వదలిపోయిం ది. కాళ్ళు గిల గిల కొట్టుకుంటున్నాయి-మరోప్రక్కనుంచి గండ చీమలు పీకుతున్నాయి - గోడమీద దృశ్యాన్ని చూడలేక మొహం త్రిప్పేసుకున్నాను.

దీపాలు పెడ్తూండగా డాబామీదికి వెళ్ళాను. వళ్ళంతా అమిత తీపుగా వుంది-అబ్బ ఒకటే తీపు - భారమైన అడుగులతో పిట్టగోడమీద కూర్చున్నాను.

'అమ్మా!' అంటూ పైకి వచ్చింది వెంకి.

'.........'

'ఏం సేత్తున్నావమ్మా!'

'............'

'నాతో సెప్పకూడదా? ఏమయిందో'

'వంకీ! నే నొకటి అడుగుతాను చెపుతావా?'

'అడుగు?'

'భార్య భర్తతోగానీ, భర్త భార్యతోగానీ ఎపుడూ మాట్లాడకపోతే వారి హృదయాలు ఎట్లావుంటాయి?'

'మాట్లాడకపోతే ఓళ్ళనోళ్ళు పలకరించుకోవాలి. ఎలాగయినా మాట్లాడేటట్టు చేసుకోవాలి.'

'అపుడుకూడా మాట్లాడకపోతే? ఇంక అంతేనా?'

'నాకు తెలుసులే! నువ్వు ఎందుకలా అడుగుతున్నావో- యిలాగే మాకులాన్నయితేనా - వూరుకుంటారా కులపోళ్ళు-నలుగుర్లోనూ పెట్టి సివాట్లెయ్యరా-ఏదోయిదంగా ఆ పిల్లకి దారియ్యరా?' ఆవేశంగా సమాధానం చెప్పింది వెంకి.

'అత్తా!' లక్ష్మి పరుగెత్తుకు వచ్చింది, నాప్రక్కనే కూచుంది.

బ్యాండు మేళాలతో పెట్రొమాక్స్ లైట్లతో పెళ్ళివారు వూరేగుతున్నారు.

'అత్తా చూశావా? ఎంచక్కా వూరేగుతున్నారో పెళ్ళివారు.'

లక్ష్మిని దగ్గరకి తీసుకుని ముద్దుపెట్టుకున్నాను.

'లక్ష్మీ! నువ్వు కూడా పెళ్ళిచేసుకుంటావా?' అన్నాను బుగ్గలు నిమురుతూ.

'చేసుకోకమ్మా! లచ్చువమ్మా!

ఎందుకొచ్చిన పెళ్ళి! మాయదారిది. మా కులంలో పెళ్ళిచేసుకుంటే తలుపు సందున నలిగినట్లు నలిగిపోవాలిగానీ- పెణ్ణి కి సుకం వుండదు - అంతా మాయే - ఒక్కటీ నిజంలేదు. అందరికీ నీతులు సెపుతారుగానీ - ఆళ్ళకి మాత్రం ఒక్కనీతిలేదు.'

....

'ఏం చేసుకోవుకదమ్మా!'

(53-వ పేజీచూడండి)

పారిపోయిన పెండ్లికొడుకు

ఇందులో వొచ్చే వ్యక్తులు :

శివకామయ్య

సుభద్రమ్మ : అతని భార్య.

రామారావు : అతని కొడుకు.

నాగేంద్రం : పారిపోయిన పెళ్లికొడుకు; సబ్ ఇనస్పెక్టరూ, ఇద్దరు పోలీసులూ.

స్థలం : శివకామయ్య అద్దెకున్న భాగంలో ఇంటివసారా.

కాలం : వర్తమానం.

[శివకామయ్య అద్దెకున్న భాగంలో ఇంటి వసారా. కుడిప్రక్కగా బజారుకు వాకిలి. ఎడమప్రక్కగా ఇంట్లోకి ద్వారం. వసారా గోడ మధ్యలో చిన్న అలమర. గోడకు ఒక క్యాలెండరూ, రెండుమూడు ప్రకృతికి సంబంధించిన చిత్రపటాలూ తగిలించి ఉంటాయి. వసారాలో ఒక చిన్న డ్రాయరూ, రెండు కుర్చీలూ, వాటికి కొంచం దూరంగా పడకకుర్చీ ఉంటాయి.

తెర లేచేప్పటికి శివకామయ్య పత్రిక చదువుకుంటూ వుంటాడు. వయస్సు యాభై పైచిలుకు. బస్తీలో కాపురముంటున్న రైతు పోలికలు. కొడుక్కు ఉద్యోగం కావటం మూలాన బస్తీలో ఉంటున్నాడు.

సుభద్రమ్మ అప్పుడే వంటపని ముగించుకొనివచ్చి పత్రిక వార్తలు వినేందుకు భర్త చెంత క్రింద చతికిలపడుతుంది, బద్ధకంగా. కాస్త-లావుపాటి మనిషి. వయస్సు నలభైఅయిదుకు పైపెచ్చు. ఆమె మెడలో నల్లపూసల గొలుసు, చేతులకు రెండుజతల గాజులు తప్ప వేరే అలంకరణ ఏమీలేదు.

రామారావు వస్తాడు, కొంచం ధూకుడుగా. ముఖంలో సరిగ్గా వ్యక్తంకాని ఏదో సంతోషం. ఆదివారం కావటంచాత ఆఫీసుకు వెళ్ళలేదు. నవయువకుడు. షర్టూ, పైజామా, కళ్ళకుజోడు. అతని ప్రక్కనే ఎవరో ఒక ఇరవైఏళ్ల యువకుడు కూడా వుంటాడు. అర్థంకాని చూపులు చూస్తూ వింతగా వుంటాడు. మాసిన గుడ్డలు. చెదరిన జుట్టు. కాంతి తగ్గిన ముఖం. లోకానికి అర్థంకాని శిల్పిలాగా, మతిచెడిన వివేకిలాగా వుంటాడు. శివకామయ్యా, సుభద్రమ్మా రెండు నిముషాల పాటు ఆశ్చర్యంగా ఆ వ్యక్తికేసి చూస్తారు. అతను అదేమీ గమనించక తన పిచ్చిలో తాను వున్నట్టు అగపడతాడు.]

రామారావు : ఏమిటే అమ్మా, అట్లా చూస్తారు? ఎవరనుకొన్నారూ? (కొంచం ఆగి) పోల్చుకోండి?

శివ : ఏం పోల్చుకోమంటావు? ఇదివరకు ఎప్పుడేనా చూస్తేనా! ఏమేం, నీకేమైనా గుర్తులు తగిలేయా?

సుభద్రమ్మ : ప్చ!

శ్రీ తాళ్ళూరి
నాగేశ్వరరావు

రామారావు : (నవ్వుతూ) ఎవ్వరూ కనుక్కోలేరు. మరి ఎట్లా కనుక్కుంటారు? రూపం చాలవరకు మారిపోయిందాయె. నాలుగుసంవత్సరాలక్రితం కనపడిన మనిషి. ఎన్నిమార్పులు జరక్క ఏముంది?

ఆ వ్యక్తి : (ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకుంటూ వుంటాడు. శివకామయ్యా, సుభద్రమ్మా నిశితంగా చూస్తారు, ఒక నిముషం సేపు)

శివకామయ్య : చెప్పరాబాబూ! నాన్చి నాన్చి చంపక! ఆలోచిస్తే అంతుపట్టక పోడు. ఎందుకని గానీ—

సు : ఆఁ! అవును. గుర్తు తగిలింది. నాలుగేళ్లక్రితం......జ్ఞాపకం లేదండీ! మన వెంకట్రామయ్య కొడుకు, పెళ్లిరేపనగా పారిపోలేదుటండీ! ఆ అబ్బాయిలాగా...

రా : రైటో...కచ్చితంగా చెప్పావు, అమ్మా! నాన్న ఆ మాత్రం గుర్తుపట్టలేక పోయాడు. ఎట్లా అయినా ఆడవాళ్ళకి జ్ఞాపకశక్తి జాస్తి. అందులో వయస్సు మళ్ళినవాళ్ళకి మరీనూ.

శి : (ఆకస్మికంగా వొచ్చిన సంతోషం కనబరుస్తూ) ఓరి – నువ్వట్రా. నోట్లో ఆడుతున్నది కానీ సమయానికి బయటికి రాలేకపోయింది. నీపేరు నాగేంద్రం కాదబ్బాయ్! – అవును. నాగేంద్రమే! మీ నాయనమ్మ రోజూ నాగేంద్రుడు కలలో కనబడుతున్నాడని చెప్పి, ఆపేరు ముద్దుగా పెట్టుకుంది. ఎంతవాడివయ్యావురా! నిన్ను ఇంతప్పట్నుంచీ నేను ఎరుగుదును. చాల తెలివైనవాడివి. నీ తెలివికి ఆరోజుల్లో మేమందరం మురుసుకొనేవాళ్ళం. మా రాముడు కూడా పనికి వచ్చేవాడుకాదు.

సు : అయితే అబ్బాయీ! ఈ నాలుగేళ్ళనుంచి ఎక్కడ వుంటూన్నట్టు.

నాగేంద్రం : (మాట్లాడడు. పిచ్చిగా చూస్తూవుంటాడు, వినిపించుకోనట్టు?

శి : వాడితీరే అంత. వాడి మన స్తత్వం మనకు తెలియనిదా! నాలిముచ్చులాగా వుంటాడు. అందరూ అమాయకుడు అనుకుంటారు. కాని వాడిలో బ్రహ్మాండమైన తెలివితేటలు వున్నాయి. చదువు విషయం చూడరాదూ! పదిహేను ఏళ్లు వచ్చేప్పటికి స్కూలుఫైనలు ఒక్క దెబ్బను పాసయ్యాడు. పైకి ఎట్లా వుంటేనేం!

రా : ఏమైనా వాడిలో చాలా మార్పులు వొచ్చినయ్. నా వెంట ఇంత దూరంవచ్చాడా – నాతో ఒక్కమాట మాట్లాడితో ఒట్టు. 'ఊఁ! 'ఆఁ! అంటాడు. నోరు తెరచిమాట్లాడడు. కాఫీ త్రాగిహోటలు బయటికి వచ్చేప్పటికి చెట్టుక్రింద నిల్చొని ఎవరికోసమో నిరీక్షిస్తున్నాడు. నేను మొదట్లో గుర్తుపట్టలేదు. తరువాత తరువాత తీక్షణంగా చూసేప్పటికి గుర్తుపట్టగలిగాను. దగ్గర కెళ్ళి 'ఎక్కడుంటున్నావు?' అ[illegible]ప్పటికి ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకోవటం ఆరంభించాడు. 'ఇంటికొస్తావా? అన్నాను. మాట్లాడలేదు. 'ఊఁ!' అ[illegible]లేదు. మళ్ళి రెట్టించి అడిగేటప్పటికి ఏమ[illegible]కొన్నాడో ఏమో, వెంటబడి చక్కా వచ్చాడు.

సు : మతి చెడింది కాబోలు.

రా : కాబోలేమిటి? తప్పకుండా చెడింది. కొన్నాళ్ళపాటు మందు తింటే కానీ అబ్బాయి సరైన దారిలోకి రాడు. అసలు ఇంతకూ కారణం ఆ పెళ్లే. మ

వెంకట్రామయ్యా అంత మూర్ఖంగా ప్రవర్తించాడేం?

నా: (ఈ సంభాషణ తనకు నచ్చనట్టు పెడముఖం పెట్టి శూన్యంలోకి చూస్తూ వుంటాడు.)

శివ: తప్పలేదు. పరిస్థితులకు తల వంచవలసివచ్చింది. ఆ వూళ్లో వెంకటనారాయణ అంటే అంగుళం మందాన ఖ్యాతి ఉంది. అటువంటివాడు పిలిచి పిల్ల నిస్తానంటే, పైపెచ్చు బాగా కట్నం యిచ్చి - పెళ్ళి చేసుకోవటానికేం? పిల్ల నలుపైతే మటుకు సంబంధాన్ని కాదనటమే! అసలు కీలకం ఎక్కడున్నదంటే, ఇటువంటి సంబంధాన్ని చేసుకోకపోతే రేపు ఊళ్లోవాళ్ళు వెంకట్రామయ్యను వూరుకుంటారా? 'ఇంతకన్నా గొప్పసంబంధాన్ని చేస్తావా?' అంటారు. ఏమని సమాధానం చెప్పేట్టు? సగం అందుకు దడిసి వెంకట్రామయ్య కొడుకుని చేసుకుంటే తప్పేమీ లేదని గట్టి పట్టుబట్టాడు. చివరకు కొడుకు ఇష్టం లేకపోయినా ముహూర్తం పెట్టుకొచ్చాడు. ఏం లాభం? పిల్లవాడు పారిపోయ్యాడు. అప్రదిష్టని గుండె బాదుకున్నాడు, వెంకట్రామయ్య.

సు: ఎంత చదువుకొంటే ఏం, తలిదండ్రులకు చెడ్డపేరు తెచ్చాడు.

రా: ఏం చెడ్డపేరులే! మరి ఇష్టం లేని సంబంధాన్ని కట్టబెట్టడమేమిటి? నా మటుకు నన్నడిగితే మంచిపని చేశాడని చెబుతాను. కాని అట్లా పారిపోయేకంటె ఎదిరించి పోట్లాడి తన పంతం నెగ్గించుకొంటే బాగుండేది.

శివ: గుండె-చెరువా? వెంకట్రామయ్య తరహా పూర్తిగా నీకు తెలీనట్లుంది. యమకింకరుడే!

రా: అమ్మా! ముందు నాగేంద్రానికి అన్నం వడ్డించవే! ఎప్పుడు తిన్నాడో ఏమో!

సు: (ఆప్యాయంగా) రా, అబ్బాయ్! రా! రోజూ అన్నం ఎక్కడ తింటున్నావో ఏమో! చూడు, ఎట్లా చిక్కిపోయావో! పోలికలే చాలా మారినయ్.

[సుభద్రమ్మ వెళుతుంది ఇంట్లోకి]

శివ: పోరా, అబ్బాయ్, నాగేంద్రం!

[నాగేంద్రం తన ఆలోచనలనుంచి చటుక్కున మేలుకొన్నవాడై, ఇంట్లోకి వెళతాడు.]

శివ: రామారావ్! వెంకట్రామయ్యకు ఒక ఉత్తరంముక్క రాయి. నాగేంద్రం దొరికాడని. వచ్చి తీసుకెళతాడు.

రా: వ్రాస్తాను.

శి: పాపం! వాళ్ళు కుర్రవాడిమీద ఆశ వొదులుకున్నారు. ఒక సంవత్సరమంతా చూచినచోట చూడకుండా వెతికారు. చివరకు పేపర్లోకూడా ప్రకటించారు, పట్టియిచ్చినవారికి వెయ్యి రూపాయల బహుమతి యిస్తామని. ఇప్పుడు పట్టియిచ్చినా కళ్ళకద్దుకొని వెయ్యి రూపాయలు ఇచ్చేందుకు సంసిద్ధుడై ఉన్నాడు. దేనికి వెయ్యిరూపాయలు నష్టపెట్టటం - మనం కాస్త ఉత్తరంముక్క వ్రాస్తేసరి. మరుసటిరోజుకల్లా వచ్చేస్తాడు. పైకి కొడుకుమీద అంత కర్కశంగా వుంటాడు కానీ, వెంకట్రామయ్యకు ఎంత ప్రేమనీ.

రా: సరే, ఇప్పుడే రాస్తాను నాన్నా!

[లోపలకువెళ్లి కార్డూ, వొత్తుకి ఒక పుస్తకమూ పట్టుకొచ్చి]

ఏమని రాయమంటావు, నాన్నా!

శి: ఇంకా రాసేదేముంది, ఉన్న విషయమే రాయి.

[రామారావు గబగబా రాసి, పైకి చదువుతాడు.]

రా: మహారాజశ్రీ, వెంకట్రామయ్య బాబాయిగారికి రామారావు వ్రాయునది ఏమనగా - నాలుగు సంవత్సరముల క్రితం పెళ్లి రేపనగా - ఇష్టంలేక పారిపోయిన మీ కుమారుడు నాగేంద్రం నిన్న ఇక్కడ కనిపించాడు. నేను ఇంటికి తీసుకువచ్చి అట్టే పెట్టినాను. ఈ ఉత్తరం చూచిన తక్షణం వచ్చి తీసుకు వెళ్లవలసింది. ఇక్కడ అంతా క్షేమం.

శి: బాగుంది. అంతే! ఇంకా వ్రాయవలసిందిమటుకు ఏముంది?

[బయటనుంచి 'ఎవరండీ లోపల. తలుపు. తలుపు తెరవండి' అన్న కేకలు వినవస్తాయి]

శి: ఎవరదీ?

(బయటనుంచి తలుపు తెరవమని మళ్ళీ కేకలు, రామారావు వెళ్ళి తలుపు తీస్తాడు. సబ్ ఇనస్పెక్టరూ, ఇద్దరు పోలీసులూ దూకుడుగా వస్తారు. శివకామయ్యా, రామారావు నిశ్చేష్టులవుతారు)

సబ్ ఇనస్పెక్టరు: వి. రామారావు గారి ఇల్లు ఇదేనా!

రా: (నిశ్చేష్టుడై మాట్లాడడు)

శివ: (కొంచం తేరుకొని) ఎందుకు?

సబ్: (జేబులోంచి కాగితం తీసి చూస్తూ) మీ ఇంట్లోకి నాగేంద్రం అనే దొంగ వచ్చినట్టు తెలియవచ్చింది.

రా: దొంగా? నాగేంద్రమా?

పోలీస్: అవును.

శివ: నాగేంద్రం అనే దొంగ మా ఇంట్లోకి ఎవ్వరూ రాలేదు.

సబ్: (అధికారాన్ని వ్యక్తం చేస్తూ) అయితే మీ ఇల్లు సోదా జరపవలసి ఉంటుంది.

రా: ఏం దొంగిలించాడు?

పో: సావుకారు వెంకటసుబ్బయ్యగారింట్లో నెక్లెస్ దొంగించాడు.

శివ: ఎట్లా దొంగిలించాడు.

సబ్: (రాయిగుద్దినట్టు) అదంతా మీకు అనవసరం. తొలగండి ఇల్లుసోదా చేయాలి. ఆర్డర్సు ఇవిగో. (చేతిలోని కాగితం చూపిస్తాడు. నాగేంద్రం ఫోటోకూడా చూపిస్తాడు. పోలిక ఒకటే, అయేప్పటికి శివకామయ్యకూ, రామారావుకీ చెమట్లు పడతాయి. ఒకళ్లముఖం ఒకళ్లు తేరి పార చూసుకుంటూ ఉంటారు) సోదా చూడనివ్వకపోతే మీరుకూడా ఈ కేసులో ఇరుక్కోవల్సి వస్తుంది అది గమనించండి.

(ఇంతలో నాగేంద్రం ఇంట్లోంచి బయటికొస్తాడు. సబ్ ఇనస్పెక్టర్నీ, పోలీసుల్నీ చూసేప్పటికి ఎందుకో నాగేంద్రం వొణికిపోతాడు. శివకామయ్యకూ, రామారావుకూ, 'వీడు వెంకట్రామయ్యకొడుకు నాగేంద్రం కాదేమో' అన్న సందేహం కలుగుతుంది.)

సబ్: మిస్టర్ నాగేంద్రం. నిన్ను అరెస్టుచేస్తున్నాము.

(నాగేంద్రం పిచ్చిగా చూస్తాడు. పారిపోవాలని చూస్తున్నట్టు చూస్తుంటాడు)

ఏమిటా చూపులు, నడువ్ ముందుకు.

(ఇద్దరి పోలీసుల మధ్య, సబ్ ఇన్స్పెక్టరు వెనుకా నాగేంద్రం బయటికి వెళతాడు. అప్పుడే ఇంట్లోంచి సుభద్రమ్మ హడావుడిగా వస్తుంది.)

సు: (ఏమీ అర్థంకాక) ఏమిటి? ఏమిటా విపరీతం? ఎందుకు పోలీసులు పట్టుకెళుతున్నారు.

శి: వాడు వెంకట్రామయ్య కొడుకు నాగేంద్రం కాడు. ఎవడో పచ్చిదొంగ.

రా: వాడి వాలకం చూస్తున్నకొద్దీ నాకు మొదట్నుంచీ కాస్తోకూస్తో అనుమానంగానే ఉంది. మన నాగేంద్రం అయితే అంత నటన చేయగలడా?

శి: ఎంత మోసం?

సు: సుష్టుగా అన్నంకూడా తిన్నాడు. ఈ సంగతి తెలిస్తే అపళంగా గరిటెతో నెత్తిమీద వేద్దును.

శి: మరీ లోకం మోసాలతో నడుస్తోంది.

[తెర జారుతుంది]

2

[అంతా మొదటి రంగంలో లాగే ఉంటుంది. శివకామయ్య నవారు మంచం మీద పడుకొని ఏదో ప్రబంధం చదువుకుంటూ వుంటాడు. సుభద్రమ్మ పాతసంచి కుట్టుకుంటూ ఉంటుంది. సమయం మధ్యాహ్నం.]

"డాక్టరుగారూ! మా చెడ్డపడిశెం పట్టేసింది. ఎలాగైనా దీన్ని మాన్పిద్దురూ?"

"పడిశెమా?...ఐతే ఒక పని చేయండి సరాసరి యింటికెళ్లిపోయి చన్నీళ్లతో బాగా ఒక గంటసేపు స్నానం చెయ్యండి."

"స్నానం చేస్తే పడిశెం తగ్గుతుందా అండీ?"

"స్నానం చేస్తే పడిశెం తగ్గదు కానీ, మీకు వెంటనే నిమోనియా వచ్చేస్తుంది. అదైతే యిట్టే కుదిర్చేస్తాను."

★ పారిపోయిన పెండ్లికొడుకు ★

సుభ: అబ్బాయి నిన్నదగా వెళ్ళాడు ఇంకా రాలేదేం?

[శివరామయ్య మాట్లాడడు. ప్రశ్నకంలో మునిగి, ఏదో అసందర్భంగా చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ వుంటాడు.]

సు: (పెద్దగా) ఏమండోయ్.

శి: (ఉలిక్కిపడి) ఏమిటి?

సు: మన అబ్బాయి, ఇంకా రాలేదేం?

శి: వస్తాడు. అక్కడ ఏం జరిగిందో.

సు: జరగటానికి ఏముంది? వాడు వెంకట్రామయ్య కొడుకు నాగేంద్రం కాదు.

శి: అబ్బాయి వెళ్ళాడుగా. కనుక్కొని వస్తాడుగా. ఈపాటికి రావాల్సిందే. ఎందుకని రాలేదో!

సు: జైల్లో వేసి ఉంటారు. వెంకట్రామయ్యను జైలుదగ్గరకు తీసుకెళ్ళి చూపించితే సరి మనవాడైతే ఏదోవిధంగా విడిపించుకు వస్తారు. లేకపోతే మొదలుపెట్టకుండా ఊరుకుంటారు.

శి: మనవాడు అయివుండడు. మన నాగేంద్రం ఇంత పచ్చిదొంగా? ఎప్పటికీ కాదు. వాడి మనస్తత్వం నాకు బాగా తెలుసు. వాడు ఇంతగా మారిపోయాడంటే నేను నమ్మను.

[మళ్ళీ తన ప్రబంధం చదువుకోవటంలో మునిగిపోతాడు.]

సు: కూటికి గతిలేనప్పుడు దొంగతనాలు చేయక తప్పుతుందా?

[భర్త మాట్లాడకపోయేటప్పటికి తన పనిలో తాను నిమగ్న మవుతుంది, సుభద్రమ్మ. ఒక నిముషం నిశ్శబ్దంలో గడుస్తుంది. 'అమ్మా తలుపు తీయవే' అని బయటినుంచి రామారావు కేక. సుభద్రమ్మ దిగ్గున లేచివెళ్లి తలుపు తీస్తుంది రామారావు లోపలకు వస్తాడు.]

సు: ఇంత ఎర్రనగ్గిలో రాకపోతే కాస్త చల్లబడిం తరువాత రాకపోయినావా? అంత మునిగిపోయింది ఏముందీ?

[రామారావు చెమట తుడుచుకుంటూ వుంటాడు.]

సు: మంచినీళ్లు తీసుకువచ్చేదా?

రా: తీసుకురా!

[సుభద్రమ్మ లోపలకువెళ్ళి మంచినీళ్లు వెండిగ్లాసుతో తీసుకువచ్చి ఇస్తుంది.]

శి: వెళ్లినపని ఏమైందిరా. వెంకట్రామయ్యకు చూపించావా?

రా: (నవ్వుతూ) మనకు టోపీ వేశారే!

సుభ:
శివ: } (ఒక్కసారిగా) ఎవరూ?

రా: మనం చాలా పొరపాటు పడ్డాం.

శి: ఏమిటి?

రా: నేను ఇంటికి తీసుకువచ్చిన నాగేంద్రం మన నాగేంద్రమే; మనం తెలుసుకోలేకపోయాం.

సు: జైల్లో వెంకట్రామయ్య చూసి గుర్తు పట్టాడన్నమాట.

శివ: మరి ఎట్లా విడిపించుకొచ్చారు?

రా: బిగ్గరగా (నవ్వి) జైలేమిటి? విడిపించుకొని రావటమేమిటి?

సు: జైల్లో వేయలేదట్రా.

రా: (నవ్వు ఆపుకొని) వాళ్లు సబ్ ఇనస్పెక్టరూ, పోలీసులూ కాదు. మనదగ్గరకు వేషాలు వేసుకొచ్చారు. పోకిరీగా తిరిగే వెధవాయిలు. నాగేంద్రాన్ని ఆపశంగా వెంకట్రామయ్యగారి దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళారట. ఆయన మెచ్చి వెయ్యి నూటపదహార్లు ఇచ్చి పంపించాడట, నాగేంద్రం వచ్చాడు, అంతే చాలు అనుకొని.

శివ:
సుభ: } ఆఁ! అంతపని జరిగిందీ!

(తెర వాలుతుంది)

(సీరియల్ నవల)

దత్తత

శ్రీ పినిశెట్టి శ్రీరామమూర్తి

18

రాము రాత్రి చాలాసేపటివరకూ నిద్ర పోలేదు. నిద్రపోవాలని ప్రయత్నించినా, లక్ష్మిపట్ల తానుచేసిన అసహజ దౌష్ట్యానికి అతని విజ్ఞానం కాస్తా హీనమైనట్లుగా, అయాచిత పరాభవంతో రాము హృదయం తుత్తునియలై, సిగ్గుతో, వ్యథతో, ఎన్నిసార్లో లక్ష్మిని మానసికంగా క్షమాభిక్ష వేడుకున్నాడు. అయినా హృదయంలో నిండినభారర ఏమీ తగ్గలేదు.

ఉదయం తొమ్మిదిగంటలకుగ్గాని మంచం మీదనుంచి లేవలేదు. లేచి డ్రాయరుమీద వున్న బిగ్ బెన్ చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. రాత్రి బహుశా మూడుగంటలకు నిద్దరపట్టి ఉంటుందని ఊహించాడు.

కాలకృత్యాలు తీర్చుకునేసరికి పదిగంటలుపై దాటింది. ఈరోజు కాలేజికి వెళ్లాలనే సంగతి గుర్తున్నా—వెళ్లాలనే ఉత్సాహం అతనిలో లేదు. ఉదాసీనంగా రీడింగ్ రూంలో కూర్చొని ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు.

ఎవ్వరో గదితలుపుతోసిచూసి తిరిగి వెళ్లిపోతున్నట్లుగా, వెనుతిరిగి చూడకుండానే అతనికి స్ఫురించడంవల్ల "ఎవరు?" అని పిలచాడు.

"నేను బాబూ"

వెనక్కి తిరిగిచూశాడు మల్లయ్య.

"ఏం"

"అయ్యగారు చూసి రమ్మన్నారు."

ఈ మాటతో రాము మొగం వెలవెలపోయింది. ఏ విధమైన సమాధానం తండ్రికిస్తే బావుంటుందో అనే ఆలోచనలో ఉన్నాడు.

"నువ్వు" అంటూనే మల్లయ్య నిలచిన స్థలంకేసి చూశాడు. మల్లయ్య లేడు. ఎప్పుడు వెళ్లాడో గమనించలేదు.

మల్లయ్య ఆ యింట్లో నౌకరు. జమిందారు నమ్మిన బంటుల్లో ఇతడు ముఖ్యుడు.

మల్లయ్య మాటల్లో హాస్యం తొణికి, లాడుతున్నా—నటనలో ఆడంబరమున్నా గంగాధరం మాత్రం ఆ మాటలకు కాస్త విలువ యివ్వడం సహజమైపోయింది.

కొద్దిరోజులనుంచి మల్లయ్య రాముని పరీక్షగా పరిశీలించడమూ, "ఎక్కడికి బాబూ" అని పలకరించడమూ, ఒకటి రెండుసార్లు ధర్మయ్యగారి వీధిప్రాంతంలో కనిపించడమూ. రాము ఏ విధంగా అతను పత్తేదారుడు ఉద్యోగం తండ్రినుంచి పొందాడో ఊహించుకోలేకపోయాడు. మల్లయ్య తిరిగివచ్చాడు. కాస్త వక్రంగా చూస్తూ "అయ్యగారు పిలుస్తున్నారు" అన్నాడు.

"ఎందుకు?" ఆ ధ్వనిచూసి మల్లయ్య తృళ్లిపడ్డాడు. మల్లయ్య సమాధానం ఇవ్వలేకపోయాడు. రాము లేచి గంగాధరం కూర్చొనే మేడ పైభాగానికి వెళ్లాడు.

"కాలేజికి పోలేదేం!" అని అడిగాడు గంగాధరం. విసురుగా వెళ్ళిన రాము తండ్రిని చూడ్డంతోనే చల్లబడి నిలబడిపోయాడు. ఆ ప్రశ్నకు వెంటనే సమాధానం యివ్వలేదు.

"పరీక్షలు దగ్గరకొస్తున్న సంగతికూడా మరచావా?" ఈ ప్రశ్నకూడా జమిందారే వేశాడు.

దీనికూడా రాము సమాధాన మివ్వలేదు. సమాధానం తప్పకుండా అందుకుంటాననే హామీకూడా గంగాధరానికి లేదు. దానికి కారణం అయిదారు ప్రశ్నలకు రామునించి పొందేసమాధానం మొదట్నించీ ఒక్కటిగానే ఉంటుందనే సంగతి ఆయనకు తెలుసు.

"ఇంతకాలం చదువూ ఈ పరీక్షకోసమే అనే సంగతి మరచిపోవద్దు...బి.ఎ. పేసయితే నువ్వు ఉద్యోగం చేయాలనే కోరిక నాలో లేదు. కాని పదిమందిలో విజ్ఞుడుగా నిలబడి ఈ గంగాధరం పేరుప్రతిష్టలు నిలబెట్టగల యోగ్యత సంపాదించినవాడవు కాగలుగుతావని నా నమ్మకం" అన్నాడు.

అప్పటికే గంగాధరం చుట్ట పీలుస్తున్నాడు. ఈ ఆఖరిమాట అని గట్టిగా పొగపీల్చి విడచాడు. దట్టమైన తెల్లటి చిన్నమేఘాలుగా ఆపొగలుఆకారాలుదాలుస్తూ, మెల్లగా కదిలిపోతున్నాయి. గంగాధరం అలే చూస్తూ కాస్సేపటివరకూ మాట్లాడలేదు. రాము కూర్చోలేదు. ఆ పొగకేసే నిశ్శబ్దంగా చూస్తున్నాడు. "కూర్చో" అంటూ ధ్వనిలేని మ్లానహాసంతో రాముకేసి చూశాడు.

రాము కూర్చున్నాడు.

"ఒంట్లో బావుండలేదా?"

"బాగానే వుంది"

ఈ సమాధానానికి గంగాధరం ఆశ్చర్యపడ్డాడు. రాముమనస్సు అబద్ధం చెప్పడానికి యిష్టపడలేదు. ఈ అలక్ష్యానికి కారణాన్ని వెల్లడిచేయడం నిజమే కావచ్చు. కాని అది చెప్పడంద్వారా వచ్చే అపాయం రాము గుర్తించకుండా ఉండనూ లేదు.

"మరి కాలేజీకి పోలేదేం!"

"ఆలస్యంగా లేచా"

"కారణం?" ఇది జమిందారు ప్రశ్న. ఈ ప్రశ్నద్వారా ఆశించేది "ఒంట్లో బావుండలేదు" అనేదే అని జమిందారు ఊహించాడు. కాని అది కాదని రాము చెప్పడంవల్ల దీనికి సమాధానం ఏరూపంలో వస్తుందో గంగాధరం కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా నిరీక్షించాడు.

"మందు..."

మెల్లగా మల్లయ్య ఒక అవున్సుగ్లాసు నరసపరిల్లా సీసా ఎదురుగా ఉన్న టీపాయ్ మీద పెట్టాడు.

రక్తపరిశుద్ధికోసం, చాలారోజులుగా ఈలాంటి మందు జమిందారులు వాడ్డం రాముకూడా తెలుసు.

రాముమీదనుంచి, మందుమీద దృష్టి

ఆఫీసరుగారి అబ్బాయి అపరిమితంగా అబద్ధాలు ఆడేస్తున్నాడు. ఇతనిలో యీ దుర్గుణం పోగొట్టాలని తల్లి తండ్రులు చాలా విధాల ప్రయత్నించారు. కానీ ఫలితం కొంచెం కూడా కనిపించలేదు.

ఒకరోజు ఆ ఆఫీసరుగారు అబ్బాయిని పిలిచి దగ్గర కూర్చోబెట్టుకొని "చూడు నాయనా! నువ్వు అబద్ధాలు ఆడటంలో మంచి నేర్పు సంపాదించావు: అంత మటుకు సంతోషమే. కానీ ఆ ఆడే అబద్ధం ఏమాత్రం ఆలస్యం చెయ్యకుండా ఆడెయ్యటం నేర్చుకొన్నావంటే యింకా బాగుంటుంది. ఏదీ ... అర నిమిషమైనా ఆలస్యం చెయ్యకుండా ఒక్క అబద్ధం ఆడు. ఒక్కొక్క అబద్ధానికి అర్ధ రూపాయి ప్రెజెంటు యిస్తాను!" అన్నాడు.

"అదేమిటి నాన్నగారూ? ఇంతకు ముందేగా అబద్ధానికొక రూపాయి యిస్తానన్నారు. ఇంతలో అర్ధరూపాయి అంటారేం?" అని ఆకుర్రవాడి ప్రశ్న.

★ దత్తత ★

ప్రసరించి, జొన్నగ్లాసులో మందు పోసుకుంటూ "రామూ" అన్నాడు.

రామూ చూశాడు.

గంగాధరం మందు గ్లాసులోపోసి త్రాగలేదు. రాముకేసి తీక్షణంగా చూస్తూ "నువ్వొక జమిందారుకొడుకువనే సంగతి మర్చిపోతున్నావ్" ఆ తీవ్రతకు కంఠధ్వనికి రాము విస్తుపోయాడు. మొదటవేసిన ప్రశ్నలకూ - ఈ ఒక్క ప్రశ్నకూ ఏలాంటి పొత్తుఉందో రాముకి అర్థం కావటల్లేదు.

గంగాధరం మందు త్రాగి కాస్సేపు కళ్లుమూసి, మళ్లీ ఎర్రటికళ్ళతో రాముని చూసి "అయినవాళ్లింటికీ, కానివాళ్లింటికీ వెళ్ళడంలో నీ హోదా ఎంత దిగజారిపోతూందో నువ్వు అర్థం చేసుకుంటే; ఆలా చేయలేవు" అంటూ కుర్చీమీదనుంచి లేచి, శ్రద్ధగా భయంగా వింటున్న మల్లయ్యకేసి చూస్తూ "మందు తీసుకపో" అన్నాడు.

రాము మందుబుడ్డీ గ్లాసుతీసి, మల్లయ్యకేసిఅనుమానంగాచూశాడు. మల్లయ్యదొంగచూపుతో రామునిచూసి వక్రంగా పెదాలపై నవ్వు రప్పించి వెళ్ళిపోయాడు.

రాముకూడా కుర్చీమీదనుంచి లేచాడు. తండ్రికేసి సంశయంగా చూస్తూ "నేనెక్కడికి వెళుతున్నాను ?" అని అడిగాడు.

దీనికి గంగాధరం వెంటనే నవ్వాడు.

"నువ్వు వెళ్లలేదనే నమ్మకం నీకుంటే; సంతోషమే కాని, ఉత్తరోత్తరా ఆలా వెళ్ళడం మంచిది కాదనే ఉద్దేశాన్ని తండ్రిని కాబట్టి, నా బిడ్డ శ్రేయస్సుకోరి సలహా యివ్వడం తప్పా?" వెనక్కి తిరిగి విచిత్రముఖభంగిమతో రాముకేసి చూశాడు.

రాము మొగంలో సంశయం అలాగే ఉండిపోయింది.

"సరే! ఈ రోజులాగ రేపుకూడా వృధాచేయకు. తప్పక కాలేజీకి వెళ్లు."

రాము అదుటుగుండె కాస్త తేలికపడింది. మెల్లగా మెట్లుదిగి క్రిందకు వెళ్లిపోయాడు. జమిందారు అలాగే చూస్తూ మళ్లీ ఒకసారి బాధగా నవ్వుకున్నాడు.

ఆ రోజు అంతా రాము మనస్సు ఏమీ బాగుండలేదు. మనశ్శాంతికోసం ఎంత తారట్లాడినా ఏమీ లాభంలేకపోయింది. మధ్యాహ్నం భోజనం అయిన తర్వాత కాలేజీకి వెళదామని బుద్ధిపుట్టి డ్రైవర్ని పిలిచి "కారు తీసుకరా" అని చెప్పాడు. డ్రైవరు కారు తీసుకువచ్చి గుమ్మం ఎదురుగా పెట్టాడు.

పుస్తకాలు తీసుకొని ఏదో ఆలోచిస్తూ కాస్సేపు ఆలాగే ఉండిపోయాడు. ఒంటిగంటకూడా దాటుతోంది. కాలేజీ టైం దాటిపోతుందనే ఉద్దేశంకొద్దీ డ్రైవరు హారన్ కొట్టాడు.

పుస్తకాలు డ్రాయరుమీదే ఉంచి, తిరిగి వెలుపలకు వచ్చి "కారు షెడ్‌లో పెట్టు" అన్నాడు రాము.

డ్రైవరు ఆశ్చర్యంగా చూశాడు.

"నీకే చెప్పేది, యీవేళ కాలేజీకి పోను" అని తిరిగి తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

డ్రైవరు యధాప్రకారం కారు తీసుకుపోయి షెడ్‌లో పెట్టేశాడు.

సాయంత్రం నాలుగుగంటలకు బట్టలు మార్చుకొని రాము షైర్ బయలుదేరాడు. ముందుగా ధర్మయ్యగారింటికి వెళ్లాలనే నిర్ణయంతోనే బయలుదేరాడు. కొంత దూరం వెళ్లిన తర్వాత తండ్రి అన్నమాటలు గుర్తుకువచ్చాయి. ఎటూవెళ్లకుండా కాస్సేపు నిలబడిపోయాడు. వెనక్కి తిరిగి ప్రక్క వీధిలోఉన్న తన బంగాళాకు బయలుదేరాడు. బంగాళాలోకి వెళ్లాడు.

పూలతోటలో ఉన్న ఆ బంగాళా, జమిందారు కేవలం విహారంకోసం వచ్చినప్పుడు కూర్చోడానికి కట్టించింది. కాని రెండుసంవత్సరాలనుంచి జమిందారు ఆరోగ్యం అంతగా బాగుండని కారణంగా రావడల్లేదు. రెండుమూడురోజులకు ఒకసారిమాత్రం రాము ఆ బంగాళాకు రావడం పరిపాటైంది.

బంగాళా వెనకభాగాన ఉన్న మంచి నీటిబావిని, ధర్మయ్యగారున్న వీధివాళ్లు కొందరు వాడుకుంటున్నారు. ఆ బావినీటి గురించి ఒక మంచివదంతి జమిందారు వాచాద్వారానే ప్రచారంలోకి వచ్చింది. గంగా కొండాల నీటితో సమానమైన రుచితోఉండి, ఏ రోగాన్నీ దరికి చేరనీయని మహత్తరమైన ఔషధగుణంతో నిండిన జలమని జమిందారే మొదటిసారి పరిమంది పెద్దలదగ్గ రన్నాడు. ఆమాట ఆధారంగానే, ఆ నూతినీరు రెండుమూడు వీధులవాళ్ళు రోజూ వాడుకోవడం ఆరంభించారు. యీ రోజుకుకూడా గంగాధరం ఆ నూతినీటినే వాడతాడని ప్రతీతి.

కుళాయిలనుండి వచ్చే జలసౌకర్యానికి అలవాటుపడ్డ ప్రాణులు రానురాను బంగాళానూతికి రావడం అలవాటు తగ్గించారు. అయినా ధర్మయ్యలాంటి పెద్దలు మరో నలుగురుతప్ప ఆ నూతినీటిని మరెవ్వరూ అంతగా వాడుతున్నట్లుగా కనిపించరు.

కనుచీకటి పడుతోంది. సంపెంగ పొదలచాటునున్న రాతిచప్టాపై కూర్చున్న రాము బరువుగా నిట్టూర్చాడు. కాస్సేపు ఆకాశంకేసి చూశాడు. పంచమీ

చంద్రుడు కనిపించాడు. అక్కడక్కడా నక్షత్రాలుకూడా కనిపిస్తున్నాయి.

తోటమాలి నాగన్న రాముదగ్గరగా రావడం రాము గమనించలేదు. రాము పలకరిస్తాడని నాగన్న మెదలకుండా కొంత సేపు నిలబడ్డాడు. కాని పరాధీనతగాఉన్న రాము నాగన్నను చూడనేలేదు.

"చాలా ప్రొద్దుపోయింది" నాగన్న మెల్లగా అన్నాడు.

"అయితే -" ఈప్రశ్న రాము వేశాడు. కాని దానిలో అర్థం అసంబద్ధంగా ఉందని రాము ఆలోచించలేదు.

"ఇంటికి వెళ్లడం మంచిదిబాబూ" మళ్ళీ నసుకుతూ సమాధానమిచ్చాడు.

"నాపైన నాకు శ్రద్ధ ఉందిలే - నీపని నువ్వు చూసుకో" అని కొంత గదురు కున్నాడు. ఆ కనుచీకట్లోకూడా నాగన్న మొగం ఈమాటకు వెలవెలపోయినట్లు రాము చూడగలిగాడు. నాగన్న మెల్లగా బంగాళా ప్రక్కగా ఉన్న తన పూరిగుడిసెలోకి వెళ్ళిపోయాడు.

'నాపై నాకు శ్రద్ధ ఉందిలే' అనే మాటలో ఎంత సత్యముందో రాము తరువాత ఆలోచించాడు. నిజంగా యీరోజు తనపైనుండే శ్రద్ధను ఎవరో కబళించినట్లుగానూ, ఈ దినమల్లా ఉదాసీనంగా - పరాధీనతగా గడపినట్లుగానూ, గుర్తించాడు. "ఎందుకావ్యథ -" "ఎవరిగురించీబాధ"అని నెమ్మదిగా గొణుక్కుంటూ లేచాడు ఈలాంటి దౌర్బల్యానికి లోనుకావడం చాలా తప్పని కూడా మనస్సులో అనుకున్నాడు. తొందరగా రెండడుగులు ఎదరకు వేశాడు. మైకం ఒదలించుకోడానికి వేసిన మనస్సుయొక్క చిరుగంతు, మొదట్లోనే గప్పున కొట్టిన సంపెంగపువ్వు వాసనకు స్తంభించిపోయింది.

రాము ఆలాగే నిలబడి ఆ మసకవెలుతుర్లలో పువ్వుకోసం పరిశీలిస్తున్నాడు. విప్పారిన పువ్వు కొమ్మ చిటారున కనిపించింది. కొమ్మవంచి పూవుకోయాలనే ఉద్దేశంతో చెట్టుమొదటకు వెళ్ళి, పలవ అందుకున్నాడు.

"రామూ ఏమిటా పని" అని కోమలంగా వినిపించిన కంఠాన్ని గుర్తించి, పలవ వొదలి వెనక్కి తిరిగిచూశాడు.

"చెట్టుక్రింద లే—" ఈ మాట కొంత కఠినంగా వినిపించింది.

రాము ఏదో అపాయాన్ని సూచించే ఆ ధ్వనివల్ల, కంగారుగానే చెట్టుదాటి యివతలకు వచ్చాడు.

లక్ష్మి నూతినుండి తీసిన బాల్చీ నీటిని, బిందెలో పోసుకుంటూవుంది. రాము దగ్గరగా చేరాడు.

"ఎందుకూ పిల్చావ్?"

"పిలవలేదే - చెట్టుక్రింద లెమ్మన్నాను"

"కారణం"

"ఆమాత్రం తెలీదు. చీకటి పడినతర్వాత సంపెంగ చెట్టుక్రిందకు పోవచ్చా?"

"ఎందువల్ల?"

లక్ష్మి నవ్వింది. ఈ నవ్వు చాలా నిష్కపటంగానూ, మనోహరంగానూ వుంది. "ఎందువల్లా - చీకటిపడినతర్వాత పాములు చేరవూ?" అని నీటితో నిండిన బిందెను

★ దత్తత ★

బయ్యార రంగా చంకను ఇముడ్చుకుంది.

"పాములు చేరితే" ఈమాటకూడా 'తాన తందాన' లాగు నే వుంది.

లక్ష్మి నవ్వబోయి ఆగింది. కోపంగా కూడా మొగం పెట్టింది "ఏమిటీ బొత్తిగా అలా తయారయ్యావ్" అంది.

రాము కంగారుగా తన్ను త నే ఒకసారి చూసుకున్నాడు.

"ఎక్కువ చదువువల్ల మతి మందగిస్తుం దేమో; మతి పోయే చదువు చదివేదాని కన్నా మానుకోవడమే మంచిది రామూ" అని ఆమె మెల్లగా నడుస్తోంది.

"లక్ష్మీ" రాము పిలచాడు.

లక్ష్మి ఆగి వెనక్కు తిరిగి చూసింది.

"నిన్న నీకు బాధకలిగించాను కదూ" ఈ మాట వ్యథగా భారంగా ధ్వనించింది. లక్ష్మి ఆశ్చర్యంగా చూసింది. నిన్న జరిగిన స్వల్ప విషయంగురించి యిప్పటివరకూ రాము ఎంతో బాధపడుతున్నట్లు గుర్తించింది.

"ఛీ! అదేం లేదే..." అని ఎంతో తేలిగ్గా నవ్వి "మరి అప్పుడు ఎవరన్నా చూస్తే ఏమనుకుంటారూ?" తలవంచి నేల చూపులు చూస్తూ అంది.

మాడకుండా చేయిపట్టుకుంటే ఫరవా లేదన్న మాట అందామనుకున్నాడు రాము. కాని ఆమాట ఎంత మోటుగా ఉంటుందో వెంటనే గ్రహించాడు.

"ఇంత ఆలస్యమైందేం?" రాము అడిగాడు.

"ఈరోజు నువ్వు యింటికి రాలేదేం?" అంది లక్ష్మి. రెండూ ప్రశ్నలే కావడం వల్ల సమాధాన మివ్వడం ఒక్కళ్ళకూ దక్కలేదు. కాని ఒకరు రాకపోడానికి, మరొకరి రాక ఆలస్యమైందనే ధ్వని ఉందని రాము గ్రహించాడు.

రాము అటూయిటూ చూశాడు. మెల్లగా లక్ష్మిదగ్గరకు వెళ్లాడు. లక్ష్మి కొస్త భయంగా వెనక్కు తగ్గింది.

"లక్ష్మీ! నిజంగా నువ్వు..." ఇంతకు మించి రాము మాట్లాడలేకపోయాడు. కంఠం కంపించింది.

లక్ష్మి గ్రహించింది. తనలో తనే నవ్వుకుంది. ఆమందహాస చంద్రికలు, ఆ స్వల్ప చంద్రకాంతిలో రాముకు గోచరం కాలేదు. ఎదుట ఏదో వస్తువును చూసినట్లు కంపించింది లక్ష్మి. మెల్లగా కదిలి వెళ్ళిపోతోంది.

చైతన్య విహీనంగా రాము చాలాసేపు అలాగే చూస్తూ నిలబడిపోయాడు. ఏదో నీడ తన ప్రక్కగా వచ్చి నిలవడం చూశాడు. తలెత్తాడు. మల్లయ్య వక్రహాసం చూశాడు.

"ఎందుకొచ్చావ్"

"బాబుగారు చూసి రమ్మన్నారు"

"సరే! నువ్వెళ్ళు"

ఉద్ధృతంగా ధ్వనించిన ఈమాటకు మల్లయ్య తృళ్ళిపడి, ముందుగా వెళ్ళిపోయాడు. రాము బరువుగా అక్కడనుంచి కదలాడు.

19

రాత్రి మల్లయ్య జమిందారు గంగాధరానికి ఏవిధంగా చెప్పి తన ఉద్యోగధర్మంలో కృతకృత్యుడవ్వాలని ప్రయత్నం చేశాడో తెలీదుగాని, ఉదయం లేచిన దగ్గర్నుంచి జమిందారు మొగం కోపోద్దీపితంగానే వుంది.

తొమ్మిదిగంటలకల్లా రాము పుస్తకాలు తీసుకొని కారుదగ్గరకు వచ్చే ముందు గంగాధరం ఎదురువచ్చాడు. తండ్రి ఏదన్నా ప్రశ్నిస్తాడనే ఉద్దేశంతో అలాగే నిలబడి పోయాడు. కాని గంగాధరం మాట్లాడకుండా ఒకసారి ఆపాదమస్తకం రాముని చూసి తిరిగి వెళ్లిపోయాడు.

ఈ ప్రవర్తన రాముకి ఆశ్చర్యం కలిగించినా దాని గురించి ఆలోచించదలచలేదు. గుమ్మంలోకి వచ్చి ఆగిన కారు ఎక్కి తలుపు వేసుకుంటూ గావిట్లోకి ఒకసారి చూశాడు.

జమిందారు కోపంగా పట్టుదలగా రాము కేసి చూస్తున్నాడు. ప్రక్కన మల్లయ్య నిలబడి ఉన్నాడు. రాము సాలోచనగా అలా చూస్తూ ఉండగానే కారుకదలి పోయింది.

జమిందారు మల్లయ్యద్వారా పెట్టిన కబురు అందుకొని, ధర్మయ్య సుమారు పది గంటలకు జమిందారు యిల్లు చేరుకున్నాడు.

హాలులో ఎవరూ లేనికారణంగా ధర్మయ్య అలాగే నిలబడిపోయాడు.

'కూర్చోండి'

జమిందారు మేడమెట్లు దిగుతూ ధర్మయ్యను చూసి ఈ మాట అన్నాడు. కాని జమిందారు దగ్గరకువచ్చేవరకూ ఆయన ఆజ్ఞ పరిపాలించలేకపోయాడు ధర్మయ్య.

జమిందారు వచ్చి సోఫాలో కూర్చుని, విమర్శనాయుతంగా ధర్మయ్యను చూస్తూ 'తొందరగా వెళ్లిపోవాలా?' అన్నాడు.

'లేదే!'

'అయితే కూర్చోడానికి ఆలస్యం దేనికి?'

ధర్మయ్య ఎదురుగా ఉన్న మరో కుర్చీలో కూర్చున్నాడు.

మొదట్లో కూర్చుంటూ ఎందుకు కబురు పెట్టారు అని అడగాలనుకున్నాడు ధర్మయ్య. కాని జమిందారు మొగంలో ఏదో యీర్ష్యను రూపించే చూపు ధర్మయ్యను ఆ ప్రశ్నను వేయించనివ్వలేదు.

'ఏలా వున్నారు.'

'తమ దయవల్ల ఈలా ఉన్నాను.'

ధర్మయ్య సమాధానం వ్యంగ్యంగా ఉండి, జమిందారు దయాహీనచర్యను వేలెట్టి చూపింది. చిరిగిన చొక్కాను తొడుక్కొని, పేలికలుగా ఒక మూల వేలాడుతున్న ధర్మయ్య తలపాగా కూడా కనిపించింది.

'ధర్మానికి దయ అవసరం లేదేమో?' ఎంతో తెలివిగా ధర్మయ్య సుభాషితాన్ని గుర్తుకు తేవడానికి జమిందారు వేసిన ప్రశ్న.

ధర్మయ్య మొగంలో ఏమీ మార్పు కనిపించలేదు. శాంతంగా ఈలా అన్నాడు. 'దయాపూరితమైనదానినే ధర్మమంటారు.'

'ధర్మప్రకారం నడిచే ధర్మయ్యగారు.. కొస్త ధర్మాన్నికూడా విస్మరించినట్లుగా ఈమధ్య వింటున్నా.'

ఈమాటకు ధర్మయ్య ఆశ్చర్యంగా చూశాడు 'ఎవరు చెప్పారు?' అని అడిగాడు.

'మీ ఆచరణ'

'అంటే?'

'అష్టవర్షాభవేత్ కన్య...' అని

నవ్వాడు జమిందారు. ఈ వ్యంగ్య బాణా ఘాతం ధర్మయ్య హృదయాన్ని తాకింది. వయసువచ్చిన పిల్లను ఇంట్లో పెట్టుకు కూర్చొని, 'ధర్మప్రకారం నడుస్తున్నానని డంబాలు కొడుతున్నావే' అనే భావం జమిందారు మాటల్లో ఉంది. కాని ధర్మయ్య వెంటనే తేరుకున్నాడు. తేలికగా నవ్వి తల పంకించి ఊరుకున్నాడు. ఆ నవ్వు జమిందారు వ్యంగ్య శరావేగాన్ని తిరిగి జమిందారుకే అందజేసింది.

'ఎందుకా నవ్వు?"

'తమ నవ్వులో అర్థం'

'వయసు రానిముందే పిల్లకు పెళ్ళి చేయడం శాస్త్రసమ్మతం కదూ?' సూటిగా చూస్తూ జమిందారు అడిగాడు.

'శాస్త్రసమ్మతాన్ని ధర్మసమ్మత మనరు.. ధర్మశాస్త్రం వేరు శాస్త్రధర్మం వేరు' అని ధర్మయ్య సమాధాన మిచ్చాడు.

ఈ సమాధానానికి జమిందారు ఆశ్చర్య పడలేదు గాని, అహంభావంతో ఉరిమి చూశాడు 'ఏమిటి మీర నేది' కోపంగా అడిగాడు.

"ఔను బాబూ! శాస్త్రాలు మానవ సృష్టి...ఒక కాలంలో శాస్త్రసమ్మతమైన నిర్ణయాలు మరో కాలంలో అశాస్త్రీయా లౌతాయి. కాని ధర్మం అలా కాదని నా ఉద్దేశం......ధర్మం అనే పదోత్పత్తి మానవులు సర్వదా ధరించే ఒక ధర్మ కవచాన్ని బట్టి పుట్టింది. దానికి మార్పు లేదు. దానికి ఆడ మగా విచక్షణా, పేదా గొప్పా విభేదాలు బహు తక్కువ...దైవ ప్రేరితమైన ధర్మంముందు అహంభావంతో సృష్టించిన కొన్ని శాస్త్రాలు హేరతి కర్పూరం కావలసిందే...మీరు..."

"ఆగండి" జమీందారు బిగ్గరగా అరచాడు.

ఉద్రేకంతో ఎర్రబడ్డ జమీందారు మొగం చూసిన ధర్మయ్య ఆగిపోయాడు.

"మీరు అన్యాయాన్ని సమర్థిస్తున్నారు"

'మీ అపోహను కాదంటే; కోపం వస్తుంది."

'రాదు. యిప్పుడు చెప్పండి. పుష్పవతి అయిన రెండు సంవత్సరాల వరకూ మీ అమ్మాయికి పెళ్ళి చేయకపోవడానికి కారణం?'

ఈ ప్రశ్నతో ధర్మయ్యకు బాధకలిగింది. 'నా యిష్టం'అని సమాధానం యివ్వా లనుకున్నాడు కాని, నాలుక చివరవరకూ వచ్చి కూడా ఆగిపోయాడు. ఉద్రేకాన్ని తగ్గించుకొని మెల్లగా ఈలా అన్నాడు 'తమరు ఏ భావంతో అడుగుతున్నారు?'

'సద్భావంతో నే—'

'అయితే వినండి, మరో సంవత్సరం వరకూ అమ్మాయికి పెళ్ళిచేయడం ధర్మం కాదు.'

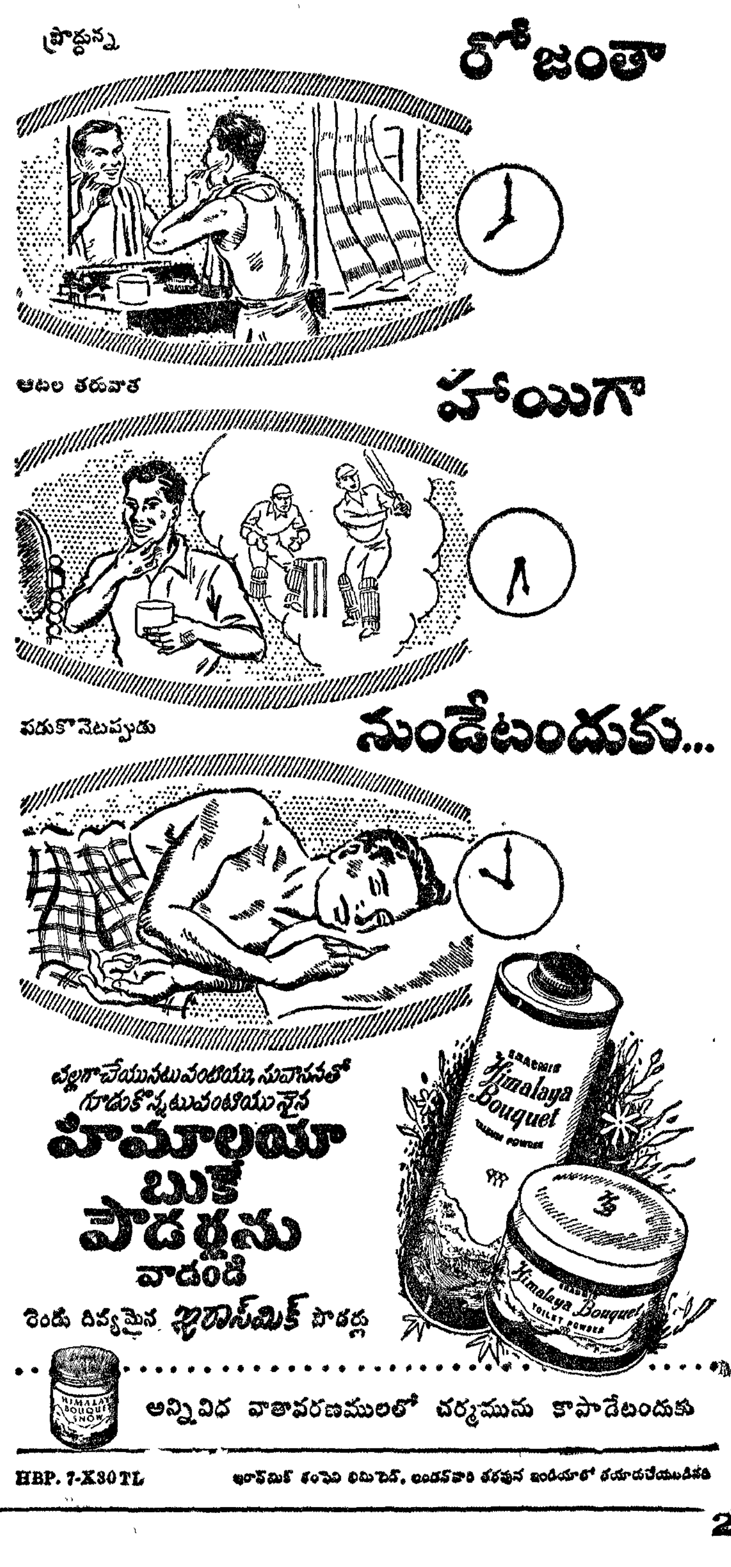
'ఏమిటీ?'

'అవును. మీరు మాట్లాడే అష్టవర్షా భవేత్ కన్య అనే పదం అంధకాలంనాటిది'

'అంధకాలం?'

'కాకపోతే ఏమిటి? పురాణ గాథలు

(53-వ పేజీ చూడండి)

విజ్ఞాన వీధులు

"డాక్టర్"

121. సంక్రాంతి ఎప్పుడూ జనవరి 15 వ తేదీనే వస్తుందేం ?

'మన పండుగలలో చాలా పండుగలు తిథులతో సంబంధించియుండును. కాని సంక్రాంతిపండుగ తిథులతో సంబంధము లేక ప్రతిసంవత్సరమూ జనవరి 14, 15 తేదీలలోనే రావడానికి కారణమేమి ?' అని వీరవరంనుంచి టి. వి. పద్మనాభము గారు అడుగుతున్నారు.

సూర్యచంద్రులు తిరుగుతూన్నట్టుగా కనపడే నక్షత్రపథమును 12 రాసులుగా భాగించుకున్నారు సిద్ధాంతులు. సూర్యుడు మేషరాశిలో ప్రవేశించేరోజు మేష సంక్రాంతి. మకరరాశిలో ప్రవేశించే రోజు మకరసంక్రాంతి. ఇదే సంక్రాంతి అని వాడుక. ఈసంవత్సరము జనవరి 15 వ తేదీన సంక్రాంతి వచ్చిందంటే, మళ్ళీ సరిగ్గా 365 రోజులకు మళ్ళీ సూర్యుడు సరిగ్గా అక్కడికే వస్తాడూ; అంటే సంక్రాంతి వస్తుంది. ఈ జనవరి 15 కీ మళ్ళీ యేడు జనవరి 15 కీ సరిగ్గా 365 రోజులు. కనక సంక్రాంతి ఎప్పుడూ జనవరి 15 వ తేదీనే పడుతుంది.

తిథులమీద ఆధారపడే తక్కిన పండుగలు సరిగ్గా ఆ తేదీలమీదనే పడవు. ఈ సంవత్సరము సంవత్సరాది పాడ్యమి మార్చి 16 వ తేదీన పడింది.

1951 లో ఏప్రిలు 7 వ తేదీనా
1952 లో మార్చి 26 వ తేదీనా
1953 లో మార్చి 16 వ తేదీనా
1954 లో ఏప్రిలు 4 వ తేదీనా

పడింది సంవత్సరాది. 1951 నుంచి లెక్క చూస్తే ప్రతీ యేడూ సుమారు 11 రోజులు ముందుకువచ్చి, మూడేళ్ళలో 33 రోజులు ముందుకు వచ్చి ఒక నెల మళ్లీ వెనక్కి పోతోంది.

మన లెక్క చంద్రుణ్ణిబట్టి. పాశ్చాత్యుల లెక్క సూర్యుణ్ణిబట్టి. సూర్యుడు ఒక నక్షత్రములో వుండి, మళ్ళీ ఆ నక్షత్రానికి రావడానికి $365\frac{1}{4}$ రోజులు పట్టుతుంది. ఇదీ సంవత్సరమంటే. పాశ్చాత్యుల నెలల — జనవరీ, ఫిబ్రవరీ, ఇత్యాదుల—రోజులన్నీ లెక్కచేస్తే 365 రోజులవుతాయి. ఇక 6 గంటలు మిగిలిపోతోంది. అంటే పాశ్చాత్యులలెక్క నాలుగు సంవత్సరాలలో ఒక్క రోజు వెనక్కి పడుతోంది. నాలుగు సంవత్సరాలకి ఒకమారు ఫిబ్రవరికి 29 రోజులు పెట్టుకుని వారు ఈ లోటుని పూటుచేసుకున్నారు. ఇక మన లెక్క చంద్రుణ్ణిబట్టి. పౌర్ణమి నించి పౌర్ణమికి $29\frac{1}{2}$ రోజులు (ముప్ఫయి కాదు). ఇలాంటి మాసాలు 12 అయితే మొత్తము 354 రోజులవుతాయి. అంటే (నందన, జయ, విజయ అనే) మన సంవత్సరాలు సౌర సంవత్సరానికి (365—354=) 11 రోజులు ముందు పడతాయి. అందుకే సంవత్సరాది సుమారు 11 రోజులు ముందు పడింది. ఇలా గ మూడేళ్లు తిరిగేసరికి ఒక నెల త్వరగా పడుతోంది సంవత్సరాది. ఈ ఏడాది వైశాఖము అధికము వేసుకొన్నారు. అంటే వచ్చే ఏడు సంవత్సరాది రమారమి మూడేళ్ళ క్రితము నాడున్నట్టుగా వస్తుంది. అధిక మాసమువల్ల చంద్ర సంవత్సరాలు సౌరవత్సరాలతో అడుగు కలుపుతాయి.

మనవారు కర్మకాండకి సరిపోయేటట్టుగా నెలలకి సమాన పొడవు పెట్టుకున్నారు. పాశ్చాత్యులు ఋతువులకి సరిపోయేటట్టు అనగా సూర్యుని గతికి సరిపోయేటట్టు సంవత్సరానికి సమాన పొడవు పెట్టుకున్నారు మన సంవత్సరము మామూలుగా 354 రోజులు, అధిక మాసము వచ్చినప్పుడు 384 రోజులు. వారి సంవత్సరము 365 రోజులు, నెలలు మాత్రము 30, 31, 28 రోజులవి.

సూర్యుణ్ణిబట్టి వచ్చే పండగ సంక్రాంతి; సూర్యవత్సరాలు పాశ్చాత్యులవి; కనక జనవరి 15 వ తేదీనే పడుతుంది. చంద్రుణ్ణిబట్టి వచ్చేవి తక్కిన పండగలు. ఇవి సౌరవత్సరములో జరుగుతాయీ, మూడేళ్ళ కోమాటు సర్దుకుంటూ ఉంటాయి.

122. అసలు దక్షిణకాశి ఏది ?

అని చీరాల నుంచి పాలెపు భీషాలు గారు అడుగుతున్నారు.

కాశీ క్షేత్రంలోని విశేషాలు ఇవి: అది శైవ క్షేత్రం. అక్కడ శివాలయాలూ శివలింగాలూ లెక్కకు మీరి ఉన్నాయి. అక్కడ గంగానది ఉత్తరదిశకి - ఉత్తరవాహినిగా - ప్రవహిస్తుంది. (మన దేశంలో ఉత్తరానికి ప్రవహించే నదులు లేవు.) ఇక ఈ లక్షణాలు ఎక్కడవున్నా అది దక్షిణ కాశీ అన్నారు. అలంపురములో చాలా శివాలయాలున్నాయీ, తుంగభద్ర ఉంది. రాజమహేంద్రవరములో కోటి లింగాలున్నాయి. గోదావరి ఉంది (ఉత్తరవాహిని కాదనుకోండి) శ్రీశైలము శివక్షేత్రమూ, కృష్ణాతీరమూను. కృష్ణ ఇక్కడ ఉత్తరవాహినేమో కూడా. పెదకళ్ళేపల్లి శైవక్షేత్రమూను. నదీ వివరాలు నే నెరగను. తెంకాశి తామ్రపర్ణీతీరములోవుంది. అదీ శైవ క్షేత్రమే. కనక నదీతీరమున - ముఖ్యముగా ఉత్తరతీరమున - వున్న శైవ క్షేత్రాల్ని కాశీ అని, దక్షిణాన్న ఉన్న వాటికి దక్షిణకాశీలన్నారు.

ఇంకొక చిత్రము. తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో గోదావరి డెల్టాలో గోదావరి శాఖఅయిన కౌశిక ఒక పల్లె దగ్గర ఉత్తరవాహినిగా సాగుతోంది. అక్కడ ఆనది గంగ అంత పవిత్రమై పోతుందేమో అని దేవతలు (ఉత్తరదేశపు దేవతలైయుండాలి) బ్రహ్మతో మొరపెట్టుకుని 'గంగాం నకురు' అని వేడుకున్నారట! అందుకే ఆవూరు 'గంగానకుర్రు', 'గంగలకుర్రు' అయిందట. ఇలాగే పెలెండు పోలవరము

చెంత నున్న వూరుని 'కాశీం నగరు' అన్నా రట. అక్కడ వృద్ధగౌతమి ఉత్తరవాహిని. అది కేశవ నగ్రు అయింది.

క్షేత్రాల దిగుమతి ఉత్తర దేశమునుంచి మాత్రమే జరిగినదన వీలు లేదు. కావేరి తిరుచ్చిరాపల్లికి పైన రెండు పాయలై నడుమ నొక దీవిని ఇముడ్చుకుంది. ఆ దీవిలో పల్లవులు కాబోలు రంగనాథ స్వామిని ప్రతిష్ఠించి గుడి కట్టినారు. వైష్ణవ మత విజృంభణతో ఆ దేవాలయము సప్త ప్రాకారములతో బ్రహ్మాండమైన గుడి అయింది. అదే శ్రీరంగము. ఈ క్షేత్రమును బట్టి, మైసూరులోని శ్రీరంగ పట్టణమూ, ఇంకా నదిమీద పైన మరొక శ్రీరంగమూ ఉన్నాయి. అన్ని చోట్లా రంగనాథస్వామి ఆలయా లున్నాయి. కావేరి రెండు పాయలై మళ్ళీ కలవడమే ముఖ్యము. ఆ దీవిమీద రంగనాథస్వామి ఆలయ మున్న దన్నమాటే.

తెలుగు దేశంలో సింహాచలంమీద నరసింహస్వామి ఆలయ ముంది. ఉపమాక, మంగళగిరి, శింగరాయకొండ, నరసింహుని కొండ(నైజాములోది) సింహాచలాలయాన్ని బట్టి ఏర్పడ్డవేమో! అన్నీ కొండమీదే ఉన్నాయి. శ్రీశైల మల్లిఖార్జున స్వామి (పర్వతాల మల్లన్న)ని బట్టి బెజవాడ మల్లిఖార్జున స్వామి ఆలయము వచ్చిందేమో. చామర్లకోట భీమవరమూ, దాక్షారామభీమవరమూ, గుణుపూడి భీమవరమూ ఒక్క చార దేవాలయాలే.

యార్కుకి నూయార్కూ, ఇంగ్లండుకి న్యూ ఇంగ్లండూ తయారవడము చూస్తే ఈ అలవాటు అన్ని జాతుల్లోనూ వున్న దనీ, మద్రాసులో రట్లండు గేటూ (ఇది లండనులో ఉన్న పేట) విశాఖపట్నపు బ్రైటన్ రిసార్టూ (బ్రైటన్ ఇంగ్లండులో దక్షిణాన్న సముద్రతీరపు వూరు) గుర్తిస్తే ఈ అలవాటు ఇంకా సాగుతున్నదనీ తెలుస్తుంది. చెన్నపట్నంలో ఇళ్ళ పేర్లు ఈ సత్యానికి ఉపపత్తి. దేవత లేమిటి, ఊళ్లేమిటి, జలపాతా లేమిటి, అన్నీ వున్నాయి వీట్లో.

★

—జీవాన్ని హింసపెట్టడము జీవహింసయే. చెట్లు నరకడమే కాదు, కాయలు కొయ్యడమూ, కోసిన కాయల్ని తరగడమూ, తమలపాకులు నమలడమూ ఇదంతా జీవహింసే.

—కోడి తెల్లవారు ఝామున సరిగ్గా మూడుగంటలకు మాత్రమే కుయ్యదు. పట్టపగలుకూడా కూస్తుంది. రెక్కలు కొట్టడము చూస్తే దాని ఉత్సాహమే కుయ్యడానికి కారణమని తెలుస్తుంది. నిద్రలేచి తూర్పున కొంచెము వెలుగు కనబడితే ఉత్సాహమువల్ల కూస్తుందనుకుంటాను.

—భూమియందుండే సమస్త ప్రాణులూ అతిశీతలముకలన నశించిపోవుటకు ఇంకా చాలా కాలం పడుతుంది. మనకేం భయం లేదు. ఈకాలము ఇంకా అంచనాలు దాటి నిర్ధారణదాకా రాలేదు.

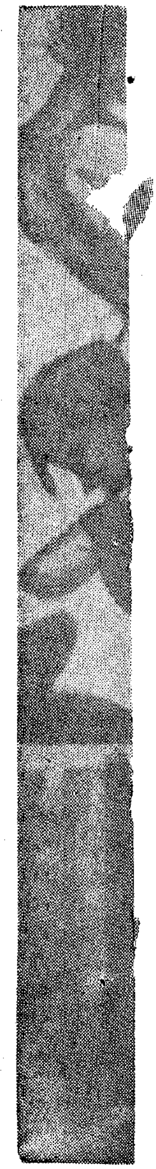
—మండుతూన్న నిప్పులోంచి దూకి వచ్చిన చెణుకులు త్వరగా చల్లారిపోయినట్లే భూమి కూడా సూర్యుడినుంచి విడివడి త్వరగా చల్లారింది. పూర్తిగా చల్లారలేదు. భూగర్భంలోకి తవ్వుకుంటూపోతే ఉష్ణోగ్రత హెచ్చుకావడము ఇందువల్లనే.

—కాలువలు పారుతూ, లోపలి నీరు పైకి వస్తూ విస్తరిస్తూ సాగిపోయేటప్పుడు నీటి ఉపరితలం ఎక్కువగా చల్లబడుతుంది. నీటికి పైనున్న గాలిలోని తేమ ఈ కొత్త చల్లదనానికి ఇంకా చల్లబడి ఆవిరిలాగ కనబడుతుంది శీతాకాలంలో.

—కోడిగుడ్డు పొదిగితే కోడిపిల్ల పెట్టిన రీతిగా కోతింలోంచి మానవుడు పుట్టుకుని రాలేదు. కోతీ, గొరిల్లా వంటివన్నీ మానవుడుగా మారిన పూర్వపు 'వానరు'ని ఇతర అవతారాలు.

—మంచు బాగా పడడమంటే, మబ్బు లేకుండా ఉండడమువల్ల భూమి తన వేడిని గుప్పేసి చల్లబడడము అన్నమాట. అలాగ చల్లబడితేనే, గాలిలోని తేమ మంచు బిందువులుగా దిగి కనబడుతుంది. ఇక ఆ మర్నాడు ఎండలో వేడి ఎక్కువైనట్లు కనబడదూ, ఎండలో వేడిని కొంత హరించడానికి నీటి ఆవిరి లేకపోయె, క్రితంరోజు చల్లగా వుండె. అందుకే మంచుపడ్డ మర్నాడు ఎక్కువ వేడి. ★

దాని తోక' అని కనిపెట్టకపోతే ఆధునికులకు తెలియని ఒక్క పులిని గాని, 'దాని తోక'ని గాని, కనీసం తోక చివ్వరి కుచ్చుని గాని ఎందుకు కనిపెట్టిపారేయరూ? ఆధునికులు విషవాయువులతో యుద్ధాలు చేశారని విని "మన వాయవ్యాస్త్రం రా" అనడము. వాయవ్యాస్త్రం మన చాకలిపద్దులలో వున్నట్టు! నాగాస్త్రమూ, గారుడాస్త్రమూ, మేఘాస్త్రమూ, వాయవ్యాస్త్రమూ; ఇవన్నీ యతికి ప్రతిని చూసుకుని కవులు కల్పించిన అస్త్రాలు... ఇటీవల సంస్కృతము చక్కగా ఎరిగిన పండితులు భారతిలో ప్రాచీనుల భూగోళ జ్ఞానాన్నీ, జంబూ, యవ, కుశ ద్వీపాలవైనాన్నీ వివరించ యత్నించారు. ఓం ప్రథమంలో యోజనం అంటే ఎంత దూరమో తెగలేదు! శాస్త్రకారు లెంతమంది వున్నారో అన్ని రకాల యోజనా లున్నాయి. అసలు సంగతి యేమిటంటే శంకరాచార్యులువంటి మహామేధావుల కెవ్వరికో తప్ప తక్కినవారికి భరతఖండము ఒక్క దేశము కాదు. కాశ్మీర, నేపాళ, కాంభోజ, పాంచాల, కురు, అంగ, వంగ, కళింగ, కామరూప, మాళవ, సింధు, గాంధార, విదర్భ, మత్స్య, రాష్ట్రాలన్నీ దేశాలు. వాటి ప్రభువులూ, రాజ్యాంగమూ కొలతలూ వేరు. ఇప్పుడు వాటి కన్నిటికీ ఐక్యత సాధించాలంటే ఎవరి తరమూ?

ఇంకొక పట్టభద్రులు మన పురాణగాథలకీ నక్షత్ర సముదాయాలకీ సామరస్యము చూపించడను మొదలుపెట్టి లభించిన చిన్న విజయాలతో ఆగక, 'మన ప్రాచీనులకు గ్రహాలన్నీ తెలుసు, కాంతి తరంగవాదము తెలుసూ, విద్యుద్యంత్రాలు తెలుసూ' అని డాబులు కొట్టారు. ఆయుర్వేద వైద్యులొకరు 'మనవారికి అణుశక్తి తెలుసున'ని మొదలుపెట్టారు. వారు తయారుచేసే మాత్రలు అణుబాంబులే అయివుంటాయి. అందుకనే వారు వైద్యము మానేసి వైద్యానికి ప్రచారము ప్రారంభించి వుంటారు. ఇంకొక జోస్యులుగారు — భూగోళమని ప్రారంభించి మన శరీరములోని మండలాల్ని చిత్రపటాలతో వివరించారు. ఎవర్ని ఛేదించి చూచినా వారు సూచించిన భాగాలూ మండలాలూ కనపడవు! ఆధునిక వైద్యులు శస్త్రముచేసి కనుక్కున్న భాగాలేవీ వీరి వేదభూగోళములోని కక్కలేదు. ఈ మహాగ్రంథాని కెందరు పోషకులూ, రాజపోషకులూ! ఇదంతా దేశభక్తి భారతీయ సంస్కార భక్తిని. అవునా? ఇలాంటి ఉద్యమాలమీదకీ వీటివెనకాల వున్న బానిసతత్వంమీదకీ సున్నితపు భాషని ఉపయోగించాలా? మా వెటకారం ప్రాచీనుల విజ్ఞానమ్మీద కానేకాదు. పరిమితమైన ప్రాచీనుల విజ్ఞానాన్ని ప్రాచీనులకంటె ఎక్కువగా అట్టహాసము చేసేవారిమీద. మీకు మేము ఎక్కడేనా పప్పులో కాలు వేస్తున్నామని నమ్మిక గలిగితే తప్పకుండా రాయండి. ప్రచురిస్తాము. తప్పయినా అది మాతప్పు కాబట్టి మంచిదే అని బొజ్జ నిమురుకోము. ఆధునిక విజ్ఞానానిది ఒకటే పద్ధతి. 'కత్తితో నరుకు.' తెగినది కఱ్ఱ, తెగనిది ఇనుము.

[illegible]

—మన కంటిపాపని మూసే పొరమీద చిన్న చిన్న చుక్క లుంటాయి. సూక్ష్మదర్శినిలో చూసి వీటిని కనిపెట్టారు. వెలుతురు వీటి చేరువనుంచి పోయినప్పుడు చుక్కల అంచులకడ చెదరును. అందువల్ల దీపము చుట్టూ కిరణాలు చెదురుతూన్నట్టు కనపడతాయి. కాగితముమీద పైన సూక్ష్మదర్శినిలో కనపడ్డట్టుగా, చుక్కలు రాసి, ఆ కాగితమునకు సూక్ష్మమైన ఫొటో తీసి, ఈ ఫొటో పలకగుండా దీపాన్ని చూస్తే కిరణాలు జోరుగా కనపడ్డాయి. ఇటలీలోని ఫిరెంజీ నగరములో గెలీలియో స్మారక సంస్థలో కనిపెట్టారీ సంగతి.

—రేడియో స్టేషనునుండి చుట్టూ ప్రసరించేవి విద్యుత్తరంగాలు; శబ్దతరంగాలు కావు. వీటి వేగము వెలుతురు వేగమే.

—ఉల్కలు పడినప్పుడు వాటి వేగమును గుర్తించవచ్చును. మెరుపు మెరిసినప్పుడు ఆ మెఱుపుయొక్క వేగము గుర్తించలేము. అంటే మేఘాలనుంచి భూమిమీదికి మెరుపు గంతే వేగము ఎంతో ఎక్కువన్నమాట. ఈ క్షణకాలములో మెరుపు పొడుగునా వున్న గాలి గభీమని (ఆ వేడికి) వ్యాకోచించి 'ఉరుము' అవుతుంది. ఉల్క పరిమిత వేగముతో పడుతుంది. దాని పతనమార్గము పొడూగునీ గాలి ఒకసారిగా వ్యాకోచించదు. అందువల్ల ఉల్కాపతనముతో ఉరుము వినబడదు.

—గ్రహణసమయాల్లో సూర్యచంద్రుల్ని పాము మింగుతుందన్నది పుక్కిటి పురాణమే. ప్రాచీన భారతీయ సిద్ధాంతులు సూర్య సిద్ధాంతకారుడూ భాస్కరాచార్యులూ పాము మాట ఎత్తనేలేదు. ఆ కథ ఇంకా ఎందుకున్నదీ? అంటే జవాబు 'మన కర్మం.'

—బిడ్డ నెత్తురూ, తలిదండ్రుల నెత్తురూ పరీక్షించి, ఆ బిడ్డ వారిబిడ్డ అవునో కాదో చెప్పవచ్చును. ఇటీవల బొంబాయిలో కాబోలు ఒక కేసుకూడా తీర్పుచేశారు ఈ పద్ధతివల్ల.

కోడలు (అత్తగారితో):- అత్తయ్యగారూ మనయింట్లో తరతరాలుగా వస్తూవున్న రాచ్చిప్ప ఒకటి వుంది కదండీ?

అత్తగారు: అవునమ్మా! అవును...అది మీ...

కోడలు: ఆహా! మరేం లేదులెండి. అది కాస్తా, యీ తరంలో పగిలి పోయింది!

—గద్ద, రెక్కలు తెరచి నిశ్చలంగా ఉండదు. ముందుకి సాగుతూనే వుంటుంది. పిల్లలు ఆడుకునే కాగితపు ఏరోప్లేను చూచివుంటారు మీరు. దానివాటము వల్ల అది గాలిలో తేలుతుంది. గద్ద ఇలా తేలడానికి వీలుగా తోకనీ రెక్కల్నీ సద్దుకుంటుంది. తక్కిన పక్షులకు గద్దకున్నంత విశాలమైన రెక్కలుండవు. రాబందుకూడా అలా తేలగలదు.

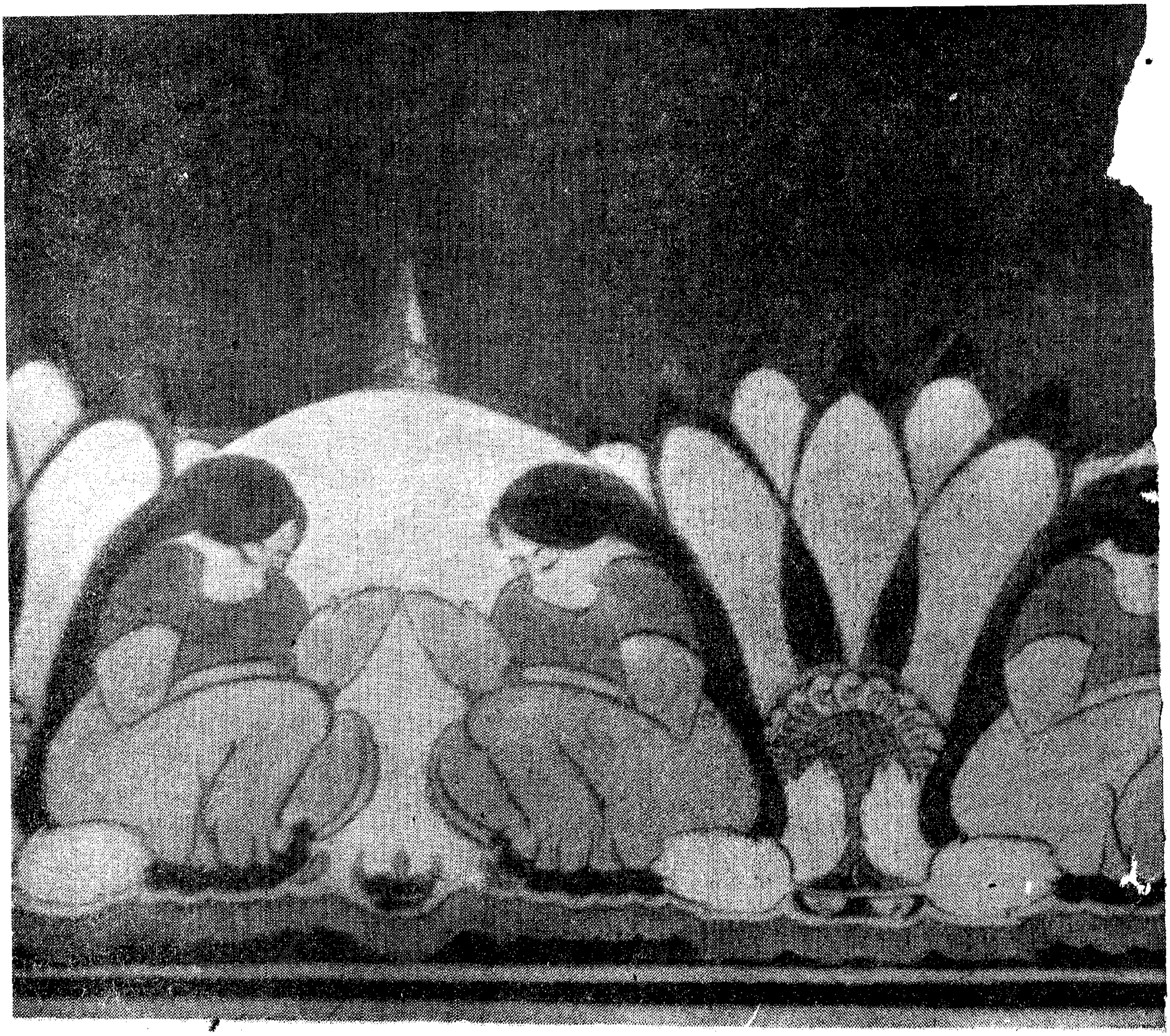
—చెట్లు బాధపడతాయి. విషముపోస్తే రెపరెప కొట్టుకుంటాయి అని జగదీశ చంద్రబోసు నిరూపించారు. ఇక, ఏడుస్తాయా అంటే మీ ఉద్దేశ మేమిటీ? కన్నీళ్లు కారుస్తాయా అనా? చెట్లకి కళ్లు లేవు. ఇతర మార్గాలవల్ల అవి బాధపడుతున్నాయని తెలుస్తుంది.

—గ్రహణ సమయాల్లో ఊరగాయల మీద దర్భలు వెయ్యడమ్ము వాటికి మైల సోకకుండాను. చంద్రుణ్ణి 'పాము' మింగిందన్న నమ్మకమూ, చంద్రుణ్ణి 'పాము' మింగడమువల్ల మనకి మైలసోకుతుందన్న నమ్మకమూ ఇంకా కొందరికి ఉన్నాయి. అందుకే మనము స్నానముచెయ్యాలంటారు.

—రైలుబండి వేగముగా పరిగెట్టుతూన్నప్పుడు బండికి ఇటూ, అటూ, పైనా ఉన్న గాలి పొరలు కూడా రైలువేగమువల్ల లాగబడి పరిగెత్తుతాయి. ఈ గాలికి పోర్టరు షెడ్డుగాని, చెట్టుగాని అడ్డువస్తే అది కంపించి శబ్దము పుడుతుంది. బస్సు పోవునప్పుడు కూడ గోడగాని, చెట్టుగాని చేరువైనప్పుడు శబ్దము పుట్టడా కిదేకారణము. గాలి వీచినప్పుడు ఇలాంటి శబ్దాలు వినలేదా రెడ్డి శిష్యవర్యా?

—విషపు సాలెపురుగులు ఉన్నాయి. అవి కుట్టితే అపరిమితమైన బాధ కలుగుతుంది. వీటిలో కొన్నిటినే మనవారు పురికోస లంటారు.

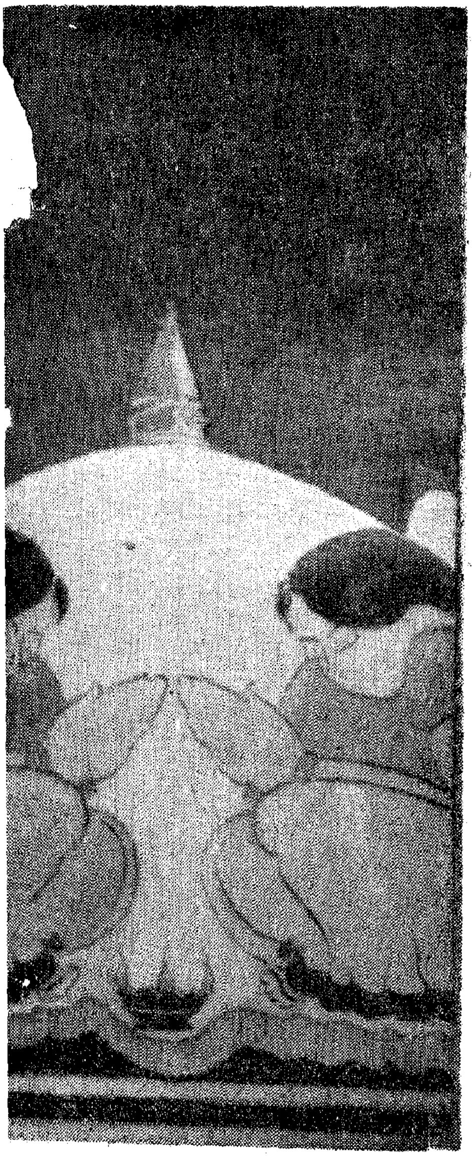
★

కోక అంచులో కోమలాంగులు

మత్స్య విక్రయం

కె. భాగేశ్వరశర్మగారు రచించిన

తైలవర్ణచిత్రాలు

మేరీమాత

బొమ్మరిల్లు

శాంతమూర్తి!!

★

రచన: శ్రీ వి. ఎస్. ప్రభాకరరావు.

కామశాస్త్రి తాత అహం
కారమొస్తే వొళ్లెరగడు.
జంఝూలన్నీ తెంపుకు
చరచరమని పోతాడు.

మనిషి మంచివాడే కాని
మాటమీద మాటొస్తే
మంచీ చెడ్డా చూడడు
మండి మండి పడతాడు.

"కామశాస్త్రి కావు, అగ్గి
రామశాస్త్రివోయ్" అంటే
బావమీద కోపగించి
పారిపోయె కాశీకి

* * *

"కాశీ వెళ్లొచ్చాడట
కామశాస్త్రి తాతగారు!
ఏమేమిటి తెచ్చాడో
ఏం కబుర్లు చెప్తాడో"

అంటూ కుఱ్ఱాళ్లంతా
అక్కడికే చేరారు
విశేషాలు చెప్పమంటు
వేధించుకు తిన్నారు.

శాంతంగా తాతగారు
సంగతులను చెప్పాడు

"కాశీలో ప్రతీవారూ
కాయో, పువ్వో, పండో
వారి కిష్టమైన దొకటి
వదిలేయాలంటారే
నీవేమిటి వదలిపెట్టి
నావయ్యా తాతయ్యా-"
అంటూ కుర్రాళ్లంతా
అడిగినారు తాతయ్యను.

కామశాస్త్రి తాత చంద
మామలాగ చిరునవ్వుతో
"కోపం వదిలా బాబూ
కాశీలో" అన్నాడు.

కూర్చునివింటూ వుండిన
కొంటెకిష్టు డడిగాడూ—
"నీవేమిటి వదలిపెట్టి
నావయ్యా తాతయ్యా?"
కామశాస్త్రి తాతప్పుడు
గర్వంగా మొహం పెట్టి

"కోపం వదిలానర్రా
కాశీలో" నన్నాడు
కూర్చుని వింటూ వుండిన
కొంటెసోము డన్నాడూ—
"నీవేమిటి వదలిపెట్టి
నావయ్యా తాతయ్యా"
కామశాస్త్రి తాతప్పుడు
గట్టిగ గొంతెత్తి "అబ్బ!
కోపం వదిలానర్రా!
కోపం!" అని అరచినాడు.
కూర్చుని వింటూ వుండిన
కొంటెలక్ష్మి అందిగదా
"నీవేమిటి వదలిపెట్టి
నావయ్యా తాతయ్యా?"
అంటూంటే కామశాస్త్రి
అగ్గిరాము డయ్యాడు
కస్సుబుస్సు మంటు లేచి
కండువాను దులిపి అనెను:
"'కోపమర్రా, కోపం, నా
కోపం', అని చెప్తూంటే,
చెవుడర్రా వెధవాయ్‌లూ?
ఛీ ఛీ ఘాండవతలికి!"

చరిత్రకు అందని శ్రామికులు

చిత్రకారుడు : శ్రీ ఎ. పైడిరాజు (విజయనగరం)

'మనిషిక్కడ, మనసెక్కడ?'

చిత్రకారుడు : శ్రీ కె. నరసింహం (శ్రీకాకుళం)

బొమ్మరిల్లు

దెబ్బకు దెబ్బ

శ్రీ మంథా లక్ష్మణరావు

జగ్గారావూ రమణమూర్తి యను
బావా, మరుదులు వున్నారు
వేళాకోళా లాడుకొనుటలో
ఒకరిని మించిన వారొకరు
వారిరువురునూ ఒకనాడూ
సంభాషించిరి ఈలాగూ.

రమణమూర్తి:

బావా బావా నీవిపుడూ
ఒకరూపాయుంటే అప్పిమ్మా.

జగ్గారావు:

ఇప్పుడు రూపాయెక్కడి దోయ్?
ఒకపావలె యున్నది నాయొద్ద

రమణమూర్తి:

రూపాయుండక పోవట మేమిటి
మనీ పర్సులో ఉంటుంది.

జగ్గారావు:

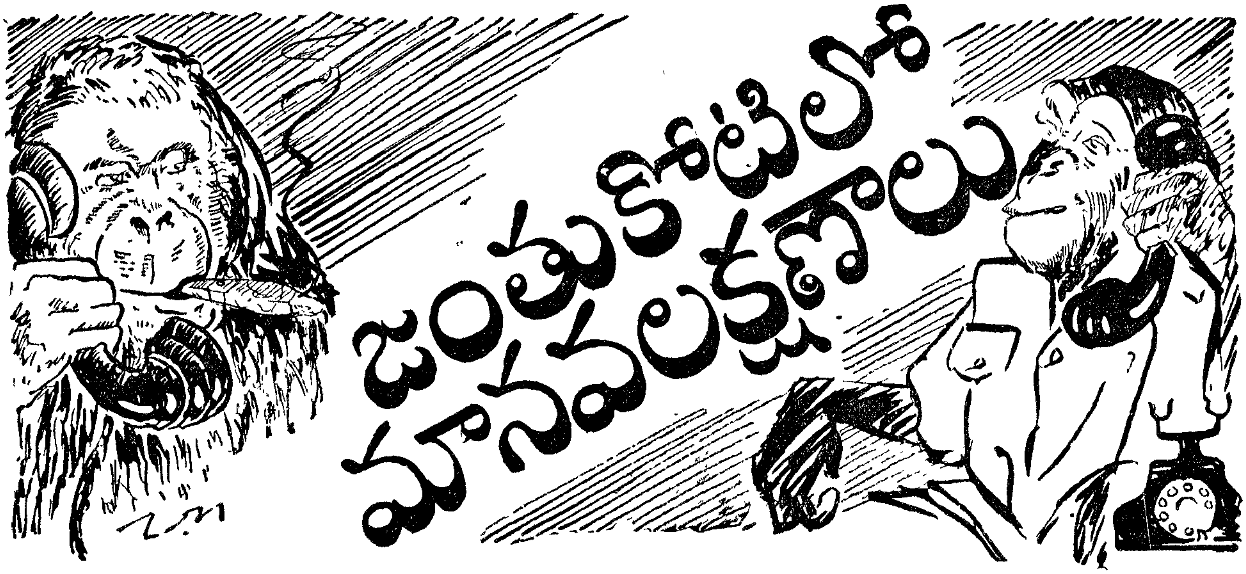
పావలకంటే ఎక్కువ వుందని
ఋజువు చేసినచో రూపా యిచ్చెద.

రమణమూర్తి:

పావలకంటే ఎక్కువ యున్నచో
రూపాయిచ్చెద నన్నావూ
కావున నీయొద్ద నిప్పుడు
రూపాయి పావల వున్నట్టేగా
చూచావా నే ఋజువు చేసితిని
కావున రూపాయిచ్చెయ్యి.

జగ్గారావు:

బలేవాడవోయ్ బావానీవూ
తెలివి తేటలను కలిగిన నీవూ
రూపాయ్ పావలా వున్నాదన్నావ్
బాగుగనే నువ్వు ఋజువు చేశావ్
పావల కాసును నాకుంచేసీ
తీసుకొనుము నువ్వా రూపాయి

(గతసంచిక తరువాయి)

ఒక్క ఆవులలోనే కాక, మందలు మందలుగా బ్రతికే యితర రకాల జంతు సముదాయాల్లో కూడా సాంఘికమైన వ్యత్యాసాలు వుంటాయని శాస్త్రవేత్తలు యిటీవల కనిపెట్టారు. మందలో బ్రతుకుతూ, తిండికోసం పోటీలు పడటం తప్పని ప్రతి జంతువులోనూ సంఘ నియమాలు, కట్టుబాట్లు ఏర్పరచుకోవటం తప్పనిసరి అవుతుందేమో కూడాను!

డాక్టర్ రీస్ అనే ఆయన, మరికొంత మంది అసిస్టెంట్ల సహాయంతో యిటీవల గొర్రెల గుణాలని పరిశీలించాడు. ఆయన పరిశోధనలు జరిపిన కేంద్రంలో మొత్తం 12 గొర్రెలు వున్నాయట. వాటిలో 4 మొగవి, 4 ఆడవి, 4 పసివి. ఈపన్నెండింటిలో తడవ కొక్కటిని బయటికి తీసి, అది విడి విడిగా మిగిలిన 11 తోనూ తిండికోసం పోటీపడేటట్లు చేశాడట. ఆమంద అంతటిలోకి ఎక్కువ వయస్సువున్న మొగగొర్రెపట్ల మిగిలిన 11 గొర్రెలు గౌరవం చూపించాయట. తరువాత ఆనాలుగు మొగ గొర్రెలు ఆడ గొర్రెలమీద అధికారం చెలాయించ బోయాయట. ప్రతి ఆడ గొర్రె, తాను కన్నబిడ్డను తప్ప, మిలిగిన పసివాటి నన్నిటినీ తరిమికొట్టి తిండి అంతా తామే తినేశాయట.

పరీక్షా పద్ధతిమార్చి, బోనులో తిండిపెట్టి, తడవకు ఒక్క గొర్రె మాత్రమే పట్టేందుకు చాలినంత తలుపు ఆబోనుకి అమర్చి పెట్టారుట. ఏగొర్రె ముందు లోపలికి పోతుందో చూశారుట. అన్ని గొర్రెలలోకి పెద్దదైన మొగగొర్రె ముందుగా లోపలికి పోయింది. అది పోతుంటే మిగిలినవి చూస్తూ వూరుకొన్నాయే కానీ, అడ్డు పడలేదు. అది దానికడుపు పట్టినంత మటుకు మేసి తిరిగి వచ్చేశాక, దానికంటే కొంచెం తక్కువ వయస్సువున్న గొర్రెపోతు లోపలికి వెళ్లింది. పోతులవంతు పూర్తి అయ్యాక, ఆడగొర్రెల్లో పెద్దది లోపలికి వెళ్లింది. వయస్సులని బట్టి ఆనాలుగు ఆడగొర్రెలూ ఒకదాని తరువాత ఒకటి మేసి రావటం పూర్తి అయ్యాక, పసివి లోపలికి వెళ్లాయి.

డాక్టర్ జాన్ పాల్ స్కాట్ అనే మరొక శాస్త్రవేత్త మేకలతో మరికొన్ని పరీక్షలు చేశాడు. వాటిలో కూడా యిలాగే పెద్ద, చిన్న, మొగ ఆడ వ్యత్యాసాలు కనిపించాయట. పరిస్థితులు మామూలుగా వున్నంతవరకు యీ పట్టింపులు పనిచేస్తాయి కానీ, అసాధారణమైన పరిస్థితులు ఏర్పడినప్పుడు కూడా యివి యిలాగే పెద్దా చిన్నా తారతమ్యాలు పాటిస్తాయో లేదో చూద్దామని యీాయనకు బుద్ధిపుట్టింది. అన్ని మేకలకీ కొన్ని గంటల తరబడి తిండి పెట్టకుండా డొక్కలు మాడ్చేసి, ఒక్కసారిగా నోరూరించే కమ్మని గడ్డి వాటికళ్లముందు తెచ్చి పడేయించాడు. అది కంట పడగానే అన్ని మేకలలోనూ విపరీతమైన సంచలనం, త్రొక్కులాట కనిపించాయట. కానీ, ముందుగా ముట్టెజాపిన మేక, తనతో పోటీగా మరొక మేక కూడా ముట్టెజాపి

★ జంతుకోటిలో మానవలక్షణాలు ★

ముందికివస్తే, ఆమెక వంక పరీక్షగా చూసి, అది తనకంటే పెద్దదైతే తాను తప్పుకొనేదట; అదే తన కంటే చిన్నదైతే దానిమీదికి ఒంటికాలితో పోయేదట— (ఈతత్వం మనలో కూడా బాగా అవుపిస్తుంది. ఫ్యాక్టరీల్లో ఫోర్‌మన్‌గా పనిచేసే వాడు, పైఅధికారులు ఏమన్నా వూరుకొంటాడు కానీ, తన క్రింద పనిచేసేవాడు తప్పు దిద్దబోయినా కూడా సహించడు!)

కోడిపెట్టలలో కూడా అనేక రకమైన సాంఘిక నియమాలు వున్నాయని షిజెల్ డెరప్ ఎబ్బె అనే ఒక శాస్త్రవేత్త కనిపెట్టాడు. కోడి పెట్టలకీ ఒక రాణీవుంటుంది. ఆరాణీగారు తనయిష్టం వచ్చినప్పుడు యిష్టమొచ్చిన పెట్ట తల మీద ముక్కుతో పొడిచి నిర్భయంగా వచ్చేసే హక్కు దానికి వుంటుంది. ఆ పెట్టల సంఘంలో అన్నిటికంటే తక్కువ స్థానంలో వుండే పెట్ట అందరిచేతా పొడుపులు పొడిపించుకొని కిమ్మనకుండా బ్రతకాలి. రెండు పెట్టలు ఒకచోట సమావేశమైతే, ముందుగా వాటి బలా బలాలు సరిచూసు కొంటేనే కాని వూరుకోవు. (అపరిచితులైన ఆడవాళ్లు యిద్దరు ఎక్కడ సమావేశమైనా ముందుగా వాళ్లవాళ్ల భర్తల హోదాలేమిటో, ఎంతెంత రాబడివున్నదో అడిగి తెలుసుకొని, దానికి తగ్గినట్లుగానే ఒక్కళ్లనొకళ్లు గౌరవించుకోవటమో, అగౌరవపరచుకోవటమో చేస్తారు. ఈ విషయంలో మొగవాళ్లూ అంతే!)

కోడిపెట్టల సంఘంలో మరొక విశేషం వుంటుంది. పైఅంతస్థుకు చెందిన రాణీకంటే, క్రింది అంతస్థుల్లో ఎక్కడో వేల్లాడుతూ, తన కంటే తక్కువ తరగతికి చెందిన వాళ్లు ఆట్టేలేని కోడిపెట్ట మహా నిరంకుశంగా ప్రవర్తించటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. (సైనిక శాఖల్లో సామాన్యంగా మేజర్ జనరల్ కంటే, సార్జంటు మహా దురుసుగా వుంటూ వుంటాడు!) ఒక జట్టులో నుంచి విడిపడిపోయిన కోడిపెట్ట ఏదైనా మరొక కొత్తజట్టులో చేరినప్పుడు, ఆకొత్త జట్టులోని అన్ని కోడిపెట్టలచేతా పొడిపించుకొని, వాటిలో తన స్థానం ఏమిటో ముందుగా తేల్చుకోవాల్సి వుంటుంది. (పొరుగూరికి పోయిన కుర్రవాడు అక్కడ పిల్లల గుంపుల్లో చేరేలోగా, ఆకొత్త పిల్లలు చేతుల్లో ఎన్నోరకాల అవమానాలు పొంది వాటినన్నిటినీ ఎదిరించి నిలబడితేనే ఆముఠాలో మెంబరైనా కాగలుగుతాడు.)

కోతుల్లోనూ యీతత్వం వుంది. అంతకు పూర్వం పరిచయంలేని కోతులు రెండు ఎప్పుడు సమావేశమైనా, రెండూ కాసేపు కుస్తీలు పట్టి, తమరిద్దరిలో ఎవరు బలవంతులో తేల్చుకు తీరుతాయి. బోనుల్లోవుండే కోతుల సమూహానికి ఎల్లప్పుడూ ఒక నాయకుడు వుంటాడు. ఆబోనులోకి ఎవరు ఆహారం పడేసినా ముందుగా ఆనాయకుడే దాన్ని స్వాధీనపరుచుకొంటాడు. ఈలోగా తన అనుచర వర్గంలో ఎవడైనా ఒక కోతివెధవ తొందరపడి ఆ తినుబండారాల్లో కొంతభాగం కొట్టేస్తే, యీ నాయకుడు దానినోరు పగలదీసి, దాని నోట్లోవుండే అన్నపు తిత్తులన్నీ గాలించి,ఆ తినుబండారాన్ని పైకితీసి, తననోట్లో పెట్టేసుకొంటుంది.

జంతు సముదాయాల్లో కన్పించే యీమాదిరి సంఘ నియమాలు కేవలము వాటివాటి బలాలను బట్టి మాత్రమే కాక, కొన్ని కొన్ని సందర్భాలలో వాటి తెలివితేటలను బట్టి కూడా ఏర్పాటు ఔతూ వుంటాయి.

అనేక తరహాల జంతువుల్లో యితరులను లొంగదీసుకు నడిపించడం మొగజంతువులకే హక్కుభుక్తంగా వుంటుంది. కానీ జింకల విషయంలో మాత్రం అల్లాకాదు. ఆడదానికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యం, అధికారం వుంటాయి.

మానవ లక్షణాలు ఎక్కువగా, మందల్లో బ్రతికే జంతువుల్లో కంటే ఏకాకిగా బ్రతికే జంతువుల్లోనే మరీ ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తాయి. దీన్నిబట్టి ప్రకృతి కూడా మందలో గుడ్డిగా బ్రతికేవారికంటే, స్వతంత్రంగా బ్రతికే వాళ్లనే ఎక్కువగా అభిమానిస్తున్నట్లు అర్థమౌతుంది. మానవసమూహాలనికూడా మందలు క్రింద తయారుచేసి అందరి జీవితాలనూ ఒకే మాదిరిగా నడిపించాలని చూసే పరిస్థితులు అంతగా వాంఛనీయం కాదని అనిపిస్తున్నది. ఎవరికి వారుగా బ్రతుకవలసి వచ్చినప్పుడు మనిషిబుద్ధి మరీ బాగా

అన్నా చెల్లి

చెల్లి: అమ్మా! అన్నయ్య నా అన్నంలో నీళ్లు పోస్తున్నా డే.

అన్న: నా అన్నంలో అది పోస్తోం దే.

చెల్లి: నువ్వే పోశావు ముందు.

అన్న: నువ్వే పోస్తా నన్నావు.

అమ్మ:- ఏమిట్రా గోపీ ఆగోల; ఊరుకోవే శారదా.

అన్న:- నీమీద ప్రేమ అమ్మకి!

చెల్లి:- నీమీద లేదేం?

అమ్మ:- ఊరుకోండ్రా అట్లా అరుస్తా రేరా?

అన్న, చెల్లి - అది కొట్తోం దే. వాడు కొడ్తున్నా డే.

అమ్మ:- చెరి రెండు వేయనా ఊరుకుంటా రా లేదా.

అన్న:- నాకు చల్ల పొయ్యవే.

చెల్లి:- నాకూ పొయ్యవే.

అన్న:- నాకు ముం దే.

చెల్లి:- నాకుముం దే

(రీడింగ్ రూమ్‌లో)

చెల్లి:- అన్నయ్యా హోంవర్కు చేశావురా?

అన్న:-సిగ్గు లేక పోతే సరి, నాతో మాట్లాడ్డానికి.

చెల్లి:- నిన్నడగ లేదు.

అన్న:- నీకు చెప్ప లేదు.

చెల్లి:: అయితే ఎందు కడిగావ్.

అన్న:- నువ్వెందు కడిగావ్,

చెల్లి:- అమ్మతో చెప్తా.

అన్న:- చెప్పుకో.

చెల్లి:- అమ్మా, వీడు కొట్టున్నా డే.

శ్రీ కలపటపు భాస్కర్రావు

అన్న:- లేద మ్మా, అబద్ధ మమ్మా.

చెల్లి:- ఊ ఊ ఊ చూడవే.

అన్న:- దొంగేడుపే ఉత్తినే అంటోంది.

అమ్మ:- మీఇద్దరికి చదువేం లేదుటే.

చెల్లి:- ఉందే. మాకు ఇవ్వాళ వేమన శతకం ఇచ్చారు.

అన్న:- శతకం ఇవ్వడ మేమిటే నీమొహం.

చెల్లి:- నీమొహం - పద్యంరా శతకంలోది.

అమ్మ:- సరే చదవండి.

చెల్లి:-
"పందిపిల్ల తెచ్చి బాగుగా తన్నినన్
కుక్కపిల్లవచ్చి కుంయి మనును
అందుచేత హింస నలరగాజేయుకు
విశ్వ వినుతదేవ వీరనాగ."

అమ్మ:- ఇదేం పద్యమే, దాని మీద ఎవరిపేరు వ్రాసిఉందే.

చెల్లి:- అపర వేమన అని ఉందే కవిగారు కాబోలు.

అమ్మ:- సరేనువ్వు చదవరా.

అన్న:- "తీటగల భాగ్యశాలికి, వాటముగా గోళ్లుఉండి, వేడ్నిళ్లుంటే."

అమ్మ:- ఆపరా వెధవగోల ఇదేం చదువురా అదేమో పంది, కుక్క అంటుంది. నువ్వేమో గజ్జి, చిడుము అంటావు లేకపోతే ఒకటే గోల ఇంటినబడి! చరిత్ర చదవండి.

చెల్లి:- "అంతట అలగ్జాండరు ఆరు పులులను రెండు పందులను వధించి శేముషీ ధురంధరుడై పాములను పట్టుటకు కుక్కలను వదలెను."

అన్న:- (నిద్ర తో తూల్తూ) "కవిత్రయమన నన్నయ్య తిక్కన ఎఱ్ఱాప్రగడ అను వారలేనని భారతమువలన ఋజువగుచున్నది."

అమ్మ:- గోపీ వీపుమీద ఒకటి బాది) వెధవాయ్ చరిత్రచదవరా అంటే తెనుగు చదువుతావ్.

అన్న:- (ఏడుస్తూ) "అప్పుడు అన్నగారి మరణము చే చింత నొందిన సయాంబాయి శహాజీతో కర్ణాట-కర్ణ...కర్ణాటకము చేరెను."

అమ్మ:- శహాజి ఎవరురా?

అన్న:- (టకీమని) శివాజీ కొడుకు.

వికసించటానికి ఎక్కువ అవకాశాలు వుండవచ్చు. ఈవిషయంలో మనఅందరి అభిప్రాయాలు ఏకీభవించినా, ఏకీభవించక పోయినా, మనచుట్టూ మసిలే యీ మూగ జీవాల జీవిత విధానాలని అంతకంతకు అతి సన్నిహితంగా అర్థం చేసుకొంటూ వుంటే, మనతత్వం ఏమిటో మనకు యింకా బాగా బోధపడే అవకాశం వుంటుందని మాత్రం గట్టిగా చెప్పవచ్చు.

(ఐపోయింది)

విషయ సేకరణ:-విశ్వాత్ముల నరసింహమూర్తి.

★ అన్నా చెల్లి ★

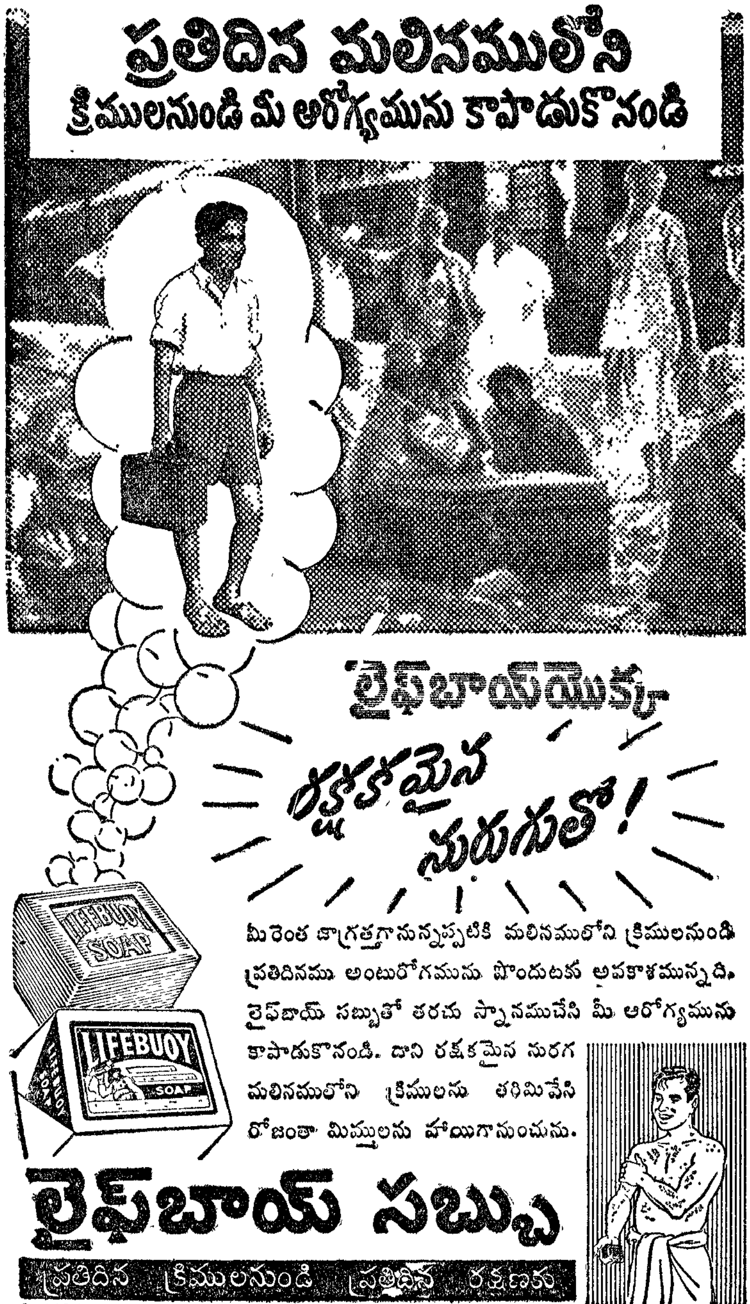
అమ్మ:- సరిగ్గా చూడరా.

అన్న:- అంతేనే.

చెల్లి-కాదే శివాజీ తండ్రే [...]హాజీ.

అమ్మ:- శహాజీకి భార్యలెందరు?

అన్న:- ఇద్దరు. ఒక ఆమె జిజియా, రెండవ ఆమె సయీూ.

అమ్మ:- చాల్లే పడుకోండి...

(రెండవ రోజు)

అమ్మ:- నేను గుళ్ళోకి వెళ్తొస్తా అల్లరి చేయకుండా ఉండండి. చేశారంటే తంతాను. (వెళ్ళిపోతుంది)

అన్న:-చెల్లీ హార్మనీ వాయిద్దాంటే.

చెల్లి: అమ్మ కొడుతుందిరా.

అన్న:- పర్వాలేదు లేవే.

అన్న:- (హార్మోనియం తీసి వాయిస్తూ ఉంటాడు).

చెల్లి:- అమ్మ వస్తుందిరా, ఆపరా.

అన్న:- ఏడ్చావులే ఊరుకో (సరిగమ అని 'పమగరి' అనే స్వరం వాయిస్తాడు).

చెల్లి:- సినిమాపాట పాడరా.

అన్న:- (మెట్లు గబగబ వేస్తూ) "అది గదిగో ఎలుకపిల్ల అందమైన ఎలుకపిల్ల ఆడెనోయీ".

(నల్లమెట్టు ఊడుతుంది)

చెల్లి:- అమ్మతో చెప్తానాగు.

అన్న:- చెప్పద్దే అన్నంపెట్టి అతికిస్తాను.

(అన్న చెల్లి అన్నం తెచ్చి రాచి నల్లమెట్లు అంటించి అరుగుమీద పెట్టి ఎండబెట్టి పెట్లో పెడతాడు).

అమ్మ:- (వచ్చి) ఏమిట్రా సర్దుతున్నావ్.

చెల్లి:- మరేమరే అన్నయ్యే హార్మనీ చెడగొట్టాడు.

అమ్మ:- (విసురుగా చెరి రెండు వేసి వెళ్ళిపోతుంది).

అన్న:-(ఏడుస్తూ) రేపటినుంచి మనం ఏదీ ముట్టుకోవద్దే.

చెల్లి:- (ఏడుస్తూనే) అవునురా.

★

ఎదురు తిరిగింది

శ్రీ శ్రీపాద వెంకటాచలం

ఆ రోజే రామయ్య పంతులకి నెలజీతం ముట్టింది. జీతం పట్టుకొని, యింటికి రాగానే భార్య రవణమ్మ ఆ నెలకి ఏయే వస్తువులు కావాలో చూసుకుంటోంది.

రామయ్య పంతులు కోర్టులో ఒక చిన్న గుమాస్తా పని చేస్తున్నాడు. నెలకి నూరు రూకలు ముట్టుతూంటాయి. అయినా మొదటి తారీఖున జీతం వస్తే మూడో తారీకున ముష్టికి బయలు దేరవలసిన బాపతే. దానికి తోడు గంపెడు పిల్లలు కూడా ఉన్నారు.

నెలలో వాడే వస్తువులన్నీ చూసుకున్న తర్వాత, రవణమ్మ "రెండు శేర్లు కందిపప్పూ, శేరు మినప్పప్పూ, మూడు శేర్లు ఉప్పూ" అంటూ కస్తూరిబిళ్ళల దగ్గర్నుంచి, బియ్యం వఱకూ ఏకరువు పెట్టింది.

అన్నీ విన్నతర్వాత రామయ్య "నాకు ఈమధ్య చాలా పని ఉంటోంది. అంచేత వీలున్నప్పుడు తెస్తాన్లే" అన్నాడు.

రవణమ్మ "అన్నట్టు చెప్పడం మరచిపోయానండోయ్! నాకాసులపేరు పెరిగిపోయింది. (పెరిగిపోవడమంటే తెగిపోడం అన్నమాట. 'తెగిపోయింది' అని, ఆడవాళ్లు అనకూడదట.) ఏ కంసాలికేనా యిచ్చి, బాగుచేయించండి" అని కూడా చెప్పింది.

"వీలుంటే ఘూస్తాన్లే" అంటూ రామయ్యపంతులు పనిమీద ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు.

వీళ్ళ సంభాషణంతా పక్కనే గోడచాటునుండి, ఓ దొంగ విన్నాడు. కాసుల పేరు సమాచారం కూడా విన్నాడు. వెంటనే వాడో కాగితం తీసుకొని, దానిమీద రవణమ్మ భర్తకి చెప్పిన వస్తువులన్నీ ఒకటీ పొల్లుపోకండా ఎక్కించుకున్నాడు.

మర్నాడు ఆ దొంగ బజార్లోకి వెళ్ళి, తా నెక్కించుకొన్న వస్తువులన్నీ ఒకటీ తప్పిపోకండా కొని, ఒక పెద్ద బుట్టలో వేసుకొన్నాడు. అన్నీ కొనేటప్పటికి దొంగకి యాభై రూపాయలు వదిలాయి. ఆ బుట్ట బుజాన్నేసుకొని, దొంగ తిన్నగా రవణమ్మ యింటికొచ్చాడు.

రవణమ్మని పిల్చిన తర్వాత, దొంగ "అమ్మా! బాబుగోరు ఏదో పనిమీదున్నారమ్మా! ఇవన్నీ కొని, ఇంటికి వెళ్లి, యిచ్చి రమ్మన్నారు" అన్నాడు.

రవణమ్మ బుట్టలోవన్నీ తీసుకొని వెళ్ళి, వంటయింట్లో భద్రంగా వుంచుకొని వచ్చి, "ఇంకేమేనా చెప్పారా?" అని, అడిగింది.

"ఆ సెప్పారమ్మా! పెరిగిపోయిన కాసులపేరు ఉందిటమ్మా! దాన్ని బాగు సేయిస్తారట. పట్టుకొని రమ్మన్నారు." అన్నాడు దొంగ.

రవణమ్మ లోపలికి వెళ్ళింది. ఎందుచేతనో యివ్వ బుద్ధి పుట్టలేదు. తిరిగివచ్చి, దొంగని నిదానంగా చూసి, "నిన్ను నేనెప్పుడూ చూళ్ళేదే! నిన్ను నమ్మడం ఎలాగ?" అంది సంకోచిస్తూ.

దొంగ "ఆ వస్తువులన్నీ కొని, పంపించి, దాన్ని తీసుక రమ్మన్నారండీ బాబుగోరు. దీని కింత అనుమానం ఎందుకమ్మా?" అన్నాడు.

"అది కాదోయ్! నిన్ను నేనెప్పుడూ ఎరగనాయిరి! అదీకాక, బాబుగోరి దగ్గర్నించి, ఒక వుత్తరమ్మక్కేనా పట్టుకొచ్చావు కావు. నీకు నేను అంత వెలగల వస్తువు ఎలా యిస్తాను చెప్పు" అంది ఆవిడ!

"అది కాదమ్మా! బాబుగోరే స్వయంగా చెప్పారండీ, దాన్ని పట్టుకరమ్మని" అన్నాడు వాడు.

అన్నాడే కాని, వాడి గుండెలు పీచుపీచుమంటున్నాయి.

రవణమ్మ "పోనీ యిప్పు డేమీ మించిపోలేదు కదా! ఒక చీటీ పట్రాకూడదూ!" అంది.

"సాలా దూరం వుందమ్మా ఆఫీసు. నామీద మీకంత అనుమానం ఎందుకమ్మా? నిజంగా

"అన్నట్లు మరిచిపోయానండోయ్!, కాసులపేరు పెరిగిపోయింది!!"

★ ఎదురు తిరిగింది ★

బాబుగోరు తెమ్మన్నారు." అన్నాడు.

ఇలా అనేటప్పటికి రవణమ్మకి అనుమానం వేసింది.

ఆవిడ "ఎవడవిరా నువ్వు? ఇవ్వనంటూంటే నీకెక్కాదు. ఇంత బలవంతపెడ్తున్నావేం? ఉండు. మా వాణ్ణిచ్చి, పంపిస్తున్నా బాబుగారి దగ్గరికి" అని, "ఒరేయ్! సూరీ!" అని కేకవేసి, తీసుకరావడానికి కాబోలు యింటిలోకి వెళ్ళింది.

మన దొంగ గుండెల్లో రైళ్లు పరుగెత్తాయి. పై ప్రాణాలు పైనే పోయాయి. "ఇప్పుడు వీళ్ళ చేతిలో పడ్డానంటే జైలు కెళ్ళడం తప్పదు" అనుకున్నాడు.

రవణమ్మ మళ్ళీ వచ్చి, చూసే సరికి లేడు.

సాయంత్రం భర్త వచ్చాక "మీరు వస్తువులన్నీ కొని, ఎవడి చేతనో పంపారుగా. అన్నీ సరిగా వున్నాయి" అంది.

రామయ్య పంతులు బిత్తరపోయి చూస్తూ, "కొనడమేవిటి?, పంపడమేమిటి? నేనేమీ పంపలేదే" అన్నాడు.

"పంపకపోవడమేవిటండీ! ఎవడో వచ్చి, పంపమన్నారని చెప్పేడు? పైగా మీరు కాసులపేరు కూడా తెమ్మన్నారట?"

"కొంపతీసి యిచ్చేశావేమిటి? నే నెవడిచేతా పంపలేదే."

రవణమ్మ నవ్వుతూ "ఇవ్వలేదులెండి. ఎవడో వచ్చి, మీరు యిమ్మన్నారని మొన్న నేను మీతో చెప్పిన వస్తువులన్నీ కొని తెచ్చి, కాసులపేరు యిమ్మని, అడిగాడు. ఆ వస్తువులన్నీ యింట్లో పెట్టి, మీరు యిమ్మన్నారో లేదో తెలుసుకోడానికి సూరినిపిలుద్దామని లోపలి కెళ్ళాను. వచ్చేసరికి లేడు" అంది.

పంతులు సంతోషంగా "హమ్మయ్య! భలే పనిచేశావు. నిన్ను బాగా నమ్మించడానికి అన్నీ కొని తెచ్చాడు. ఈ నెల యాభై రూపాయలు మిగిలేయి." అని అన్నాడు భార్య చేసిన పనిని మెచ్చుకుంటూ. ఆ యాభైతోనూ పై నెలలో కాసులపేరు బాగు చేయించాడు. ★

బొమ్మరిల్లు సీరియల్

అద్దెబోటులో-

ముగ్గురు మొనగాళ్ళు

(కుక్క సంగతి సరే సరి!)

2

నదిలో ప్రయాణానికే అందరమూ యిష్టపడ్డాం. మ్యాపులమీద దుమ్ము దులిపి, ఏనదిమీద ఎటు వైపుకు పోవడం మంచిదో ఆలోచిద్దామనుకొన్నాం. వారం రోజులపాటు చేయవలసిన యీ ప్రయాణానికి తగ్గ ఏర్పాట్లు అన్నీ ముందుగానే చూసుకోవటం మంచిదని, వాటినిగురించిన చర్చకు దిగాం.

మా ప్రయాణం శనివారంనాడు ప్రారంభించటం మంచిదని అందరమూ ఒప్పుకొన్నాం. అయితే అందులో ఒకచిక్కు వచ్చింది. నేనూ, హారిస్సూ వున్నామంటే, మే ముభములమూ కూడా శనివారం వుదయమే యింటినుంచీ బయలుదేర గలం. మాజార్జికి అల్లా కుదరదు. వాడు ప్రతిరోజూ వుదయం పదినుంచి సాయకాలం నాలుగు గంటలవరకు ఒక బ్యాంకులోపడి నిద్రపోతుంటాడు. (అక్కడ వాడు చేసే వుద్యోగం అదే!) శనివారంనాడు మాత్రం మధ్యాహ్నం రెండు గంటల కల్లా ఆబ్యాంకు మూసేస్తారు. ఆసమయానికి వీడు ఎంత బండనిద్రలో వున్నా కూడా, మిగిలిన వుద్యోగులు వాడికా కోటు తొడిగి టోపీ తగిలించి, వీధిలోకి గెంటేస్తారు. కాబట్టి ఒకలా చేస్తే యీ సమస్య తీరిపోతుందనుకొన్నాం. మొదట అనుకొన్నట్లే నేనూ, హారిస్సూ యింటిదగ్గర వుదయమే బయలుదేరి బోటులో ఎక్కితే, మధ్యాహ్నం రెండు అయ్యేసరికి మాబోటు పట్టణపు పొలిమేరలు దాటుతుంది: అప్పటికి హారిస్సు బాంకులో నుంచీ బయట పడటం జరుగుతుంది కనుక, వాడు అటునుంచీ అటేవచ్చి మాబోటుని అందుకోవచ్చు. అక్కడికి ఒక ఏర్పాటు అయింది.

ఇక రెండోది...చేయబోతున్న ప్రయాణం ఒకరోజుదీ, రెండురోజులదీ కాదుగదా! వారం రోజులు. ఈవారంరోజుల్లోనూ రాత్రిపూట పడుకోవటం ఎక్కడా అనే సమస్య వచ్చింది. రాత్రి అయ్యే సమయానికి ఏదో ఒక వూరికి వెళ్ళిపోయి, అక్కడ హోటళ్లలో బస చేయటమా, లేక, ఎక్కడో ఒక చోట బోటుని కట్టేసి, గట్టుమీదనే పడుకొని కాలక్షేపం చెయ్యటమా అనే సమస్య చర్చకు వచ్చింది.

నేనూ, జార్జీ ఆరుబయటనే కాలక్షేపం చేద్దామన్నాము. ఆరుబయట పడుకోవటంలోవుండే హాయిని వేయివిధాల వూహించుకొన్నాం. సాయంత్రమయ్యేసరికి ప్రకృతి ఎంత మనోరంజకంగా తయారు అవుతుందో చిత్రించుకొన్నాం. పగలంతా ప్రయాణంచేసిన సూర్యుడు కందిపోయిన మొఖంతో పశ్చిమాద్రిపై అస్తమిస్తాడు. ఆకాశవీధిలో ఆతడు వెదజల్లిపోయిన అరుణకాంతులు క్రమక్రమంగా హరించుకు పోతాయి.

మూలం :
జెరోమ్ కె. జెరోమ్

★

అనువాదం :
విశ్వాత్ముల నరసింహమూర్తి

★ ముచ్చటగా ముగ్గురు ★

గుక్కపెట్టి ఏడ్చిన పిల్లవాడు ఒక్కసారిగా వూరుకొన్నట్లు, కిలకిలా రావాలుచేసిన పక్షులన్నీ ఒక్కసారిగా నిశ్శబ్దమై పోతాయి. నర్మగర్భంగా నదీ తరంగాలు చేసే ఆసంభాషణలు తప్ప, చెవులకు మరొక శబ్దం వినిపించదు. నదికి యివతల అవతలవున్న ఎత్తైన గట్లమీదనుంచీ చిమ్మ చీకట్లు దెయ్యాల్లా మీది మీదికివచ్చి ప్రపంచాన్నంతటినీ ఆవరించేస్తాయి. సృష్టి అంతా యామినీ కాంత విస్సీల కుంతతాలలో ఎక్కడో చిక్కుపడిపోయి, అంతటా గాఢాంధ కారమే అవుపిస్తుంది.

అల్లాంటి సమయంలో మేము మాబోటుని ఆట్టే రద్దీలేని చోటు చూసి, అక్కడ లంగరుదించి వున్నంతలో ఏదో ఒకటి యింత వొండుకు తింటాం. పైపులుతీసి వెలిగించి, సరదాగా కాసేపు ఏవో కబుర్లు చెప్పుకొంటాం. మా సంభాషణల్లో విరామం వచ్చినప్పుడల్లా, అవతల మాపడవకి కితకితలుపెట్టి కేరింతాలు కొట్టే తరంగాల బాలికల నవ్వుల మ్రోతలు వినిపిస్తూ వుంటాయి. వాటి సందడిలో మధ్య మధ్య నదీ తరంగాలు చేసే చప్పుడులోనుంచే ఎవేవో కమ్మని పాటలు వినిపిస్తాయి. కొన్ని వందల, వేల సంవత్సరాల నుంచీ యీ నదీమ తల్లి యిలాగే ఎందరో మానవ మాత్రులను తనప్రక్కన కూర్చుండ బెట్టుకొని ఏవేవో కమ్మని పాటలు నేర్పింది. ఇలా యింకా ఎన్ని వేల సంవత్సరాలు నేర్పుతుందో, ఎన్నితరాల మానవులని ఋజ్జగిస్తుందో ఎవరమూ చెప్పలేం!! నదీజాలాలు పాడే ఆపాటలు ఏవో, అవి వింటున్నంతసేపూ ప్రతివాడికీ అర్థమౌతున్నట్లే వుంటుంది కానీ, 'ఆపాట యిది' అని తరువాత మాటల్లో చెప్పటం మాత్రం ఎవరితరమూ కాదు. వెన్నెల కాంతిలో మాప్రక్కగా ప్రవహించే ఆనదీ జలాలు చూస్తున్నంత సేపూ యివి, సాగరుడనే ప్రియుడికోసం తడబడే అడుగులతో వెతుకుతూ పోయే అభిసారికలా, అనిపిస్తుంది. వాటి గమనాన్ని తిలకిస్తూ అలానే చాలాసేపు కూర్చుండిపోతాం. ఎంతసేపు చూసినా తనివితీరక అదొక రకమైన అసంతృప్తి మా మనస్సులను ఆవహించేస్తుంది. ఎందుకో దిగులుకూడా వేస్తుంది. ఏమి మాట్లాడటానికీ బుద్ధి పుట్టదు. మాట్లాడేటందుకు ఏవిషయమూ తోచదు. చివరికిక ఆపరిస్థితికి తట్టుకోలేక, కొడిగట్టిన పైపుల్లో పొగాకు విదిలించేసి "ఇకపోయి పడుకొందామా" అంటూ అందరమూ కూర్చొన్న చోటినుంచీ లేచి పోతాం. ఎక్కడో ఒకచోట పక్కలు పరుచుకొని, ఆకాశంలో దూరంగా ఎత్తుగా మినుకు మినుకుమనే తారకల మూగ సంజ్ఞలను అర్థం చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తూ, ఆప్రయత్నంలోనే యదమరచి నిద్రపోతాం. ఆనిద్రలో ఎంతో కమ్మని కలలువస్తాయి

కలల్లో యీలోకమంతా నవయవ్వనపు రుచిర మంద హాస వీచికలతో ప్రత్యక్షమౌతుంది.

రాబోయే అనుభవాలను గూర్చి నేను యింత చక్కగా ఆలోచించుకొంటూ వుంటే, "ఆరు బయట పడుకొందా మంటున్నారు కదా? మరి వానవస్తేనో?" అంటూ ఆహారిస్సుగాడు అపశకునపు వాక్కు పలి కాడు. నాకు వొళ్లు మండుకుపోయింది. ఈహారిస్సుతో వచ్చినపీడే యిది! కావ్యలోకాల్లో వాడు కాలైనా పెట్టడు: వాడిలో కవిత్వలక్షణం గోరంతైనా లేదు! పొందరాని దానికోసం పరితపించే తత్వం వాడిలో కంచు కాగడాలువేసి వెతికినా కనిపించదు. కవి కుమారుడిలాగా మాటవరసకి ఏడవటమైనా వాడికి చేతకాదు. వాడికి కళ్లవెంట నీటిచుక్క అన్నది ఎన్నడూరాదు. అథవా ఎప్పుడైనా వాడికళ్లల్లో నీటి చుక్క కనిపించిందీ అంటే, అందుకు కారణం పచ్చి వుల్లిపాయ కొరికిన ఘాటేగాని యింకొకటి కాదు.

ప్రపంచమంతా గాఢ సుషుప్తిలో మునిగి పోయిన నిశిరాత్రి సమయంలో మీరూ, హారిస్సూ సముద్రపు టొడ్డున నిల్చొని వుండటం సంభవించిందను కోండి. సాధారణంగా మీరు ఎలాంటి వారైనా, అటువంటి సమయంలో ప్రక్కవాడితో "విన్నావ టోయ్; ఆసాగర సంగీతం? ఎంత మధురంగా వుందో! సముద్ర గర్భంలో సాగరకన్యలు వీణెలు మీటుతూ పాటలు పాడుతున్నారు కాబోలు!..." అనో, "కోరికలు తీరకమునుపే తనువు చాలించిన ఏ ప్రేతమో, చూశావా, ఎలా ఘోషపెట్టుతున్నదో?" అనో అంటారు. అంతేకదా? మీరేదో కాస్తంత అలౌకిక విషయాల వూసు ఎత్తేసరికి, మా హారిస్సు యిచ్చే సమాధానం ఏమిటో తెలుసా?—

"ఆ వినిపించేది సంగీతమూ కాదు: చట్టు బండలుకాదు. సముద్రపుహోరు! నీతలలోకి కొంచెం పైత్యం ఎక్కినట్లుంది. పదపద!...ఇక్కడే ఆవీధి మలుపులో సారాయి అమ్మే దుకాణం ఒకటి వున్నది. నీజన్మలో యింతవరకు గుచిచూడని స్కాచ్ ఒక చుక్క వేసుకొందువు గాని పద. అరఃనిమిషం ములో నీ తలలో పైత్యం అంతా దిగిపోతుంది." అంటాడు.

హారిస్సు సర్వకాల సర్వావస్థలలోనూ ఏదో ఒక వీధి మలుపులో మంచి సారా దొరుకుతుందని అంటూనే వుంటాడు. రేపు ఎప్పుడో మనం చచ్చి పోయాక, స్వర్గానికి వెళ్లితే (స్వర్గం అంటూ ఒకటి వుంటే) అక్కడ కూడా హారిస్సు ఎదురైతే ఏం మాట్లాడుతాడో తెలుసా?

"ఊఁ! మీరూ యిక్కడికే వచ్చారన్నమాట. మంచిది! అన్నట్లు...అదిగో...అక్కడే ఆ వీధి మలుపులో ఫస్టుక్లాసు అయిన అమృతం దొరుకుతోందోయ్ పోదామా?" అంటాడు.

ఎంతసేపటికి మామూలు విషయాలను మించి ఆలోచించని తరహా మనిషి కనుకనే హారిస్సు, ఆరు బయట పడుకుంటే వానవచ్చినప్పుడు చిక్కు వుంటుం దని హెచ్చరించాడు. నిజమే—అందులో ఎంత చిక్కు వున్నదీ? మీరు కూడా ఆలోచించండి.

ప్రొద్దుటినుంచీ ఆగకుండా జోరున వర్షం కురు స్తూనే వున్నది. అయినా అప్పటికే సాయంకాలమై పోయింది. ఇక ఎక్కడోన్న ఒకచోట బోటు దిగిపోయి డేరా బిగించి అందులో యింత వండుకొని తిని పడు కోవాలి. బోటులో చూడబోతే బాగా రెండు అంగు ళాల ఎత్తున నీళ్లు నిలిచాయి. వస్తువు ప్రతిదీ నీటిలో నానినాని పోయింది. చివరకి ఎట్లాగో గట్టుమీద ఎక్కడో కాస్త పొడిగా వున్నచోటు కనిపిస్తుంది. అక్కడ డేరావేద్దామనుకొని, ముందు పడవకి లంగరు వేసి, డేరా గుడ్డని పడవలోనుంచి బయటకి తీస్తారు. మీలో యిద్దరు యీ పని పూర్తిచేసే భారం మీద వేసుకొని మహా వుత్సాహంగా గుంటలన్నీ తవ్వేసి, మేకులన్నీ బిగించేసి, డేరా పైకి లేపటం మొదలు పెట్టుతారు.

డేరా గుడ్డ వానకి పూర్తిగా తడిసి, ఏనుగంత బరువు ఎక్కిపోతుంది. డేరా బిగించటానికి ఒక వంక మీరు తంటాలు పడుతుంటే తడిసి వేళ్లాడు తున్న కాన్వాసుగుడ్డ హోరుగాలికి మాటిమాటికీ ఎగిరెగిరి వచ్చి మీ తలమీద పడుతూవుంటుంది. మీకు కోపంతో పిచ్చెక్కిపోతుంది. కాన్వాస్ పొడిగా వున్నప్పుడే డేరా మేకులకి బిగించటం మాట లతో అయ్యే పని కాదు. అల్లాంటిది బాగా తడిసిపోయి బిర్రబిగిసివున్నప్పుడు దాన్ని బిగిం చటం దేవుడికైనా చేతకాదు. ఆ పరిస్థితిలో మీకు

★ ముచ్చటగా ముగ్గురు ★

కలిగిన చిరాకు కొద్దీ, రెండో వైపున మీలాగే కాన్వాస్ బిగించటానికి తంటాలు పడుతున్న మీ మిత్రుడు, ఆ కార్యంలో మీకు సహాయం చెయ్యటం మానేసి, మీ పని పాడుచెయ్యటమే వాడు పనిగా పెట్టుకొన్నాడనిపిస్తుంది. మీ వైపు మీరు డేరాని

ఎంత చక్కగా అన్ని మేకులకీ బిగించేశానా అని సంతోషిస్తుండగానే, అవతలవైపు వాడు పట్టు వదిలేస్తాడు. అంతా కూలబడిపోతుంది.

"ఒరేయ్! ఏమిట్రా నీ వుద్దేశం?" అని మహా కసిగా అడిగేస్తారు మీరు వాణ్ణి.

"నీ వుద్దేశం ఏమిట్రా?" అని వాడు అంతకంటే కసిగా మిమ్మలి అడుగుతాడు.

"పీలూచాలు చూసుకోకుండా అదే పనిగా కాన్వాస్ పట్టాని పట్టుకు గుంజుతావేంరా, చవటా?" అని మీరు హుంకరిస్తారు.

"నేను గుంజలేదోయ్!" వాడు ఘీంకరిస్తాడు.

"లేదు. నువ్వు చేసిందతా తప్పుడుపనే!" అని మీరు ఘంటాపథంగా వాడి మొఖంమీద కొట్టినట్లు చెప్పేసి, డేరా మేకుని పట్టుకుని ఒక్క గుంజు గుంజేస్తారు. పడిపోకుండా యింకా నిలిచివున్న ఆనాలుగు మేకులు పెళ్లగిలి వచ్చేస్తాయి.

"తెలివితక్కువ దద్దమ్మ! చేశాడు మహా ఘన కార్యం" అంటూ అవతల మనిషి మిమ్మల్ని చూసి సణుగుతుంటాడు. చేతిలో సుత్తీ మేకూ కిందపారేసి మీరు అటు వైపుకి అడుగులు వేసుకొంటూ పోతారు అసలు యీ భాగోతం ఏమీ బాగులేదనీ, పని చెయ్యదలుచుకొంటే ఫలాని ఫలాని విధంగా చెయ్యమనీ, లేకపోతే నోరుమూసుకొని అవతల కూర్చోమనీ, అతగాడికి తేల్చి చెప్పేద్దామని. తీరా మీరు నాలుగు అడుగులు వేసి చూసేసరికి, సరిగ్గా యివే మాటలు యింతకంటే తీవ్రంగా మీకు చెప్పాలనే మీ మిత్రుడు బయలుదేరి డేరామేకు చుట్టూ తిరిగి మీ వైపుకే వస్తుంటాడు. మీరు అటునుంచి యిటుకీ, మీ మిత్రుడు యిటునుంచి అటుకీ తిరుగుతూ ఒకాళ్ల కొకళ్లు బుద్ధిచెప్పటం కోసం పదిమాట్లు ప్రదక్షిణాలు చేస్తారు. మీరు భయులూ కలిసిచేసిన యీ హంగామా మూలంగా డేరాకమ్ములు అన్నీ వూడి నేలమీదపడి అంతా ఒక పెద్దలుంగ చుట్టగా చుట్టుకొని కుప్పన పోతుంది.

"నేను చెప్పినంతా అయింది. చూశావా? ఇదంతా నీమూలంగానే!!" అని మీ యిద్దరూ ఒక్కసారే ఒకే గుక్కలోనే అరిచేసి ఒకళ్లకేసి ఒకళ్లు గుడ్లురిమి చూసుకొంటారు.

మీరిద్దరూ యీవిధంగా జుట్టూ జుట్టూ పట్టుకొనే పరిస్థితికి వచ్చేదాకా, అక్కడ దూరంగా నదిలో బోటుకి లంగరు వేయటానికి ఎంతో సేపటినుంచి తంటాలు పడుతున్న మీ రెండో మిత్రుడు అప్పుడే

ఫ్రాడి పడతాడు, భూమిమీదికి. ఇంతసేపూ మీరు అరచిన అరుపులు అన్నీ, అతనికి దూరం నుంచీ విని పిస్తూనే వుంటాయి. కానీ అతడవి మీ అరుపులు అనుకోడు:—ఎక్కడో దూరంగా పిడుగులు పడు తున్నాయి కాబోలు ననుకొంటాడు. డేరా యింకా లేవకపోవటం చూసి అతనికి వొళ్లు మండుకొస్తుంది. "దిక్కుమాలిన డేరా బిగించకుండా యింతసేపు ఏం చేస్తున్నారురా?" అంటూ అక్కడనుంచే మీయిద్దరి మీదా రంకెలు వేస్తూ వస్తాడు.

చిట్టచివరికి ఎల్లాగైతేనేం, మీ ముగ్గురి భుజ బలం మూలంగా డేరా పైకి లేస్తుంది. మీ సరుకు లన్నీ తెచ్చి అందులో పడేసుకుంటారు. వాన జోరు యింకా తగ్గదు. చలిగాలి రంయ్ రంయ్ మని వీస్తూ, ఎముకలు కొరికేస్తుంటుంది. కాస్తంత మంట అయినా రాజేసుకొని చలికాచుకొందామనుకొంటే, నేల అంతా తేమ! పైగా తెచ్చుకొన్న కట్టెలు అన్నీ తడిసి ముద్దలై పోయాయి. ఇక లాభంలేదని స్పిరిట్ సీసా బయటికి తీసి, స్టౌవ్ వెలిగించి దాని చుట్టూ మీరు ముగ్గురూ ముసురుతారు.

నాటి భోజనపదార్థాలలో మీకు పుష్కలంగా లభ్యమయ్యేది వాన నీరు. మీరు తెచ్చుకున్న నాన్ రొట్టెలో మూడింట రెండు వంతుల నీళ్లు. ప్రక్క ఆధరువుల్లో నాలుగింట ఐదుపాళ్లు నీళ్లు. కాఫీపొడి, పాలపొడి, చక్కెర, వెన్న, వుప్పు అన్నీ కలగాపుల గంగా కలిసిపోయి కాలకూట కషాయంగా ప్రత్యక్ష మౌతాయి.

వాటితోనే ఏదోవిధంగా తృప్తిపడి, చుట్ట అయినా కడుపునిండా కాల్చుకుందామనుకొని పొగాకు పట్టా విప్పిచూస్తారు. ఆ పొగాకు కూడా బాగా తడిసి పోయి అందులోనుంచి నీటిబొట్లు కారుతుంటాయి. దీంతో మీపని మరీ నీరుగారిపోతుంది. మీ అదృష్టం కొద్దీ, కూడా తెచ్చుకొన్న సీసాలో యింకా కొంత సారాయి మిగిలివుంటే, అది కాస్తా గొంతులో పోసు కొని, పడ్డ కష్టాన్నంతటినీ మరచిపోయి గుర్రుపెట్టి నిద్రపోతారు.

ఆ నిద్రలో, ఏదో పెద్ద ఏనుగు వచ్చి మీ గుండెలమీద కూర్చున్నట్లూ, అగ్నిపర్వతం ఏదో బ్రద్దలై మిమ్మల్ని ఆ ఏనుగని ఎక్కడో అగాధ మైన సముద్రంలోకి విసిరేసినట్లు ఏమిటేమిటో పీడ కలలు వస్తాయి. సముద్రంలోకి పారేశాక కూడా ఆ ఏనుగు మీ రొమ్ములమీదనుంచీ లేవదు. కలత నిద్రలో కళ్లు తెరుస్తారు. కళ్లు తెరిచివున్నా కూడా ఏదో ప్రమాదం జరిగిందనే నమ్మకం మీ మనస్సులో కదులుతూనే వుంటుంది. ఆ ప్రమాదం ఏమిటై వుంటుందా అని ఆలోచిస్తారు. పెద్ద ప్రళయం ఏదో వచ్చి, సృష్టి యింతకుముందే అంతమై పోయింది కాబోలు ననుకొంటారు. మళ్లీ అంతలో అదేమీ కాదు—ఎవళ్లో దొంగలో, హంతకులో, ప్రవేశించి వుంటారు; లేకపోతే ఏదో అగ్నిప్రమాదం సంభవించి వుంటుందని పిస్తుంది.

ఇలాంటివి జరిగినప్పుడు మనుష్యులంతా ఏం చేస్తారో మీరూ అదే చేస్తారు. అరుస్తారు. కాళ్ళూ చేతులూ కొట్టుకొంటారు. కానీ మీకు సహాయం చేయటానికి ఒక్కడూ రాకపోగా, కొన్నివేల మంది మిమ్మల్ని పట్టుకొని తన్నేస్తున్నారనిపిస్తుంది.

ఇంతలో మరొకమూలనుంచీ సన్నని మూలుగు వినిపిస్తుంది. ఆ క్షణంలో మీ రెటువంటి యాతనలో పడి కొట్టుకుంటున్నారో సరిగ్గా అటువంటి స్థితిలోనే మరొక నిర్భాగ్యు డెవడోకూడా వున్నాడనిపిస్తుంది. ఇదేదో మీకు ఒక్కరికే పట్టుకొన్న దుస్థితికాదనీ, యింకా ఎంతమంది యిలా బాధపడుతున్నారోననీ మీకు అందరిమీదా జాలివేస్తుంది కానీ, మీమటుకు మీరైనా తప్పించుకు బయటపడితే అంతే చాలునని, వెర్రి ఎత్తినట్లు కాళ్ళూ చేతులూ కొట్టుకోవటం మొదలు పెట్టుతారు. అలా కొట్టుకోగా కొట్టుకోగా చివరి కెప్పుడో మీకు కాస్త వూపిరి ఆడే అవకాశం దొరుకుతుంది. కానీ యింతలో పదిఅడుగుల అవ తలగా ఎవడో గూండా మిమ్మల్ని చంపటానికే కని పెట్టుకు కూర్చొన్నట్లు ఒక దృశ్యం కనిపిస్తుంది. ప్రాణంమీది ప్రీతికొద్దీ మీరు వెర్రికేకలు వేసి, ఆతనితో పోట్లాడిఅయినా సరే బ్రతికి బయట పడదా మని లేవబోతారు.

"ఆరినీ! నువ్వా?" అంటాడు అవతల మనిషి— మీరు సరిగ్గా ఆతన్ని గుర్తు పట్టి ఆమాటే అనబోయే సమయానికి.

"అవును: నేనే!" అంటూ మీరు కళ్లు నలుపు

ముచ్చటగా ముగ్గురు

కొంటూ లేచికూర్చుని "అసలు ఏమిటి జరిగిందీ?" అని అడుగుతారు, మీ మిత్రుణ్ణి.

"డేరా పడిపోయి కాన్వాస్‌గుడ్డ మనని పూర్తిగా కప్పేసింది. అన్నట్లు...మన మిత్రుడు ఏడీ?"

ఇద్దరికీ ఒక్కసారే కంగారువేసి యిద్దరూ ఏక కంఠంతో "ఒరేయ్" "ఒరేయ్" అని కేకలు వేయటం మొదలు పెట్టుతారు. అలా కొంతసేపు కేకలు వేయగా వేయగా, మీరు కూర్చున్నచోటనే భూమిఅడుగున ఏదో కదులుతున్నట్లు తోస్తుంది. ఎక్కడినుంచో అతి హీనస్వరంలో "నాతలమీద కూచున్నావేరా, గాడిదా? లేవరా! వూపిరి ఆడటం లేదు!" అంటూ ఏమిటో సన్నగా గొణుగుతున్నట్లుగా మాటలు వినిపిస్తాయి. 'ఈగొంతుక యిదివరకు ఎక్కడో విన్నట్లే వున్నాం: ఎక్కడ విన్నాం చెప్మా!' అని మీలో మీరు తర్కించుకొంటూ వుండగా బురద కొట్టుకుపోయిన ఆకారంతో అతగాడు ఎక్కడనుంచో భూమిలోంచి మొలుచుకు వచ్చినట్లు, పైకి వస్తాడు. మీ రుభయులూకలిసి వాడిని ఏడిపించటం కోసమే అల్లా చేశారనే నమ్మకంతో వాడు మీమీదికి తన్నటానికి తయారౌతాడు. ఎలాగైతే నేం, అప్పటికేదో సర్ది చెప్పుకొని ముగ్గురూ పడుకొంటారు.

ప్రొద్దున లేచేసరికి మీ ముగ్గురికీ నోటమాట పెగలదు. గతరాత్రే మీకు బాగా పడిశెం పట్టేస్తుంది. ఆపడిశె భారంలో ఎవరితోనో ఒకరితో అస్తమానం దెబ్బలాడుతూ వుంటే బాగుంటుందనీ మీ ముగ్గురికీ అనిపిస్తుంది. ముగ్గురూ హోరాహోరీ మూడుగంటల సేపైనా పోట్లాడు కొంటారు.

ఇంత గందరగోళం జరుగుతుంది కాబట్టే, మా ప్రయాణ సందర్భంలో, ఎటువంటి పరిస్థితిలోనూ రాత్రిపూట ఆరుబయట పడుకోకూడదని తేల్చేసుకొన్నాం. మర్యాదస్తులైన అందరు పెద్దమనుష్యుల లాగానే, మేము కూడా వీలైనంతమటుకు రాత్రుళ్లు హోటళ్లలోనే గడిపేద్దామని నిశ్చయించు కొన్నాం.

మేముచేసిన యీ నిర్ణయం మా 'మాంట్ మొరన్సీ'కి చాలా నచ్చినట్లుంది. సంతోషంగా మొరిగేసింది. కవులు కావాలని కలవరించే ఆ ఏకాంత వాసం ఆ కుక్కకి ఎంతమాత్రమూ సరిపడదు. చప్పుడు అంటే దానికివున్న సరదా మరెవ్వరికీ వుండదు.

మాకుక్క మొఖంకేసి ఆచి చూచిన వారందరికీ, యిది నిజానికి కుక్కకాదనీ, ఏదో శాపవశంచేత భూలోకంమీద యీరూపంలో బ్రతుకుతున్న దేవత తప్ప మరేమీ కాదనీ అనిపిస్తుంది. అందులో ఏమీ సందేహంలేదు. దానిమొఖంలో అదేమిటో చాలా చిత్రమైన భావం కనిపిస్తూంటుంది. ఆభావమేమిటో యిదమిత్థమని మాటల్లో చెప్పలేం. "ఏమిటి యీ లోకం పోకడ? దీన్ని బాగుచేసే శక్తి నాకేవుంటే ఎంత బాగుండునో కదా?" అని అది ఎల్లప్పుడు లోలోపలనే బాధపడు తున్నట్లుంటుంది. దానిమొఖం కేసి చూసినప్పుడు యిలాంటి భావం ఏదో కనిపించి లోగడ ఎందరో ముసలమ్మలు ఆవురుమని ఏడ్చారు కూడాను!

మొట్టమొదటి సారిగా యీ 'మాంట్ మొరన్సీ' నా పోషణలోకి వచ్చినప్పుడు, యింతమంచి దేవతా లక్షణాలు కలిగిన కుక్క యీ భూమి మీద ఆట్టేకాలం బ్రతకబోదని చాలా భయపడ్డాను. ఆరోజుల్లో అస్తమానం దాని ఎదురుగుండా కూర్చొని "ఈదేవతా శునకం నాకు ఆట్టేకాలం దక్కదు. ఎప్పుడో ఒకరోజున దేవలోకం నుంచీ విమానంవచ్చి, బొందితోనే దీన్ని స్వర్గానికి తీసుకుపోతుంది: తప్పదు" అని దిగులుపడుతూ వుండేవాడిని. ఆకుక్క కూడా నావంక అలాగే తదేక దీక్షతో చూస్తూ వుండేది. నన్ను గురించి అది తనలో తాను ఏమనుకొనేదో అది మాత్రం నాకు తెలియదు.

కానీ నన్ను పట్టుకొన్న ఆమాదిరి భయాలన్నీ కాలక్రమంలో తీరిపోయాయి. ఈకుక్క వీధిలోకి పోయినప్పుడల్లా ఒక్కొక్క కోడిపిల్లను చంపేసేది. ఇది చంపిన ప్రతి కోడిపిల్లకీ నష్టపరిహారం క్రింద ప్రక్క యిళ్లవాళ్లకి మొత్తం మీద చాలాడబ్బు చెల్లించుకోవలసి వచ్చింది. కనీసం నూటపధ్నాలుగు సందర్భాలలోనైనా దీన్ని వీధికుక్కల కాట్లాటలో నుంచీ విడిపించుకొని, బలవంతగా యింటికి యీడ్చుకు

వచ్చి ఒకమూల కట్టి పడేశాను. ఇలాంటివి ఎన్నో అనుభవాలు అయ్యాక యీదేవతా శునకం భూమి మీాద నుంచీ వేగమే వెళ్లిపోబోవటం లేదనే నమ్మకం నాలో కుదురుకొన్నది.

జీవితమంటే మాంట్ మొరెన్సీకి వుండే అభి ప్రాయం లేదు. వీధికుక్కల నన్నిటినీ పోగుచేసుకొని, మురికి గూడేలమీాదికి పోయి, అక్కడవుండే శునక సంతతితో పేచీలుపడి నెగ్గుకు రావడంలోనే సొగసు వుంటుందని దానికొక గట్టినమ్మకం. అలాంటి నమ్మకం వుందికనుకనే, మేము మాప్రయాణాల్లో రాత్రి వేళల ఒంటరిగా ఆరుబయట కాక, పదిమందీ వుండే హోటళ్లల్లో గడపాలని నిశ్చయించుకొనే సరికి దానికిఅంత సంతోషం వేసింది.

ఈరీతిగా రాత్రి బసలనుగురించి మానలుగురిలోనూ ఏకాభిప్రాయం కుదిరినమీాదట, యిక చర్చనీయాంశం ఒక్కటే ఒకటి మిగిలింది. ఆదేమిటంటే మేము ఒక్కొక్కళ్లం ఎంతెంత సామాను కూడా పట్టుకెళ్లాలి, అని. ఈ విషయమై ఒక రాత్రి రాత్రి అంతా ఏక బిగిని వాదించగల దమ్ము తనకి వున్నదనీ, అయినా యిప్పటికి ఆవిషయం వదిలేసి, వీధి మలుపులోవున్న హోటలుకి వెళ్లి ఒక్కచుక్క వేసుకొని, రాత్రికి హాయిగా పడుకొని, పొద్దున్నే ఆ విషయాలన్నీ మాట్లాడుకొందామనీ హారిస్సు అన్నాడు.

జార్జి తనకు కూడా 'దాహం' వేస్తోందన్నాడు (జార్జికి 'దాహం' వెయ్యని క్షణమంటూ అసలు ఎన్నటికైనా వుంటుందేమో యికముందు చూడాలి.) నాకుకూడా ఓబొట్టు నిమ్మరసం మిళాయించిన చుక్క సేవిస్తే మంచి చేస్తుందని పించింది.

మా ముగ్గురుకీ యించు మించుగా ఒకే అభిప్రాయం కుదిరింది కనుక, చర్చను మరుసటి రోజుకి వాయిదావేసి, సభ చాలించి లేచాం. సభా సదుల, ముగ్గురమూ కోట్లు తొడుక్కొని, హేట్లు పెట్టుకొనిం బయటికి నడిచాం.

(ఇంకావుంది)

మాస్టరు :- ఏరా సోమూ? పదిరోజులుగా స్కూలుకి రావటం మానేశావేమిరా?

విద్యార్థి:- మాఅన్నయ్య పెళ్లికి వెళ్లానండి.

మాస్టరు:- మీ అన్నయ్యకు పెండ్లి అయిందా! ఎవరిని పెళ్లి చేసుకొన్నాడు?

విద్యార్థి:- ఒకఅమ్మాయి నండి.

మాస్టరు: ఓరి శుంఠా! అమ్మాయిని కాకబోతే అబ్బాయిని ఎవరైనా పెళ్లిచేసుకొంటారా?

విద్యార్థి:- ఎందుకు చేసుకోరండి?

మాస్టరు: ఎవరు చేసుకోగా చూశావురా?

విద్యార్థి: మాఅక్కయ్యనే;

—మిస్. హేమా (నాగపూరు)

భరణివారి "చండీరాణి"లో ఎన్. టి. రామారావు, భానుమతి.

క్లోజప్ లో ఇంద్ర ధనుస్సు

సినిమా ఎల్లా తీస్తారు?—3

చెకొస్లోవాకియన్ రచయిత కారల్ చాపెక్ రచనకు అనుసరణ:

(నండూరి రామమోహనరావు)

కథనుంచి సినేరియోకి

గతవారం వర్ణించబడిన నమూనా కథలనుబట్టి, కథ దొరకగానే సరిపోదనీ, దాన్ని సినిమాతియ్యటం అత్యంత యాతనాభరితమై వుంటుందనీ స్పష్టమవుతుంది. సాధారణంగా సినిమా నిర్మాతలు నాటక రూపంలోనో, నవలా రూపంలోనో కథను దొరకపుచ్చుకుంటారని ఇదివరకే చెప్పాను. అయితే ఆ కథ, సినిమాలు తీయబడే గంధర్వ లోకంలోకి అడుగు పెట్టడానికి ముందు, బాగా కుదించుకుపోవలసి వుంటుంది. ఇలా కుదించుకుపోయిన కథనే 'సినాప్సిస్' అంటారు.

సినాప్సిస్ రాయటం కూడా ఒక కళే. ఇంత పెద్ద నవలను కొద్ది పేజీల్లోకి కుదించటమంటే మాటలా? సాధారణంగా సినాప్సిస్ రాసే కళాకారులు అసలు కథలో సినిమాకు పనికిరాని అంశాలను, వాటితో పాటు పనికివచ్చే అంశాలను తీసేసి కొన్ని పేజీల్లో కథ రాసి నిర్మాతలకు సమర్పిస్తారు. ఇలాగ ప్రధాన, అప్రధాన అంశాలన్నీ తీసివేయబడిన కథను 'స్కెలిటన్' (అస్థిపంజరం) అని కూడా అంటారు. అసలు కథ ఖూనీ చెయ్యబడిందనే విషయం తెలపడానికంత కంటే మంచిమాట దొరకదు. ఖూనీ జరిగిన తరవాత కథా కళేబరాన్ని పోస్టుమార్టమ్ (శవపరీక్ష)కు పంపిస్తారు. ఆ తరవాత దాన్ని జాగ్రత్తగా మరగబెడతారు. అప్పుడు అస్థిపంజరాన్ని ఇవతలకు తీసి శుభ్రంగా ఎండబెడతారు. అప్పటికిగాని అది ట్రీట్‌మెంటును ధరించటానికి సిద్ధంగా ఉండదు.

సినాప్సిస్, లేక 'కథయొక్క స్కెలి

టన్' ఎలా తయారవుతుందో పైన వివరించాను. దీనికి సరిగ్గా విరుద్ధమైన పద్ధతిలో జరిగేదాన్నే 'ట్రీట్ మెంట్' అంటారు. అంటే చిత్రవధ చెయ్యబడి కేవలం బొమికెల గూడుగా మిగిలిన కథకు అనేక ఔషధాలు ఉపయోగించి, శ్రద్ధగా చికిత్స చేసి, మళ్లీ ప్రాణం పోస్తారు. బొమికెకూ బొమికెకూ మధ్య ఖాళీ జాగాలో సీక్వెన్సులూ, సీన్లూ, డైలాగులూ, ఇంకా ఏమేమిటో అనేక పదార్థాలు కుక్కుతారు. అప్పుడా అస్థిపంజరానికి 'ఇది నిజంగా కథేసుమీ, బొమికెల గూడు కాదు,' అని భ్రమకలిగించే ఒకానొక స్వరూపం ఏర్పడుతుంది. ఈ స్వరూపం మరి దేనికీ పనికిరాకపోయినా సినిమా తియ్యడానికి మాత్రం పనికివస్తుంది. అంటే సాహిత్యవేషం వేసుకున్న కథకి సినిమా వేషం వేశారన్నమాట.

ఒక ఉదాహరణ చెబితే ఈ సంగతి బాగా బోధపడుతుంది: నవలలో "కథానాయకుడు ప్రేయసినిగూర్చి ఆలోచిస్తున్నాడు" అని ఉంటుందనుకోండి. అతని ఆలోచనను సినిమాలో ఎలా చూపిస్తాము? సినీ నాయకుడు ఊరికే ఎల్లాపడితే అల్లా ఆలోచించడు: సిగరెట్టు వెలిగిస్తాడు వేళ్లు వణుకుతూంటాయి. గదిలో అటూ ఇటూ పచార్లుచేస్తాడు. కిటికీలోంచి బయటికి చూస్తాడు. చెట్టుకొమ్మమీద కువకువలాడే పావురాల జంటకనిపిస్తుంది...... దాదాపు ఈమోస్తరుగా వుండాలి సినిమాలో ఆలోచించే పద్ధతి.

అలాగే "కథానాయిక హృదయం ఛిన్నాభిన్నమైంది" అని నవలలో ఉంటుంది. కథానాయిక తాలూకు హృదయం సినిమాలో చూపించటమెల్లా? ఆమె నల్లటి చీర ధరించి, ఒంటరిగా తోటలో తిరుగుతూ వుంటుంది. దూరాన మోడైపోయిన చెట్టొకటి కనిపిస్తుంది. చెట్టుమీద మిగిలిన రెండుమూడు ఆకులూ ఒకటొకటే రాలి నదిలో కొట్టుకుపోతాయి ... ఈ విధంగా ఆమె హృదయ వేదన మనకు చూపించబడుతుంది.

ఒక్కొక్కసారి సినిమాలో పాత్రలు తమ ఆలోచనలను పైకే అనేస్తారు. అయితే ఈ స్వగతాలు వీలైనంత క్లుప్తంగా ఉండటం అవసరం. దుఃఖం చూపించాల్సివస్తే గ్లిసరిన్ కన్నీళ్లు క్లోజప్‌లో తుడుచుకోవచ్చు. ఇలాగే అనేక పద్ధతులున్నాయి.

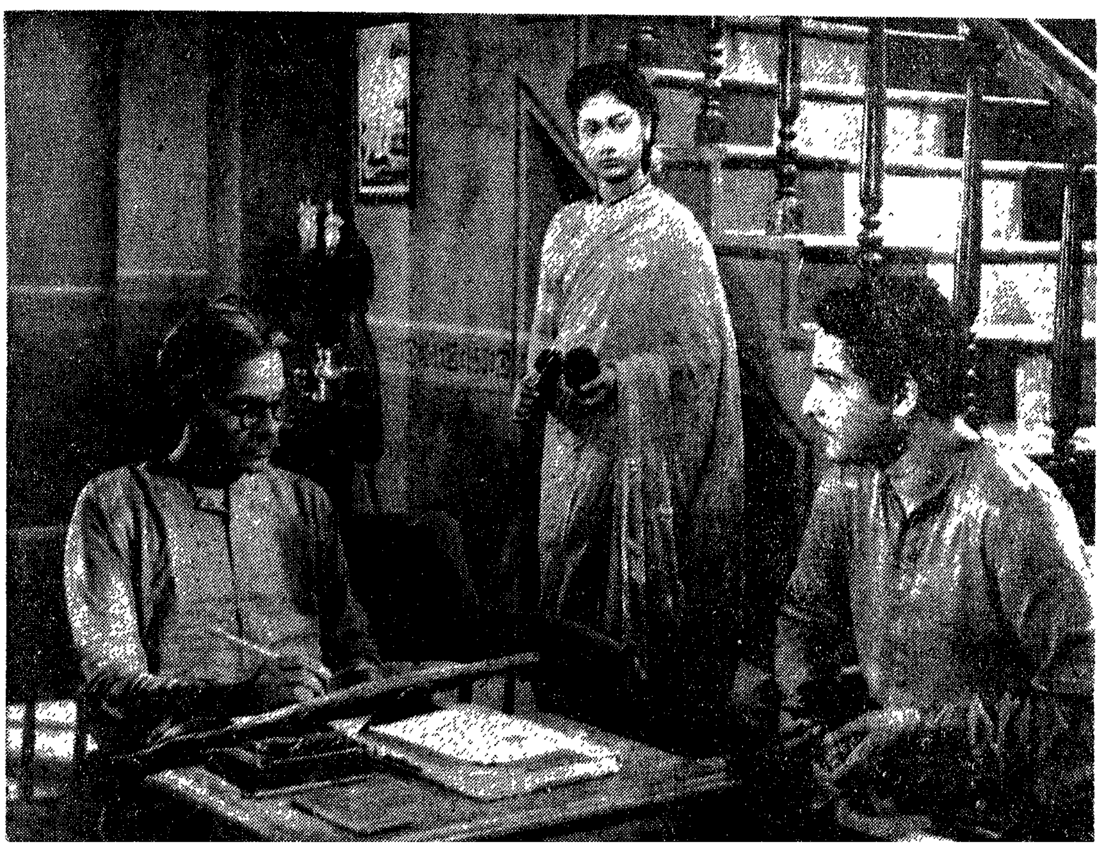
ట్రీట్ మెంట్ అనే పదానికి శాస్త్రీయమైన నిర్వచనం ఇవ్వాలంటే—"భావాలను బొమ్మల్లోకి తర్జుమా చెయ్యటం" అని చెప్పాలి. పామరుల భాషలో నిర్వచించాలంటే—"ప్రేక్షకులకు ఆలోచించే అవసరం రానివ్వకూడదు. అంటే వారి ఆలోచనా శక్తిని నిద్రబుచ్చాలి. ఏక బిగిని మూడుగంటలసేపు విసుగులేకుండా వారు సినిమా చూడగలగాలి. ఇందుకు తగినట్లుగా కథను తయారు చెయ్యటాన్నే ట్రీట్ మెంట్ అంటారు."

ట్రీట్ మెంట్ రాసేటప్పుడు ఇంకో విషయం జ్ఞాపకం ఉండాలి. సీనరీ వీలైనంత గబగబా మారిపోతూ వుండాలి. ఎందుకంటే ప్రేక్షకులకు ఎప్పటికప్పుడు కొత్తసీనరీ చూపించకపోతే విసుగెత్తిపోతారు. అయితే నిమిష నిమిషానికి సెట్టింగులు మార్చేయకూడదు, సెట్స్ నిర్మించటం మాటలుకాదు. అసలు ఎక్కువ డబ్బు అవే మింగేస్తాయి అందుకని సాధ్యమైనంత తక్కువ సెట్స్‌తో సినిమా తయారయ్యేలాగ ట్రీట్ మెంట్ రాసుకోవాలి.

ఇప్పటికి ట్రీట్ మెంట్ ను గూర్చి తెలుసుకోవడం అయింది. ఇక ముందు రాబోయేది సినేరియో, లేక షూటింగ్ స్క్రిప్టు, లేక వట్టి స్క్రిప్టు. ట్రీట్ మెంటు రాసేటప్పుడు జాగ్రత్తగా అస్థి

నవయుగవారి "జ్యోతి"లో మిక్కిలినేని, సావిత్రి, రామచంద్ర కాశ్యప.

మూక్కలుకట్టించే విషయమై మాట్లాడుతున్నారు, షావుకారు కనకయ్య, కొడుకు వాసు, కోడలు ఉమ.

‘వీడే నమ్మా నా పెద్దకొడుకు’ అని ముత్తయ్య నే పలిచిన గౌరికి—పరిచయం చేస్తున్నది మంగమ్మ
ప్రసాద్ ఆర్ట్‌పిక్చర్స్‌వారి “పెంపుడుకొడుకు”లో శ్రీరామమూర్తి, పుష్పవల్లి, సావిత్రి.

సినిమా ఎల్లా తీస్తారు?

పంజరంలోని ఖాళీజాగాలను సీక్వెన్సులు మొదలైన పదార్థాలతో పూరించుకుంటూ వస్తారని ఇంతదాక చెప్పాను. సినేరియో రాసేటప్పుడు మళ్లీ ఈకకి ఈక, తోకకి తోక ఊడదీసి పెడతారు. కథా శరీరాన్ని చిన్న చిన్న ముక్కలుగా తెగగొడతారు. ఈముక్కలనే ‘షాట్సు’ లేక కెమేరా ‘సెటప్స్’ అంటారు. ఈ ముక్కలెంత ఎక్కువగా ఉంటే అంత చక్కని సినేరియో తయారవుతుంది. దీనికొక ఉదాహరణ ఇస్తాను:

“రాజకుమారి ప్రమీలాదేవి, ఆమె ప్రియుడైన మగధరాజకుమారుడు ఉద్యానవనంలో ఒక చెట్టుకింద నిలబడి మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు. ప్రమీలను ప్రేమించిన మంత్రి ఆదారినే పోతూ, వారిమాటలువిని ఆగుతాడు. వెనక్కి వెళ్ళి ఇంకొక పొద చాటునించి వారిని గమనిస్తూ వుంటాడు. ఇంతలో ఒక పామువచ్చి ప్రమీలను కరవబోతుంది. రాజకుమారుడు దాన్ని చంపివేస్తాడు.” ట్రీట్‌మెంటులో ఈవిధంగా ఉన్న సీక్వెన్సును స్క్రిప్టులో దాదాపు ఈ మాదిరిగా విభజిస్తారు:

17 వ సీక్వెన్సు
(ఉద్యానవనం)

164. చెట్టుక్రింద ప్రమీల, రాజకుమారుడు కూర్చునివుంటారు. (లాంగ్ షాట్)

165. కెమేరా చెట్లను తప్పించుకుంటూ ప్రేమికులవద్దకు ట్రాక్ అవుతుంది.

166. ఆకాశంలో చంద్రుడు, మేఘాలతో దోబూచులాడుతూ వుంటాడు. (పాన్‌షాట్)

167. ప్రమీల చేతిని రాజకుమారుడు తన చేతుల్లోకి తీసుకుని మృదువుగా రాస్తూ వుంటాడు. (మిడ్ షాట్)

168. వారికి దగ్గిరలోవున్న కొలనులో రెండు కలవపువ్వులు గాలికి దగ్గిరిగా వంగుతాయి. (క్లోజప్)

169. కొలనులో రెండు హంసలు కలిసి ఈదుతూ వుంటాయి. (లాంగ్ షాట్)

170. రాజకుమారుడు: “హృదయేశ్వరీ!” (క్లోజప్)

171. ప్రమీల:— “ఏమిటి హృదయేశ్వరా?” (క్లోజప్)

172. చుట్టూ చెట్లన్నీ గాలికి పరవశిస్తున్నట్టు ఊగులాడుతాయి. కోకిల కుహూమని కూస్తుంది. (లాంగ్ షాట్)

173. రాజకుమారుడు: “మన పెళ్ళికి మీ తండ్రిగారు ఒప్పుకుంటారా?” (మిడ్ లాంగ్ షాట్)

174. ప్రమీల: “ఒప్పుకోకపోయినా నేనెప్పటికీ నీదాన్నే.” (మీడియంక్లోజప్)

175. ప్రమీల: “మనం చిన్నప్పటినించీ కలిసిమెలిసి పెరిగాం,” అంటూండగా ఒక పక్కనించి మంత్రి ప్రవేశిస్తాడు. (లాంగ్ షాట్)

176. మాటలువిని మంత్రి ఆగుతాడు. (ఆంగిల్ మార్చి లాంగ్ షాట్)

177. ఈమాట లెక్కడివా అని అటూ ఇటూ చూస్తాడు. (మిడ్ షాట్)

178. ప్రమీల: “ప్రియతమా! నా హృదయసర్వస్వానికి నీవే అధినాథుడివి. నువ్వు లేందే నేను బతకలేను.” (క్లోజప్)

179. మంత్రి వారిద్దరినీ చూసినట్టు కళ్లెగరేస్తాడు. (మిడ్ షాట్)

180. మంత్రి చాటు చాటుగా వెనక్కి వెడతాడు (పాన్‌షాట్)

181. రాజకుమారుడు: “ప్రమీలా! ఈ జాబిలి, ఈ వెన్నెల, ఈ మలయానిలము సాక్షిగా నేను నిన్నే ప్రేమిస్తున్నాను. నీకోసం ఏ త్యాగం చెయ్యమన్నా చేస్తాను.” (మిడ్ లాంగ్ షాట్)

182. ప్రమీల అతని వక్షస్థలంమీద వాలి సొక్కి సోలిపోతున్న వైఖరిలో వుంటుంది. వీరిద్దరి వెనకాలకొంత దూరంలో పొదలచాటున నక్కినమంత్రి

ఆకులు ఒత్తిగించిచూస్తాడు.(లాంగ్ షాట్)

183. మంత్రి "ఛౌ రా" అన్నట్టు కోపంగా తల పంకిస్తాడు. (మిడ్ షాట్)

184. ప్రేమికులను చూస్తున్న కొద్దీ అతని కోపం ఎక్కువైపోతుంది. పళ్లు పటపట కొరుకుతాడు. (బిగ్ క్లోజప్)

185. ప్రేమికులు కూర్చున్న స్థలానికి ఎదురుగా ఒకపాము పచ్చికలో పాకివస్తూ వారిని సమీపిస్తూంటుంది. (లాంగ్ షాట్)

186. పాము పడగఎత్తి ప్రేమికులను చూసి బుసకొడుతుంది. (క్లోజ్ షాట్)

187. పాము ప్రేమికులను సమీపిస్తుంది. (ట్రాక్ షాట్)

188. పాము ప్రమీలను సమీపించి కాలివద్ద పడగఎత్తి నుంచుంటుంది.

(లాంగ్ షాట్)

189. మంత్రి ఇంకా కోపంగా తల ఊగిస్తాడు (క్లోజప్)

190. పాము నాలిక జాపుతుంది. (బిగ్ క్లోజప్)

191. మంత్రిని, ప్రేమికులను, పామును ఒకే ఫ్రేములో చూపిస్తూ (ఆంగిల్ షాట్)

192. రాజకుమారుడు పామును చూస్తాడు. ముందు తెల్లబోతాడు. కదలకుండా ఒక క్షణం అలాగే వుంటాడు. (మిడ్ లాంగ్ షాట్)

193. నడుమున తగిలించివున్న బాకు నెమ్మదిగా తీస్తాడు. (మిడ్ షాట్)

194. బాకు చేతిలో పట్టుకుంటాడు. (క్లోజప్)

195. కన్నుమూసి తెరిచేటంతలో బాకు విసురుతాడు. (లాంగ్ షాట్)

196. పాము గిలగిల తన్నుకొని చనిపోతుంది. (క్లోజప్)

197. "అమ్మో ఏమిటది" అని ప్రమీల భయపడి కేకలేస్తూ లేస్తుంది. మరేంలేదు. మన ప్రేమ మధువులో విషం కలపాలని ఈ పాము వచ్చింది. మనకు హాని కలిగించటానికి వచ్చి తనే చచ్చింది. హు." అంటాడు రాజకుమారుడు. (లాంగ్ షాట్)

198 ప్రమీల: "అమ్మో, పామే. ప్రియా! ఇక్కడ ఉండద్దు మనం. పోదాం పద. నాకేమిటో మహా భయంగావుంది. (మిడ్ షాట్)

199. వీరిద్దరూ బయల్దేరటంచూసి విక్రతంగా నవ్వి మంత్రి మరొక దారిన వెడతాడు. (లాంగ్ షాట్)

(ఫేడౌట్)

ఈవిధంగా షూటింగ్ స్క్రిప్టులో అనేక వందలషాట్లు ఉంటాయి. స్క్రిప్టు రచయిత పని కత్తిమీద సాములాంటిది. ఒకషాట్ కంటే మరొకషాట్ ఎప్పటి కప్పుడు భిన్నంగా వుంటూ వుండాలి. ఒకసారి లాంగ్ షాట్ వస్తే, తరవాత క్లోజప్ రావాలి. ఒకసారి పైనించి షాట్ తీస్తే మరొకసారి కిందనించి తియ్యాలి. ఒకసారి పాన్ చేస్తే మరొకసారి ట్రాక్ చెయ్యాలి. ఇంకోసారి కెమేరా పరిగెత్తాలి. చివరికి స్క్రిప్టురచయితకి ఏషాట్ సూచించాలో తోచక తలబద్దలై పోతుంది. ఇదేమీ లాభంలేదనుకుని సూదిబెజ్జంలోంచో, చెట్టుకొమ్మ పంగలనించో షాట్ తియ్యాలని సూచిస్తాడు.

ఇదంతా అయితేగాని అసలు కథ షూటింగ్ కు సిద్ధంకాదు. అప్పుడది డైరెక్టరు చేతుల్లో పడుతుంది. మళ్ళీ కథ మార్చటం, డైలాగులు మార్చటం, కొన్ని సీక్వెన్సులు ఎత్తివెయ్యటం, కొన్ని చేర్చటం ఆయనవంతు. ముఖ్యంగా ఆఖరిసీనుబొత్తిగా ఇదిగా వుందని ఆయన విసుక్కుంటాడు. ఆఖరిసీను బాగా లేకపోతే సినిమా ఎందుకు పనికిరాదని ఒకటికి పదిమాట్లు ఆసీను మారుస్తాడు.

ఎలాగైతేనేం, ఇదికూడా పూర్తవుతుంది. షూటింగ్ జరపవలసిన తేదీదగ్గరపడుతుంది. నటీనటులందరూ సిద్ధంగా ఉన్నారు. స్టూడియోలో ఫ్లోర్ అద్దెకు తీసుకోవటం కూడా జరిగింది. ఇక కథలో ఏమీ మార్పు

రోహిణీ వారి "బీదల ఆస్తి" లో సూర్యకాంతం, దొరస్వామి, మాస్టర్ సుధాకర్,

"తనకు తెలియకుండా, తల్లి నడిగి డబ్బుతీసుకుని చీట్లాటకు పోతున్న కొడుకును గదమాయిస్తున్న తండ్రి"

★ సినిమా ఎలా తీస్తారు? ★

టానికి వీల్లేదు. సినిమా ఎలా తయారైనా సరే స్క్రిప్టును ఇక ముట్టుకోటానికి వీల్లేదు.

అయితే షూటింగ్ సమయంలో టెక్నికల్ ఇబ్బంది లేమన్నా వస్తే స్క్రిప్టును మార్చక తప్పుతుందా? "ఈ షాట్ ఇలా ఉంటే బాగుండదు," అని కెమేరామన్ అంటాడు. "ఇక్కడ ఇంకో క్లోజప్ చేర్చక తప్పదు." అని ఇంకొకరంటారు. ప్రొడ్యూసరు, డైరెక్టరు, తారలు, ఇంకా ఆ సమయంలో అక్కడ ఎవరువుంటే వారు ఫలానా మార్పులు జరిగితేనే తప్ప, లేకపోతే చిత్రం యావత్తూ ధ్వంసం అయి పూరుకుంటుందని లబ్బున ఘోష పెడతారు. ఇంత కష్టపడి రాసిన స్క్రిప్టును ఆఖరి నిమిషంలో మళ్ళీ మార్చివెయ్యవలసి వుంటుంది.

అందుచేతనే సాధారణంగా, తయారైన చిత్రానికీ షూటింగ్ స్క్రిప్టుకూ ఎక్కడా పోలిక వుండదు. ఆఖరి నిమిషంలో చెయ్యబడిన మార్పులతోనే చిత్రం షూటింగ్ యావత్తూ జరుగుతుంది.

(సశేషం)

"ఇన్స్పెక్టర్" సమీక్ష

జూపిటర్ వారి "ఇన్స్పెక్టరు" చిత్రం కిందటి నెల 27 వ తేదీన ఆంధ్ర కేంద్రాలలో విడుదల అయింది. 24 వ తేదీన చిత్రా టాకీస్‌లో పత్రికా ప్రతినిధులకు, సినిమా ప్రముఖులకు చిత్రం ప్రివ్యూ ఇవ్వబడింది. నటీనటుల్లో తమిళులు పలువురున్నప్పటికీ డబ్బింగ్ చాలవరకు నిర్దుష్టంగానే జరిగింది. అయితే వేషధారణలోను, వాతావరణంలోను తెలుగుదనం బాగా లోపించిందనే చెప్పాలి.

సుమారు 17 వేల అడుగుల నిడివి కలిగి, తెలుగుచిత్రాలకంటే తమిళ నాటకాలనే ఎక్కువ పోలిన ఈచిత్రంలో కథా సంగ్రహం ఇది:

జమీందార్ల మేడలాంటి ఒక పెద్ద మేడలో ఒక ఇన్స్పెక్టరు, ఆయన భార్య, అవివాహితయైన చెల్లెలు కమల, ఉంటారు. చిన్నప్పటినుంచీ అక్కడే పెరిగిన రాజా అనే యువకుడుకూడా వారితో పాటు ఉంటాడు. కమలను రాజాకిచ్చి వివాహం చెయ్యాలని మొదటినుంచి అంతా అనుకుంటున్నదే. కమలకు నాట్యకళమీద అభిమానం ఎక్కువ. (ఆమెకు నాట్యకళమీద కంటే దానివల్ల వచ్చే కీర్తిమీద ఆశ ఎక్కువని మనం త్వరలోనే గ్రహిస్తాము.) ఇన్స్పెక్టర్ భార్యకు నాట్యమంటే గిట్టదు. దానివల్ల ఆడపిల్లలు చెడిపోతారని ఆమె నమ్మకం. (ఆమె నమ్మకం చివరకు ఋజువు చేయబడింది.) కమల ముద్దు తీర్చటానికి ఇన్స్పెక్టరు, రాజా బాల్యస్నేహితుడైన మోహన్‌ను డాన్సు మాస్టరుగా నియమిస్తాడు. (మోహన్ తన బాల్య స్నేహితుడైనా, అతని ప్రవర్తన చూస్తే ప్రొఫెషనల్ విలన్ అనిపించినా అతని శీలంగురించి రాజాకు అణుమాత్రమూ తెలియదు.) మోహన్ కమలకు శృంగార నాట్యాలు నేర్పుతూ ఉంటాడు. క్రమంగా వారిరువురికీ మోహం అంకురిస్తుంది.

రాజాకు పల్లెటూళ్లో ఒక మేనత్త వుంది. ఆమెకు లక్ష్మి అనే కూతురున్నది. లక్ష్మిని పెళ్ళాడితీరాలని ఒక వంగళప్ప కాచుకుని వున్నాడు. అతనికి మద్దతు అతని అక్కగారు. లక్ష్మి ఈ పెళ్ళి కంగీకరించదు. ఈ కసికొద్దీ వంగళప్ప అక్కగారు చావు బతుకుల్లోఉన్న లక్ష్మి తల్లికి వైద్యుడైన తన భర్త మందివ్వకుండా అటకాయిస్తుంది. ఆసమయానికి రాజాకు సడెన్‌గా మేనత్త జ్ఞాపకం వచ్చి అక్కడికి వస్తాడు. నూరు రూపాయలిచ్చి వైద్యుడిచేత మందిప్పించి ఆమె బతికేటట్టు చేస్తాడు. లక్ష్మి రాజాను ప్రేమిస్తుంది. కాని అతనికి కమలతో ఇదివరకే పెళ్ళి నిశ్చయమైందని తెలిసేసరికి ఆమె కుంగిపోతుంది. రాజా తిరిగి పట్నం వెళ్ళిపోతాడు. అక్కడ కమల మొదటిసారిగా ఇస్తున్న నాట్యప్రదర్శనానికి హాజరవుతాడు. ఆ నాట్యాలు చాలా బూతుగా ఉన్నాయని మోహన్‌ను చివాట్లేస్తాడు. (అతని ఉపన్యాసమే కాక వేషంకూడా కేంద్రమంత్రి డా॥ కేస్కార్‌ను జ్ఞాపకంచేస్తుంది.) మోహన్ తన తప్పేమీ లేదని, కమలే అటువంటి నాట్యాలు కావాలని కోరితే తను నేర్పానని దబాయిస్తాడు. కమలను అన్నిరోజులుగా ఎరిగివున్నా, రాజా ఆ మాటలు నమ్మి, కమలను ప్రేమించటం మానుకుని, లక్ష్మిని ప్రేమించ మొదలిడతాడు. వంటనే పల్లెటూరువెళ్ళి మేనత్తతో చెబుతాడు లక్ష్మినే పెళ్లిచేసుకుంటానని. మేనత్త అప్పుల్లో ఉండటంవల్ల డబ్బుతీసుకురావటానికి పట్నం వెళ్లి మోహన్‌ను అడుగుతాడు. (ఇన్స్పెక్టర్ను అడిగితే సరిపోయేది.) మోహన్ తనదగ్గర డబ్బు లేదని బొంకి రాజాను ఒక ఫిలిం ప్రొడ్యూసరుకు అప్పగిస్తాడు. ప్రొడ్యూసరుకు డైలాగులురాసి పెట్టడానికి ఒప్పుకుని రాజా వెయ్యిరూపాయలు అడ్వాన్సు తీసుకుంటాడు. కాని అతడు ప్రొడ్యూసరుతో కలిసి అర్జంటుగా మైసూరు వెళ్ళిపోవల్సివస్తుంది. మోహన్‌కు వెయ్యిరూపాయలూ ఇచ్చి అవి తన మేనత్తగారికిచ్చి రమ్మని రాజా చెబుతాడు. మోహన్ అల్లా చెయ్యడు. ఈలోగా కమల మోహం ఆపుకోలేక మోహన్‌కు శరీరం అప్పగిస్తుంది. మోహన్ ఆమెను పెళ్ళిచేసుకుంటానని మాట ఇస్తాడు.

లక్ష్మి పల్లెటూరునుంచి రాజాకు ఉత్తరం రాస్తుంది. ఆ ఉత్తరంలో తనఫొటో కూడా పెడుతుంది. (ఎందుకు పెట్టిందో అనూహ్యం!) ఉత్తరం మోహన్ చేతులో పడి, అతడు ఫోటో చూసి, లక్ష్మినికూడా వలలో వేసుకోవాలని పల్లెటూరు వెడతాడు. రాజా తన్ను పంపించినట్టు లక్ష్మితో చెబుతాడు. (లక్ష్మి తల్లిపాత్ర అదివరకే అంతం చేయబడింది.) వంగళప్పను, అతని అక్కను తప్పించుకోటానికి, లక్ష్మి నదిలోకి దూకి చనిపోయిందని పల్లెటూళ్ళో పుకారు వేయిస్తాడు. లక్ష్మిని పట్నం తీసుకొచ్చి ఒక ఇంట్లో ఉంచుతాడు. లక్ష్మి చనిపోయిందని రాజాతోను, రాజా ఛీకరించి రాలేదని లక్ష్మితోను చెబుతాడు. ఈ విధంగా అతని అబద్ధాలు దారి తెన్నూ, ప్రయోజనం లేకుండా సాగి సాగి, కథ ఏం జరుగుతోందో తెలియని అయోమయస్థితిలో పడతాము. కథాక్రమం, కథాస్థలం, కథాసమయం అన్నీ ప్రేక్షకులకు సాధ్యమైనంత దురూహ్యంగా ఉండిపోతాయి.

చివరకి మోహన్ లక్ష్మిని బలాత్కారంగా బొంబాయికి చెరవేయ ప్రయత్నించటం, ఆమె ఎగురు తిరగటం, కమల అదే సమయానికి తన్ను మోసగించిన మోహన్ను చంపటానికి పిస్టల్‌తో సహా వచ్చి అతన్ని పేల్చటం, మోహన్ దురంతాలు తెలుసుకున్న ఇన్స్పెక్టర్ అతన్ని అరెస్టు చేయటానికి వచ్చి అతన్ని అదివరకే హత్యచేసిన తన చెల్లెలు కమలనే అరెస్టు చేయటం, లక్ష్మి, రాజా ఒకరి నొకరు కలుసుకోవటం జరుగుతుంది.

కథ ఇంత సుదీర్ఘంగా నడిచిన తరవాత సమీక్షించటానికి పూనుకోవటం కొంచెం కష్టమైన పనే.

ఈ చిత్రంనుండి నేర్చుకోదగిన నీతులు ఏమైనప్పటికీ, ఈ కథకు ఇంత సెల్యూలా

రోహిణీవారి తొమ్మిదవ చిత్రంలో ఎన్. టి. రామారావు.

యిడ్ ఖర్చు అవకాశం లేదనేది ముఖ్యమైన నీతి.

సినిమాకు దర్శకుడు సూత్రధారునివంటి వాడు. అంటే దర్శకుని ప్రభావం చిత్రం అంతటిమీదా గోచరించా లన్న మాట. సన్నివేశాలకు ప్రాణప్రతిష్ఠ చెయ్యవలసిన బాధ్యత దర్శకునిది. నవ్వు రావలసినచోట ఏడుపు, ఏడుపు రావలసినచోట నవ్వు తెప్పిస్తే సరియైన దర్శకుడు కాడు. ఈవిషయంలో దర్శకుడు ఆర్. ఎస్. మణిగారెంతవరకూ కృతకృత్యులయ్యారో ప్రేక్షకులే ఊహించవచ్చును. కాని దర్శకత్వంలో కొన్ని గమనించవలసిన విషయాలున్నాయి. కళ్ళు చిత్రించబడని స్త్రీ పెయింటింగ్‌ను రెండు మూడుసార్లు ఇన్‌సర్ట్ చేసి చూపించారు. ఇందులోని మహోత్తరభావం కళ్ళు సరిగా చిత్రించబడిన పెయింటింగ్‌ను ఇన్‌సర్ట్ చేసేదాకా స్పష్టంగా తెలియదు. కమల మొదట కళ్ళు కప్పుకుపోయి ప్రవర్తించిందనీ, మోహన్ మోసం చేశాడని తెలిశాక కళ్ళు తెరిచి చూసిందనీ చెప్పటానికి గాబోలు ఈ ఇన్‌సర్ట్ ఉపయోగించబడింది.

కమల మోహన్‌కు తన శీలం అప్పగించిన సంగతి మన కెక్కడ తెలియకుండాపో తుందోనని పిల్లి దొంగతనంగా పాలు తాగుతున్నట్టు చూపబడింది. కమల తనంతతానే శృంగార నాట్యాలు కోరి చెప్పించుకుంటోందని మోహన్ రాజాకు చెప్పి సిగరెట్టు తీసి ఆష్‌ట్రేలో పడేస్తాడు. ఆష్‌ట్రేకు క్లోజప్ ఇవ్వబడింది. ఇందులో కూడా ఏదో గొప్ప భావం ఉండే ఉంటుంది. ఇవన్నీ దర్శకత్వంలోని "హై లైట్స్" కింద లెక్కగట్టా లనుకుంటాను!

ఇక వ్యర్థ సన్నివేశాలను లెక్కపెట్టటానికి పూనుకోవటం కూడా కష్టమే. ఒకటి చెబితే సరిపోతుంది. కమల మోహన్‌ను చంపటానికి బయల్దేరుతుంటే, వదినె వచ్చి ఒక చిన్న ఉపన్యాసం ఇచ్చి ఆమెను వారిస్తుంది. అంత ఉపన్యాసమూ విని, అప్పటికి కా ప్రయత్నం మానేసి, మళ్ళీ ఎందుకో పిస్టల్ పుచ్చుకుని బయల్దేరుతుంది.

కథలోని వివిధ సంఘటనలమధ్య కాలవ్యవధులను తెలియజెయ్యటానికి దర్శకుడు పిసాత్రం శ్రద్ధ తీసుకున్నట్టు కనబడదు. మోహన్ లక్ష్మిని బొంబాయి తీసుకువెడతానటం, అటు కమలని కూడా తీసుకుని రాత్రి విమానంలో పారిపోదామని చెప్పటం, ఇన్స్పెక్టరు దగ్గిరికి, రాజాదగ్గిరికి, కమలదగ్గిరికి, లక్ష్మిదగ్గిరికి అన్నిసార్లు తిరగటం—ఇదంతా ఒకరోజులో జరిగిందా, పదిరోజుల్లో జరిగిందా, పగలు జరిగిందా, రాత్రి జరిగిందా ఇవన్నీ సమస్యలై కూర్చుంటాయి. మొత్తంమీద ఆ భాగం ఏమీ బోధపడదు.

దర్శకత్వాన్ని సమీక్షించినపిమ్మట నటీనటులను గూర్చి చెప్పదగిందేమీ ఉండదు. అయినా అంజలీదేవి ఎప్పటివలెనే పరిణతమైన నటనానైపుణి చూపిందని చెప్పాలి. తెలుగుతారల్లో ఉత్తమ అభినేత్రులుగా లెక్కపెట్టదగిన ముగ్గురిలో ఆమె ఒకర్తె.

ప్రముఖ తమిళనటుడు టి. కె. షణ్ముగం, ఆయన సోదరుడు టి. కె. భగవతి, కమలగా నటించిన పి. కె. సరస్వతి కూడా సమర్థంగానే నటించారు. రాజా పాత్ర ధరించిన బాలచందర్ ఏమీ నటించగూడదని, ఒకవేళ నటించాల్సివస్తే సాధ్యమైనంత జడంగా, స్తబ్ధంగా నటించాలని శపథం పట్టినట్లు కనిపిస్తుంది. ఈ శపథం నెగ్గినట్లు మనం ఒప్పుకోక తప్పదు. లక్ష్మి తమ్ముడుగా సుధాకర్ బాగా నటించాడు. పెద్దవాడైతే మంచి హీరో కాగల లక్షణాలు కనిపిస్తున్నాయి.

ఆత్రేయగారి మాటలు, పాటల్లు ఏమీటోగా ఉన్నాయి. కొన్నిచోట్ల మంచి చమత్కారవాక్యాలు విసిరారు. రామనాథన్‌గారి సంగీతం విన సొంపుగానే ఉన్నది. కాని సౌండు రికార్డింగ్ దారుణంగా ఉండటం తీరని లోపంగా పరిణమించింది. నిమాయ్ ఘోష్‌గారు లైటింగ్ ఏర్పాట్లలో పగలో రాత్రో తెలియకుండా చాలా జాగ్రత్తపడ్డారు.

సినిమా వార్తలు

నిర్మాత, దర్శకుడు బి. ఏ. సుబ్బారావుగారు "రాజూ—పేదా" చిత్రం తీస్తామని ఇదివరలో ప్రకటించారు. ఇంత కాలం వాయిదాపడిన ఆ చిత్రం నిర్మాణం త్వరలో ప్రారంభించగలమని తెలుపుతు

న్నారు. తాపీ ధర్మారావుగారు దానికి మాటలు, పాటలు రచించారు.

* * *

ప్రకాశ్ ప్రొడక్షన్సువారు మూడు చిన్న చిన్న బాలచిత్రాలు నిర్మిస్తున్నారు. "బూరెల మూకుడు" అనే చిత్రం పూర్తయిందనీ, "కిష్టయ్యా టోపీ" అనే చిత్రం ఒకటి, మరొక చిన్న జానపదచిత్రం ఒకటి మిగిలివున్నాయని తెలుస్తోంది. ఈ కథలు వ్రాసినది న్యాయపతి రాఘవరావుగారు, కామేశ్వరమ్మగారు. దర్శకుడు శ్రీ ప్రకాశరావుగారు. మాస్టర్ కుందు, తోటపల్లి మోహన్, లక్ష్మణ్, రామకృష్ణ మొదలైన బాలనటులు నటిస్తున్నారు. సంగీతం పెండ్యాల. ఆగస్టు 15 నాటికి వీటిని విడుదల చేస్తారని తెలుస్తోంది.

* * *

అజంతావారి "వయారిభామ" సెన్సార్ల ఆమోదం పొంది, జూన్ 6 వ తేదీన విడుదల అవుతుందని ప్రకటించబడింది.

* * *

మహారాష్ట్ర దర్శకుడు దత్తా ధర్మాధికారి నిర్మించిన "మహాత్మ" బొంబాయిలో విడుదలై విమర్శకు లందరిచేతా ప్రశంసించబడుతోంది. భారతీయ జీవన పరిస్థితులను ఈ చిత్రం వాస్తవికంగా చూపిస్తున్నదని బొంబాయిపత్రికలు రాస్తున్నాయి. ధర్మాధికారి ఈ చిత్రాన్ని మూడునెలల్లో మూడు భాషల్లో (మరాఠీ, హిందీ, ఇంగ్లీషు) పూర్తిచేశాడు. ఇంత త్వరలో చిత్రం పూర్తిచెయ్యగలగడం మన దేశంలో నిజంగా ఆశ్చర్యకరమైన విషయమే.

* * *

డైరెక్టర్ బిమల్ రాయ్ నిర్మించిన "దో బీఘా జమీన్" చిత్రం జపాన్, రష్యా, జెకోస్లొవాకియా దేశాల్లో ఆయా భాషల్లో సబ్ టైటిల్స్‌తో సహా జూలై నెలలో విడుదల చేయబడుతుందట. ఇది కూడా భారతీయ జీవనాన్ని యథాతథంగా చూపించే వాస్తవిక చిత్రమే.

* * *

సినిమాలు విజయం పొందడానికి ఒక తేలికమార్గం ఇటీవల కనిపెట్టబడినట్లు తోస్తున్నది. బొంబాయిలో రాజ్ కపూర్ స్టూడియోలో ప్రతిసాయంత్రం పూజలు, ప్రార్థనలు జరుగుతున్నాయట. రాజ్ కపూర్ స్వయంగా వీటిల్లో పాల్గొంటున్నాడట. నర్గిస్ ఆయురారోగ్యాలకోసం ఈ ప్రార్థనలు ఉద్దేశించబడినాయట. నర్గిస్ ఆరోగ్యంగా ఉంటూ రాజ్ కపూర్‌తో కలిసి నటిస్తున్నంతకాలం అతని చిత్రాలకు ఆర్థికంగా ఢోకా ఏమీవుండదని ఒక జ్యోతిష్కుడు రాజ్ కపూర్‌తో చెప్పాడట. అందుకని అతడు ఈ ప్రార్థనకలాపం జరిపిస్తున్నాడట.

* * *

"జాకీ కూగన్ కథ"

ఒకొక్కసారి నిర్మాతలు తమ కథల్లోని పాత్రలకు తగిన నటులకోసం ఎడతెగని అన్వేషణచేస్తారు. కళాత్మకమైన చిత్రాలు నిర్మించదలుచుకున్న నిర్మాత లందరికీ ఈ అన్వేషణ తప్పదు.

చార్లీచాప్లిన్ 1920 లో "కిడ్" అనే

(58-వ పేజీ చూడండి)

ఫిల్మిస్థాన్ వారి "అనార్కలీ"లో సలీంగా ప్రదీప్ కుమార్, అనార్కలీగా బీనారాయ్.

సొసైటీవారి "ప్రపంచం"లో 'ప్రేమ'గా నటిస్తున్న జానకి.

ప్రశ్నలు—సమాధానాలు

శ్రీ డి. రామకృష్ణ—హైదరాబాదు.

కొంతమంది నటీ-నటులు ఒక సినిమాలో లావుగాను, ఒకదానిలో సన్నగాను వుంటారు. అది ఎందువల్ల?

—లావైనప్పుడు ద్రవ్యోల్బణం, సన్నపడినప్పుడు ఆర్థికమాంద్యం ఏర్పడి వుండవచ్చు.

* * *

శ్రీ గురజాపు సూర్యప్రకాశరావు—ఏలూరు.

కామెడీ తీస్తే విజయవంత మవుతుందా? ట్రాజెడీ తీస్తే విజయవంత మవుతుందా? ప్రజా హృదయాలను కదలించే మహత్తర శక్తి దేనికి వుంది?

—ఈ రోజుల్లో విషాదమయ చిత్రాల కంటే హాస్యమయ చిత్రాలే ఎక్కువ ప్రజాదరణ పొందుతున్నాయి. ఐతే, హాస్యం లేకుండా తీసిన చిత్రం ఎంతో కళాన్వితమై ఉంటే తప్ప విజయవంతం కాదు. మానవుల అనుభవాలను శక్తివంతంగా చిత్రించిన ఏ చిత్రమైనా ప్రజా హృదయాలను కదలించగలుగుతుంది. మానవ అనుభవాలకు దూరమైన కాకమ్మ కథల చిత్రాలూ, మానవ అనుభవాలను వాస్తవికంగా చూపించలేని చిత్రాలూ ఒకవేళ తాత్కాలికంగా విజయం పొందినా ప్రజా హృదయాలపై గాఢమైన ముద్ర వెయ్యలేవు.

* * *

శ్రీ తిరువగరు జనార్దన—మిర్యాలగూడెం.

నేటి రోజులలో ప్రపంచము దేనిపై ఆధారపడియున్నది?

—పూర్వం దేనిపై ఆధారపడి ఉండేదో ఇప్పుడూ దానిపైనే ఆధారపడి ఉంది. ఈమధ్య మారిందని మీకు అనుమానంగా ఉందా?

నటీనటులను బట్టికూడ కథ వ్రాయబడుతున్నారు. అట్లు నటీనటులనుబట్టి కథ వ్రాసిన పిక్చర్లను కొన్నిటిని తెల్పుతారా?

—ఒక తార స్వయంగా చిత్రం నిర్మించాలని అనుకున్నదనుకోండి. ఆమె తనకు ఎటువంటి పాత్ర ధరించటం ఇష్టమైతే అటువంటి పాత్రగల కథనే రాయించుకొంటుంది. తెలుగులో అటువంటి చిత్రాలకు ఉదాహరణ లున్నాయి. హాలీవుడ్ నుంచి ఉదాహరణలు కావాలంటే, లాగెల్-హార్డీ, అబట్-కాస్టెల్లో, మార్క్సు బ్రదర్స్, చార్లీచాప్లిన్ మొదలైనవారి చిత్రాలున్నాయి.

లొకేషన్ షాట్స్ అనగా నేమి? సెలవిస్తారా?

—సినిమాలు స్టూడియోల్లో గాని, సహజ వాతావరణంలో గాని తీయవచ్చు. పల్లెటూరి దృశ్యాలు కావలసివస్తే స్టూడియోలోనే తెరలు వగైరా సామగ్రిద్వారా పల్లెటూరి వాతావరణం తెప్పించవచ్చు. లేక ఓపిక వుంటే ఏ పల్లెటూరికోపోయి దృశ్యాలు తీయవచ్చు. అలాగే అరణ్య దృశ్యాలు, పర్వతదృశ్యాలు, చారిత్రక స్థలాల దృశ్యాలు మొదలైనవి. స్టూడియోలలో తీయకుండా అసలు స్థలానికే వెళ్లి తీస్తే వాటిని 'లొకేషన్ షాట్స్' అంటారు.

* * *

శ్రీ కొల్లా సాంబశివరావు—గుంటూరు.

మీ పత్రికకు ఫోటోలు పంపించవలెననుకున్నాను. ఫోటో ప్రచురించవలెనన్న డబ్బు పంపవలెనా? లేదా? ఉన్న యెడల ఎంత?

—ఫోటోలకే కాదు, లిఖిత చిత్రాలకీ, కథలకీ, గేయాలకీ వేటికీ మీరు డబ్బు పంపించనక్కర్లేదు. ఇతర వివరాలకు "రచయితలకు మనవి" అనే ప్రకటన చూడండి.

* * *

శ్రీ ఎస్. టి. కృష్ణమూర్తి—తెనాలి.

మన ప్రభుత్వమువారు వాంఛూ నివేదికను బుట్టదాఖలుచేసి మిశ్రా నివేదికను బలపరచుటకు కారణ మేమి?

—ఆంధ్రుల విజ్ఞాపనలన్నీ బుట్టదాఖలు కావడంతో బుట్టలన్నీ నిండిపోయాయనీ, పారెయ్యడానికి చోటులేక మిశ్రా నివేదికను ఆమోదించారనీ అనధికారవార్త.

* * *

శ్రీ కదిరి దండాసి—సాలూరు.

"రామా" అను శబ్దమునకు అర్థము తెలియచేయండి.

—'రమయతీతి రామా.' 'రామా' అంటే రమింపజేసేది, అంటే ఆనందింపజేసేది. ఇది స్త్రీకి పర్యాయపదం.

* * *

శ్రీ గండికోట నరసింహమూర్తి—వాల్తేరు.

బైజూబావరా సంగీతము గొప్పదా, మల్లీశ్వరి సంగీతము గొప్పదా?

—రెండూ గొప్పవే; రెండూ జాతీయతనే పాటించాయి. కాని రెండిటిలో ఒకదాన్నే ఎంచుకోమంటే నిస్సందేహంగా "మల్లీశ్వరి" నే ఎంచుకుంటాము.

* * *

శ్రీ ఎస్. ఎమ్. భాషా—బద్వేలు.

చాల సమీక్షలలో "చిత్రంలో వాస్తవికత లోపించింది" అని వ్రాస్తుంటారు. 'వాస్తవికత' అంటే ఏమిటి? అది చిత్రంలో లోపించిందని ఎలా తెలుసుకొనవచ్చును?

—వాస్తవికతను గూర్చి మా సినిమా శీర్షికలో అనేకసార్లు చర్చించబడింది. మీ ప్రశ్నకు సమాధానాన్ని ఒక వ్యాసంగా విస్తరించాల్సిందేకాని, చిన్న జవాబుగా కుదించటానికి వీల్లేదు. 24-9-52 సంచికలో 'సినిమాల్లో వాస్తవికత', 31-12-52 సంచికలో 'మన చిత్రాల కథావస్తువులు' అనే రెండు వ్యాసాలు చదవండి.

* * *

శ్రీ గరిమెళ్ళ సత్యమూర్తి—పాలకొల్లు.

డాక్యుమెంటరీల విశిష్టత ఏమి?

—యథార్థంగా జరిగిన సంఘటనలనే చిత్రిస్తే డాక్యుమెంటరీ అవుతుంది. సంఘటనలను, పాత్రలను కల్పించి చిత్రిస్తే కథాచిత్రం అవుతుంది. అయితే యథార్థంగా జరిగిన ప్రతి సంఘటనా డాక్యుమెంటరీకి పనికిరాదు. సాంఘికంగా ఆ సంఘటనకు అర్థం ఉండాలి; ప్రజాబాహుళ్యానికి ఆ సంఘటనగూర్చి తెలుసుకోవలసిన అవసరముండాలి. అటువంటి సంఘటనలను చిత్రిస్తేనే అది డాక్యుమెంటరీ అవుతుంది. కథాచిత్రాలకుండే విశిష్టతే డాక్యుమెంటరీలకీ ఉంటుంది.

* * *

శ్రీ ఎన్. జనార్దనస్వామి—తాడేపల్లిగూడెం.

విజయా వారు ప్రస్తుతము ఏ చిత్రాన్ని తీస్తున్నారా? తీస్తే ఆ చిత్రం పేరేమిటి? అందులో ఎవరెవరు నటిస్తున్నారు?

—"చంద్రహారం" అనే జానపదచిత్రం తీస్తున్నారు. అందులో ఎన్. టి. రామారావు, శ్రీరంజని, రంగారావు, రేలంగి, సూర్యకాంతం, సావిత్రి, శ్రీవత్స, జోగారావు ప్రభృతులు నటిస్తున్నారు.

★

★ దత్తత ★

(25-వ పేజీ తరువాయి)

మీరు విశ్వసిస్తారు కదూ?......మరి సీత, సావిత్రి గాథలు కల్పితాలు కావంటారు కదూ? వాళ్ళ పెళ్ళిళ్లు ఎప్పుడయ్యాయి? ఎలా చేసుకున్నారు?' ఈ ప్రశ్నలు వేసి సమాధానంకోసం జమీందారుకేసి క్షణం సేపు చూశాడు. సమాధానం రాలేదు. ధర్మయ్య మళ్ళీ ఆరంభించాడు 'అందుకే అంధకాల మన్నాను. అటు పురాణాల కాలం గాక, ఇటు ప్రస్తుతకాలం గాక మధ్యగా ఆడవాళ్ళను మానవులుగా గుర్తించని చెడుకాలం ఒకటి గడిచిపోయింది. దాన్నే నేను అంధకాలమంటాను' అని కాస్త శ్వాస పీల్చుకునేవరకూ ఆగి ఏదో గుర్తువచ్చినట్టుగా 'వినండి' అన్నాడు. ధర్మయ్య. తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్న జమిందారు ధర్మయ్యకేసి శ్రద్ధగా చూశాడు.

'సహగమనంకూడా ఒకనాడు శాస్త్రసమ్మతమై, ధర్మంగా ప్రచారం పొందిందే కదూ ?'

'అవును.'

'ఇప్పుడు?'

జమిందారు సమాధాన మివ్వలేదు. ధర్మయ్య తార్కికశక్తిముందు జమిందారు పూనిన క్రోధావేశం స్తంభించిపోయింది.

'సహగమనం ధర్మంగా శాసించిన శాస్త్రకారులు అష్టవర్షా భవేత్ కన్యా అని సందేశాన్నివ్వడానికికూడా ఏమీ సంశయించరు...బాలిక కన్యగా మారి, ఆలోచించుకునే శక్తి వచ్చేవరకూ, ఆమె ఆమోదం లేనిదే పెళ్ళిచేయడం అధర్మమంటాను.'

'బాగుంది. అయితే మీ అమ్మాయి ఆమోదాన్ని అడగడానికి ఎప్పుడైనా అభిలషించారా ?'

'లేదు'

'ఆడపిల్ల తనకు తానై తండ్రిదగ్గర పెళ్ళి కావాలని కోరడం ఎక్కడైనా విన్నారా?'

ఈ మాటకు ధర్మయ్య మనస్సులో ఒక ఆలోచన స్ఫురించింది. అనుమానంగా జమిందారుకేసి చూశాడు. జమిందారు లేచాడు. 'మీరు చెప్పింది అసత్యం అని నేను అనలేను కాని వయస్సువచ్చిన ఆడపిల్లల ప్రవర్తన...' అంతటితో ఆగిపోయాడు. ధర్మయ్య ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ లేచాడు 'ప్రవర్తన' మళ్ళీ అదేమాట రెట్టించి అడిగాడు ధర్మయ్య.

'అబ్బే! మరేంలేదు. లక్ష్మి చాలా యోగ్యురాలు. అది నేను కాదనను కాని ఆలస్యంచేస్తే ఆడపిల్లల ప్రవర్తన ద్వారా అనేక కుటుంబాలు కళంకితమైన సంగతి మీకు తెలుసు.' అంటూ గంగాధరం ధర్మయ్య దగ్గరగా వచ్చి, భుజంమీద చేయి వేసి 'కావలసినవారల్లో మీరొకరు. అందుకే కబురుపెట్టాను...' అంటూ మెల్లగా భుజం మీద చరచి 'మంచి సంబంధం చూడండి ఏదన్నా సహాయం కావాలంటే; నేనున్నానుగా...వెళ్లిరండి.'

ధర్మయ్య ఆలోచిస్తూనే మెట్లు దిగాడు. ధర్మయ్యపట్ల జమిందారుకు కలిగిన ఈ అయాచిత ఆదరణకు కారణమేమిటో ధర్మయ్యకు అర్థం కాలేదు.

పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా ప్రమాదం లేకుండా - అపాయంలో కూడా ఉపాయాన్ని ఆలోచించి, హావభావాలతో ఎదుటి వ్యక్తుల మనోనిశ్చయాలను కూడా మరిపించగల సమర్థత ఒక కొందరిలో ఉండటం సహజం. అసలు విషయాన్ని మధ్యపెట్టడంవల్ల వచ్చిన లాభాన్ని గుర్తించిన జమిందారు; తెలివిగానే వ్యవహారాన్ని నడిపించగలిగానని సంతృప్తిగా నిట్టూర్చి, మళ్ళీ సోఫాలోనే కూర్చుండిపోయాడు.

జమిందారుయింటికి వెళ్ళిన ధర్మయ్య కోసం, శాంతమ్మ లక్ష్మికూడా కనిపెట్టుక కూర్చున్నారు. రవి యింకా రాలేదు.

వీధి చివరున ధర్మయ్య కనుపించగానే, గుమ్మంలో కూర్చున్న లక్ష్మి శాంతమ్మ లోపలకు వచ్చారు.

ధర్మయ్య వచ్చాడు. శాంతమ్మ అతని మొగం పరిశీలనగా చూసింది. కొంచెం కంగారుకూడా పడింది. 'ఏం జరిగింది' అని ఆతురతగా ప్రశ్నించింది.

ధర్మయ్య శాంతమ్మకేసి చూశాడు. ఆమె ఆందోళనను తగ్గించాలని నవ్వాడు. కాని ఆ నవ్వు ఆనంద సహితంగాలేదు. అయితే అనుకున్నంత అపాయం ఏమీ లేదని శాంతమ్మ కాస్త ఊరటపడింది.

లక్ష్మి వంటగదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ధర్మయ్య గదిలోకి వెళ్ళి, తలపాగా తీసి దండెంమీదవేస్తూ 'శాంతమ్మా' అని పిలిచాడు.

శాంతమ్మ గదిలోకి వచ్చింది.

'అలా కూర్చో' అన్నాడు.

'ఏమిటన్నయ్యా అదీ' కూర్చోకుండానే అడిగింది.

'మరేమీ కంగారులేదులే - కూర్చో' అన్నాడు మళ్ళీ. శాంతమ్మ కుర్చీప్రక్కగా ఉన్న మంచంమీద కూర్చుంది. ధర్మయ్య కుర్చీమీద కూర్చొని 'అమ్మాయికి పెళ్లి చేయడం మంచిదికదూ' అన్నాడు.

కాదని శాంతమ్మ ఎలా అనగలదు? కాని జమీందారు యింటికి వెళ్లిరావడంలోనే, ఇంత హఠాత్తుగా ఈ నిర్ణయం జరగడం శాంతమ్మకు ఆశ్చర్యం గలిగింది.

'మంచిదే; కాని గంగాధరంగారూ...'

'అదే! ఏదో డబ్బుకూడా సహాయం చేస్తానన్నాడు.'

శాంతమ్మ సంతృప్తిగా నిట్టూర్చింది. 'శుభస్య శీఘ్రం' అనుకుంది మనస్సులో.

'శాంతమ్మా' అని మళ్లీ ధర్మయ్య పిలిచాడు. దగ్గరే ఉండగా మరోసారి యిలా పిలవడం శాంతమ్మకు క్రొత్తే అనిపించింది. ధర్మయ్యకేసి చూసింది. ఏదో చెప్పాలనే ప్రయత్నం అతని మొగంలో కనిపిస్తోంది. పిలచినంత వేగంగా కారణాన్ని చెప్పలేకపోయాడు. కాస్సేపు శాంతమ్మ అలా చూసి 'ఏమిటే ?' అని అడిగింది.

'నువ్వు మరోవిధంగా అనుకోకపోతే -' అర్థోక్తిలోనే ఆగిపోయాడు.

'ఎందుకు దాస్తావ్ అన్నయ్యా! అదేమిటో - చెప్పకూడదూ ?' అని నిష్కపటంగా అడిగింది.

'మరేం లేదమ్మా! రవికీ లక్ష్మికీ యీడూ జోడూ - యోగ్యమైన సంబంధంకోసం పడి ఊళ్ళుతిరిగేదానికన్నా - నీ కిష్టమైతే వాళ్లిద్దరికీ పెళ్లిచేద్దామని ఉంది.'

ఆనందాశ్చర్యాలతో శాంతమ్మ మొగం నిండిపోయింది. ఈలాంటి ఊహ చాలా

ప్రొద్దుపొడవని రాత్రి

(17-వ పేజీ తరువాయి)

'నేనేం చేసుకోను. పెళ్లెవరు చేసుకుంటారు ?'

ఆ మాటతో వెంకికి యింకా హుషారెక్కింది. 'చేసుకోకమ్మా! హాయిగా చదువుకొని, నీఅంతట నువ్వుండు!'

లక్ష్మి ముఖంకేసి చూశాను. ఏమిటో దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తోంది.

'పెళ్ళి ఎందుకుచేసుకోవు లక్ష్మీ ?' అన్నాను.

'అప్పుడు బొమ్మలపెండ్లయితే చేసుకున్నాను గానీ, నిజంగా పెళ్ళెవరు చేసుకుంటారు ? పెళ్ళిచేసుకుంటే ఎప్పుడూ అత్తగారిచేత, మొగుడిచేత తిట్లు తినాలి.'

'భలేమాటన్నావమ్మా!' అంటూ వెంకి లేచింది. వెంకి వెనకాలే, లక్ష్మికూడా అడుగు వేసింది. ★

★ దత్తత ★

కాలం క్రితం శాంతమ్మకు కలిగింది. కాని దౌర్భాగ్యమైన లక్ష్మిని మోటుపనిచేసే కార్మికుడికి కట్టబెట్టమంటావా? అని ధర్మయ్య అంటాడేమోనని అదురుకొద్దీ ఆ ఊహ అలాగే ఉండిపోయింది.

'అంతకన్నానా అన్నయ్యా! నీ కిష్టమైతే అలాగే కానియ్యి' అంది. కంఠం సంతోషంతో నిండిపోయి మాట బరువుగా వచ్చింది. కళ్ళల్లో ఆనందబాష్పాలుకూడా నిండాయి.

పెద్ద లిద్దరూ యిక్కడ ఒక చిన్న పొరపాటు చేశారనే సంగతి తలుపుచాటునించి ఈ మాటలువిన్న లక్ష్మి బాధతోనూ బాధ్యతగానూ గుర్తించింది. ఆ ఉభయుల యిష్టాలూ లక్ష్మికి అయిష్టమనే సంగతి ఆ యిద్దర్లో ఎవరు గ్రహించినా యింత అల్పసంతోషులు గాకపోదురేమో.

ధర్మయ్య ఎదురుగా చూశాడు. తలుపు చాటున లక్ష్మి ఉన్నట్లుగా గుర్తించాడు. శాంతమ్మకేసి చూసి, సంతోషవదనంతో 'అదుగో' అన్నట్లు సంజ్ఞగా చూపెంచాడు.

'లక్ష్మీ!' అని పిలచాడు ధర్మయ్య.

లక్ష్మి వచ్చింది. ఆమె మొగం చూడగల అవకాశం లేకపోయింది. తల వంచుకొనే లోపలకు వచ్చింది. కుర్చీదగ్గరగా వచ్చి నిలబడింది.

'చూడమ్మా' తలపైకెత్తే ప్రయత్నం చేశాడు ధర్మయ్య. అతని చేతిపై కన్నీటి బొట్టు పడింది.

'ఏమిటదీ?' కంఠం కొస్త కంపించింది.

శాంతమ్మకూడా ఆశ్చర్యంగా చూసింది.

'నా కిష్టంలేదు నాన్నా' అని కళ్లు తుడుచుకొని గదిలోనించి వెళ్ళిపోయింది.

అప్పుడే గుమ్మందగ్గరగా వచ్చి నిలబడ్డ రవి ఈమాటలు విన్నాడు. కాని ఎవరి గురించి ఆమె ఈలా అందో, అతను అర్థం చేసుకోలేదు.

మంత్రముగ్ధులై అలాగే చూస్తున్న ధర్మయ్య శాంతమ్మలు రవిని చూసి మరీ విస్తుపోయారు.

'ఏమిటమ్మా అది?' రవి మెల్లగా లోపలకు వచ్చి అడిగాడు. ఈ అపాయాన్నుండి తప్పించుకోగల అవకాశం ఏదా అని శాంతమ్మ ఆలోచిస్తోంది. ధర్మయ్య తల వంచుకునే ఉన్నాడు.

రవి ఈ వాతావరణాన్ని గుర్తించిన కాస్సేపటికి ఏదో ఊహ అతని తల్లో మెరిసింది. అదే కావచ్చునికూడా నిర్ణయించుకున్నాడు.

'లక్ష్మీ' అని బిగ్గరగా పిలచాడు.

ఆ పిలుపు విన్న లక్ష్మి మొదట్లో వెళ్ళడానికి జంకింది. అతని కోపాన్ని ఎరిగిన లక్ష్మి వెళ్ళకుండా ఉండటం మంచిది కాదనుకుంది. మళ్ళీ గదిలోకి వచ్చింది.

'ఏమిటే నువ్వన్నావ్?' ఆలోచనగా ప్రశ్నార్థకంగా అడిగాడు. లక్ష్మికూడా మాట్లాడలేదు.

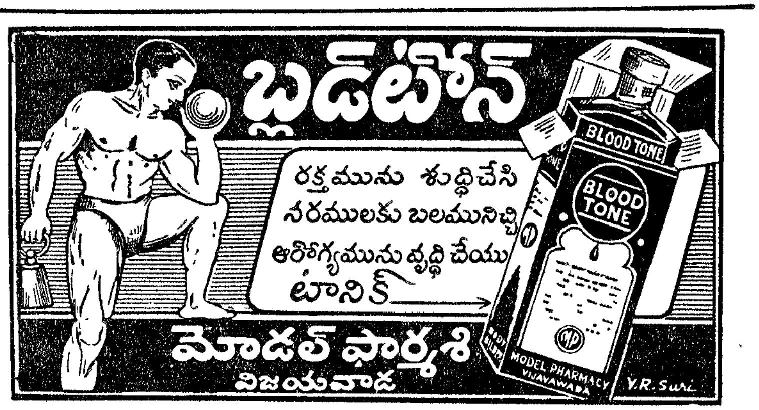
రవి నవ్వాడు. ఇదే రవి బిగ్గరగానవ్వడం అంతా ఆశ్చర్యంగా రవికేసిచూశారు.

'అర్థం చేసుకున్నాను...నా ఉద్దేశమే ముందు తీసుకొనిఉంటే మరీ కంగారు పడేవారు...లక్ష్మిని భార్యగా చేసుకోవాలనే పాపిష్టి తలంపు నాలో ఉందని మీరేలా అనుకోగలిగారు...అది జన్మలో కానిపని' అని లక్ష్మికేసి చూస్తూ 'లక్ష్మి నువ్వు చాలా నచ్చావ్...ఉన్నమాట చెప్పడానికి ఆలస్యం చేసేవాళ్ళంటే నాకు చాలా అసహ్యం!' అంటూ తిరిగి గుమ్మందగ్గరకు వెళ్లి 'దేనిగురించి మీరంతా ఆలోచిస్తారూ! నాకు పదేళ్ళదాకా పెళ్ళవసరంలేదు - సరా!.. ఇక లక్ష్మిగురించా! సంబంధం చూడండి. అప్పో సప్పో చేసి, ఆ మూడుముళ్ళూ వేసేద్దాం. అయితే అదైనా లక్ష్మి యిష్టపడితేనే'ంటూ చావిట్లోకివచ్చాడు.

ధర్మయ్య శాంతమ్మ, రవి మాటలు విని మరీ విస్తుపోయారు.

'ఓ - లక్ష్మీ! పెళ్ళిబేరాలు తరవాత... ఆకలేస్తోంది' అని పిలచాడు రవి.

లక్ష్మి గదిలోనుంచి, రవికి అన్నం పెట్టడానికివెళ్ళింది. (ఇంకావుంది.)

గాలివాలు

(11-వ పేజీ తరువాయి)

వేళాల్లో సుందరమ్మగారి డాబా ముఖ్యవార్తయిపోయింది. 'మీరు పెద్దలు నాకేం తెలియదు దగ్గరుండి యెలా పురమాయిస్తారో యేమిటో' అంటూ ప్లీడరుగారి తల్లిమీద వంటింటిభారం, అలానే గృహప్రవేశం నాటి అప్పడాలు వడియాలు అన్నీ తలావకరిమీదా పెట్టి అభయం తీసుకుని తను తేలికపడ్డా ననుకుంది సుందరమ్మ.

ఒక పంట రావడం ఖర్చవడం అయిపోయింది. రెండో పంటకూడా వస్తూవుంది. వెంకట్రామయ్య డాబా యింకా కృతార్థ్యవస్థలోనేవుంది. ఒకరోజున సోమసుందరం యాదాలాపంగా అడిగాడు 'ఇంటికోసం యెంత జాగ్రత్త పెట్టావోయి?' అని.

'అందుకంటూ చిల్లికానీ లేదు.'

'ఎలా కడదామనుకున్నావ్?'

'పొలం అమ్మేస్తున్నా—'

సోమసుందరానికి గుర్తొచ్చింది. రామసుబ్బయ్య తనతో 'ఎక్కడైనా మంచి పొలం అమ్మకానికి వస్తే చూడవోయ్' అని చెప్పి వారంకూడా కాలేదు. వెంకట్రామయ్య పొలం తనకు తెలుసు గోదావరి నీటి పారుబడి. ఊరివులారం అంతా చేలోనే వుంటుంది. పంట కాలవ తూము మొగనే పొలం. ఇంట్లో కాలుమీద కాలువేసుక్కూచున్నా కట్టుబడి పన్నెండు బస్తాలు చొప్పున కాళ్ళ దగ్గిరికి తెచ్చిస్తారు. వందా, యాభై యెక్కువయినా రామసుబ్బయ్య కిప్పించాలనుకున్నాడు. 'తనతో చెప్పకుండా బేరం ఖాయం చెయవ'ద్దని వెంకట్రామయ్యకు చెప్పాడు.

రామసుబ్బయ్యా వాళ్ళరైతూ వెళ్ళి పొలం చూచుకున్నారు. ఆ ప్రక్కనే రెండుమళ్ళ కవతల ఆయనకో నాలుగెకరాల పొలంకూడా వుంది. అదీ యిదీ యెవరికిచ్చినా చూచుకుంటాని కందుబాటులో వుంటాయి. పొలమ్మీద మోజుకుదిరింది. అద్దంలావున్న మడికట్టూ అదీ చూచి రైతుకూడా తప్పకుండా పుచ్చుకోమన్నాడు.

సోమసుందరం అటు చెప్పి యిటుచెప్పి వెంకట్రామయ్య అనుకున్నదానికంటె అయిదారువంద లెక్కువగానే బేరం కుదిర్చాడు. మొత్తం నాలుగెకరాల పొలం యకరం రెండువేల ఆరువందలు చొప్పున పదివేల నాలుగువందలకి ఫయిసల్ చేశాడు.

వెంకట్రామయ్య కోరికలు పంటకొచ్చాయి. పోటుపొడిచిన సముద్రంలా అతని మనస్సు ఆలోచనలనే తరంగాలమీద ఆకాశం అంటుకుంతూ వుంది. అటు పొలం డబ్బురావడం, యిటు యింటికి పునాదులు వేయడం. ఇంతటితో ఆపాతకొంప పీడ విరగడైపోతుంది. పందికొక్కులసేవ పెళ్ళానికి తప్పిపోతుంది. – తనకి వూపిరి తిరగనిపని. ఇటుక కొనడం, సున్నం ఆడించడం, కావలసిన కలప అయితే అయింది మంచి రంగూన్‌టేకే కొంటే తీరిపోతుంది. సిమెంటు కిప్పుడు ఫరవాలేదు. కిటికీ సువ్వలే సంపాదించాలి. దానికి ముందే ఆలోచించి వుంచాడు. – అవడ్లా బత్తులూ తాపీ పనివాళ్ళూ చిత్రిక పట్టిందేపట్టి తోమిందే తోమి వొకటే సబ్బు రాస్తారు. అలా కాకుండా జాగ్రత్తగా చూడాలి. తన కాఫీసు గొడవే సరిపోయిరి. సెలవు పెడితే నయమే. అందాకా సుందరమ్మనే జాగర్తగా అజమాయిషీ చేస్తూ వుండమనాలి. ఆవిడ వట్టి అమాయికం మనిషి! వీళ్ళ కిలాడీ కనిపెట్టలేదు – ఓ రెణ్ణెల్లపాటు మామగార్ని వొచ్చి వుండమంటే రైటు. ఆయన వ్యవహర్త. కాని వొక పట్టాన కదిలే రకంకాదు. ఎప్పుడూ ఏ పొలమో తోటో దొడ్డో అంటిపెట్టుకు నుంటాడు, తను లేకపోతే అన్ని పనులూ ఆగిపోతా యన్నట్టు. ఆయనకు నచ్చ చెప్ప లేమా – అనుకున్నాడు ధీమాగా.

ప్రొద్దుటినుంచీ వెంకట్రామయ్య మాంఛి హుషారుగా వున్నాడు. ఆరోజున మూడింటికి రామసుబ్బయ్యగారింటికి వెళ్ళడం యెగ్రిమెంటు రాసివ్వడం బజానాక్రింద మూడు వేలు తీసుకోవడం. అతనికేం తోయ్యడంలేదు. ఇల్లంతా కలతిరుగుతున్నాడు. సుందరమ్మ ఏ పని చేసుకుంటూన్నా వెనక వెనకే తిరుగుతూ యేదో చెపుతాడు. ఆవిడ వినిపించుకోవడం లేదని అనుమానంకొద్దీ మధ్య మధ్య నేవో ప్రశ్నలు వేస్తూ తనతోపాటు ఆవిడ్నీ పిచ్చిదాన్ని చేస్తున్నాడు. ఎప్పుడు మూడవుతుందా అని భోజనా లయాక ఒంటి గంట దగ్గిర్నించే నిమిషాలు లెక్కపెట్టుకుంటున్నాడు. రెండింటికల్లా స్నానం చేసి ముస్తాబై – 'ఉష్మ అవుతూ వుంది. కాఫీకి నీళ్ళు కాగబెట్టావో పది నిమిషా లాగితే ఫలహారం చేసి వెడుదురు గాని –' అన్న భార్య మాట వినిపించుకోకుండానే బయల్దేరాడు. ఎదురుగుండా వచ్చి చేతు లిస్తూ వున్న బాబిగాడ్ని ఎగరేస్తూ 'బాబీ! మేడ కట్టిద్దామురా?' అన్నా డానందం వొలికిస్తూ. కుర్రాడూ వచ్చీ రాని మాటల్లో 'మేలా మేలా' అంటూ ముద్దులు గునుస్తూ తండ్రి జేబులో పెన్ను లాగాడు. ఇంకో వాడి ముచ్చట్లు వింటూవుంటే ఎక్కడ టయిమయిపోతుందో అన్నట్టు గది శుమాన్నానుకుని తండ్రీ కొడుకుల తతంగం చూస్తున్న సుందరమ్మకు బాబిగాణ్ణందిచ్చే ఫోజులో ఆవిడ బుగ్గను చిటికేశి సుతారంగా

పెదవి చివర్లు మునివేళ్ళతో ముద్దుగా పూగిస్తూ విలాసంగా ఏో వింత పూగుతో వెనుతిరిగి వెళ్ళిపోయాడు వెంకట్రామయ్య.

సోమసుందరాన్ని తీసుకుని వెంకట్రామయ్య వెళ్ళేటప్పటికే రామసుబ్బయ్యగారి కచేరీ చావిట్లో దస్తావేజులు వ్రాసే రామ్మూర్తి షాహుకారు రాఘవయ్యా మాట్లాడుతూ వున్నారు. రామసుబ్బయ్య వీళ్ళను చూచి 'అనుకున్న సమయానికి సరిగ్గా వచ్చారు' అంటూ తను జరిగి తివాసీ మీద జాగా చూపించాడు, గృహస్థు మర్యాదగా.

ముందేదో పిచ్చాపాటీ సాగింది. చివరికున్న విషయము మాటామాటల్లో తేలిపోయింది. షాహుకారు రాఘవయ్యకు రామసుబ్బయ్య నాలుగు వేలివ్వాలి. - పంట డబ్బూ పాడి డబ్బూ చేతిలో పదివేలు కనబడేటప్పటికే ఇల్లు కట్టాలని మొదలు పెట్టాడు. ఆ పనీ యీ పనీ పెరిగి చివరికి పదారు, పదిహేడు వేలయింది. అప్పట్లోనే షాహుకారు రాఘవయ్య దగ్గిర తెచ్చాడు. ఇంతవరకూ తీర్చలేకపోయాడు. రాఘవయ్య బాకీకి తొందర చేస్తున్నాడు. రోజుల్ని బట్టి వొచ్చే పంట అయినేజు కుటుంబ ఖర్చులకే సరిపోడం లేదు. రెండెకరాలమ్మితే బాకీ తీరిపోతుంది కాని రామసుబ్బయ్యకది యిష్టం లేదు. పొలిచ్చే బంగారు నమ్ముకోని తన్నే గున్నపోతును తెచ్చుకున్నట్టు ప్రతియేడూ యింత ముద్ద పెట్టే భూదేవతను అమ్మేదానికన్నా యీ యిల్లే అమ్మి బాకీపోగా మిగతాది పెట్టి మరో రెండు మడిచెక్కలు కొంటే తనెప్పుడు కన్నుమూసినా ఆ పసికందు లిద్దరికీ యేదో బ్రదుకుతెరువేర్పడుతుంది లెమ్మనుకుని షాహుకారు రాఘవయ్యకే తన డాబా పదిహేను వేలకు పరిష్కారం చేశాడు. అతని బాకీపోను పదకొండు వేలు వస్తుంటే అవి పెట్టి వెంకట్రామయ్య భూమి కొంటున్నాడు.

వెంకట్రామయ్య అంతా విన్నాడు.

రెండు యగ్రిమెంటులూ వ్రాయడం పూర్తయింది. రామసుబ్బయ్య సంతకంచేసి రాఘవయ్య యిచ్చిన బ... ...గాడు వేలూ తీసుకున్నాడు. వెంక... ...కు యగ్రిమెంటు అందించి సం... ...య్య మంటూ మూడు పదిరూపాయల కొత్త కట్టలూ ముందు పెట్టాడు.

సంతకం అవడంతోనే అలవాటు ప్రకారం చెయ్యి కోటుజేబు దగ్గిరి కెళ్ళింది.

పెన్ను లేదు. గుర్తుకొచ్చింది యిందాక శాబిగాడు తీశాడు. యగ్రిమెంటు చూస్తున్నాడు. అతని కళ్ళకు అక్షరాలు కనబడడం లేదు కట్టబోయే క్రొత్త డాబా పునాదులూ, అంచనా మించి అయిన అప్పూ, అసలీ ఫాయిదాల అంకెలూ, షాహుకారు రాఘవయ్య ఆర్భాటాలూ, బిక్కమొహంతో చూసే సుందరమ్మా శాబిగాడూ కనిపిస్తున్నారు.

'నా పాలం అమ్మనమ్మను' అంటూ వెర్రికేక పెట్టి చేతిలో యగ్రిమెంటు కాగితాన్ని ఛర్రున చింపి వొక్క అంగలో బయట కురికాడు వెంకట్రామయ్య. ★

★ కాలక్షేపం ★

(4-వ పేజీ తరువాయి)

నా అర్ధాంగిగా స్వీకరించడం లేదు. వ్యామోహం, అనేది మనస్సును మథించి కలవర పెట్టే టటువంటిది. ఆమన్మథ ప్రభావం ఇక్కడ శూన్యమైంది భస్మమైంది. విశుద్ధమైన త్యాగభావంతో నా శరీరంలోన్ని సగభాగం యీ పార్వతికిచ్చిస్తాను" అన్నాడు శివుడు. ఎందుచేత? శివుని యెడల ఆపార్వతి అమితమైన భక్తితో ఆత్మసౌఖ్యమును త్యజించి అపర్వతరాజు కూతురు పర్వతాలలో కూర్చుండి తపస్సు చేసింది. ఆ పరమశివునికోసం పార్వతి త్యాగం చేసింది. పార్వతికోసం తన శరీరంలో సగమిచ్చి శివుడు త్యాగం చేశాడు. మహాత్యాగ పూరితమైన ప్రణయంలో స్త్రీపురుష వైరుధ్యంగాని, విషమ్యంగాని లేదు. ఈ విధంగా స్త్రీపురుష పరస్పర గర్భహాణము అనవసరమనిన్నీ, అవినాభావ సంబంధం అవసరమనిన్నీ యింతదివ్యంగా బోధించినది యీ పార్వతీపరమేశ్వరరూప పరమార్థంతప్ప మరొకటి కన్పించదు. స్త్రీపురుషతత్త్వములలో ఒకదానినివిడిచి యింకొకటి వ్యర్థమనిన్నీ త్యాగమూర్తులై ధన్యమూర్తులగుటయే సార్థకమనిన్నీ ఉభయతారకమనిన్నీ బోధించగలిగినది సాంబసదాశివమూర్తియను సత్యం. అది నిత్యసత్యం.

"As unto the bow the cord is
So unto the man is woman
Though she bends him yet she obeys
Though she draws him yet she follows
Useless each without the other."

అని ఒక ఆంగ్లకవి చవులూర వివరించాడు.

"రసికులైన వారు రమణుల కొకవేళ
వంగుటదియు సర్వ వర్తనంబు
విల్లు నారి కెపుడు-పేర్మిమై వంగదా
చిత్తజాత రూప-సింగభూప."

ఇది మన పూర్వకవి పద్యం. ఆంగ్లకవి పద్యం కంటె చాలా ప్రాచీన మైనది ★

(50-వ పేజీ తరువాయి)

చిత్రం తీశాడు. ఈ చిత్రంలో అయిదేళ్ళ బాలకుడు ప్రధానపాత్ర. ఈ పాత్రకు తగిన బాలునికోసం చార్లీచాప్లిన్ చాలా అన్వేషించాడు. ఒకరోజున వీధిలో నడుతుండగా పేవ్‌మెంట్ మీద ఒక పేద కుర్రాడు కనిపించాడు. అతడు వచ్చిపోయేవారికాళ్ళ కింద అరటితొక్కలు పడేస్తూ వారు జారిపడ్డప్పుడు ఏమీ ఎరగనట్టు లోలోపలే ఆనందిస్తున్నాడు. చాప్లిన్ ఆ కుర్రాణ్ణి చూసి ఆగాడు.

"ఏయ్ అబ్బాయ్ ఇటురా. నువ్వు సినిమాల్లో ఆక్ట్ చేస్తావా?"

కుర్రాడు చాలా సీరియస్‌గా పోజు పెట్టి "ఆలోచిస్తాను", అన్నాడు.

"మీ నాన్న ఎక్కడున్నాడు?" అని చాప్లిన్ అడిగాడు.

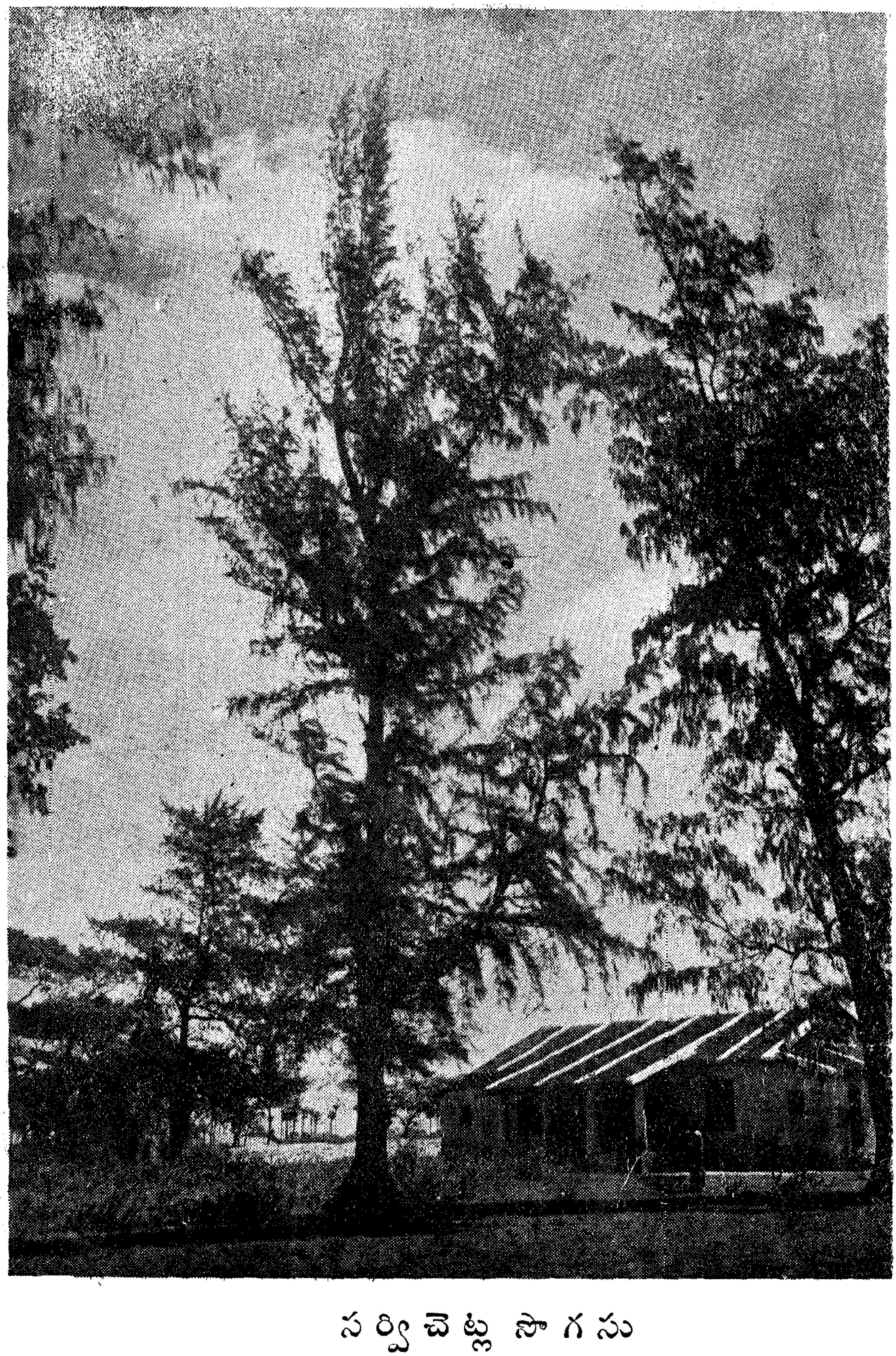
కుర్రాడు కొంచెం ఘాటుగా సమాధానమిచ్చాడు:

"మిస్టర్! మా నాన్న సంగతి నీ కనవసరం. నాకిప్పుడయిదేళ్ళు. నా వ్యవహారాలు నేను చూసుకోగలననుకుంటాను."

ఈ జవాబు విని చార్లీచాప్లిన్ వెంటనే ఆ అబ్బాయిని స్టూడియోకు తీసుకుపోయాడు. ఆ అబ్బాయి పేరు జాకీకూగన్.

ఇది జరిగి 33 ఏళ్ళయింది. ఇప్పుడు "జాకీకూగన్ కథ" అనే పేరుతో ఒక చిత్రం తీయబడుతున్నది. ఇందులో జాకీకూగన్ కుమార్తె జోన్‌కూగన్ (5 ఏళ్ళ వయస్సు) తన తండ్రి పాత్రనే ధరిస్తున్నది. చార్లీచాప్లిన్ పాత్రను అతని కుమారుడు చార్లీచాప్లిన్ జూనియర్ ధరిస్తున్నాడు. ★

Edited, Printed & Published by S. Sambhu Prasad at the Andhra Patrika Press, 7, Thambu Chetty St, Madras

సర్వి చెట్ల సొగసు

ఫోటో—శ్రీ పి. సి. ఎమ్. ఈశ్వరబాబు (మద్రాసు).